

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Gabriel

GÜRHAN UÇKAN

GABRİEL

GÜRHAN UÇKAN

AMAÇ YAYINCILIK LTD. ŞTİ.

Amaç Yayınları: 77
İkinci Basım: Mayıs 1989

Kapak düzeni: Sevil Bakır

Dizgi-baskı: Eskin Matbaası (527 46 53)

Kapak baskı: Ayhan Ofset (528 18 37)

Üçüncü baskı: Gürkan Ciltleri (528 20 41)

AMAÇ, Çatalçeşme sokak 15/1, Cağaloğlu-İstanbul (522 11 96)

GABRiEL

GÜRHAN UÇKAN

Öyküler

Gürhan Uçkan (1948, Ankara) ODTÜ, İdari İlimler Fakültesi'ni bitirdi ve İsveç'e yerleşti (1972). Lisansüstü eğitimi yarım bırakarak yazın yaşamına atıldı. İlk araştırma ve çevirilerini **Yansıma** dergisinde yayımladı. Daha sonra gazetecilik de yapan Uçkan, bir süre Cumhuriyet'e yazdı. Ardından, **Yarın** ile **Bilim** ve **Sanat** dergilerinin sayfalarında gördüğümüz yazar, bu iki derginin İsveç temsilciliğini de yürüttü. Şiir ve öykülerini dergilerde seyrek olarak yayınlarken, onları kitap haline getirmeye daha çok önem verdi. Yurtdışında yaşayan bir yazarın, araştırma olanaklarının bolluğundan yararlanmasını, okur için daha uygun gördüğünü söyleyen Uçkan, araştırma, röportaj ve çeviri türü çalışmalarını dergilere göndermeyi sürdürüyor.

İlk basımı 1982'de yapılan **Gabriel**'in bu ikinci basımında, yazarın sekiz yeni öyküsü yer alıyor. Gürhan Uçkan'ın bu kitap dışında iki şiir kitabı, bir şiir antolojisi, bir araştırma kitabı ve birisi İsveççeye, ötekisini Türkçeye olmak üzere iki ayrı çeviri kitabı var. Evli ve iki çocuk babasıdır.

Yayınlanmış kitapları:

Gabriel, öyküler, 1. basım, Sanat ve Toplum Y., 1982.

Sevdalar da Geçici, şiirler, Sanat ve Toplum Y., 1982.

Üç Kıtadan Sesler, şiir antolojisi, Yarın Y., 1983.

Haykıran Sessizlik, şiirler, Yarın Y., 1984.

Güney Afrika Cumhuriyeti, araştırma, Yarın Y., 1986.

Çevirileri:

Güneyde Söyleşiler, Marta Traba'nın romanı, Yarın Y., 1987.

Den Grekiska Dossieren, Ali Cengizkan'ın şiirleri, Förlaget Yarın, Stockholm, 1988.

İÇİNDEKİLER

I. 1970-1972

Cam dolap	7
Vitrinler	10
Su testisi	15

II. 1976-1981

Gabriel	22
«İçerimde kar yağar»	30
Dönüş	37
Kara işçi	44
Terlik hışırtısı ve saat takırtısı	50
Dayıoğlu	56
Eva Elisabeth Andersson	62
Bir günün mutluluğu	75
Laf anam laf	84
Carlos	90
Kısa bir yolculuk	95

III. Yeni öyküler

Tarlalarım... Tarlalarım... ..	102
Anette	107
Uğraşın bir yerinde	114
Halim Ağabey	119
Dayak	126
Koku	134
Pizza	140
Uğultu gibi geçen yaşam	146

CAM DOLAP

Büyük, lök gibi bir yapı dikilir Belediye Meydanının göbeğinde. Ağlamış yüzü bir yana, alt katın yere değen kırık camlı pencereleri yeter insanın gününü karartmaya. O bitmek bilmeyen soğuk sabahlarda her önünden geçtiğimde, nasıl olup da ayağımın üzerine pat diye koca bir farenin düşmemiş olduğuna hep şaşardım.

Bu yapının köşesinden kalkardı çalıştığım okula giden minibüsler. Tam orada, kaldırımın bittiği yerde, bir cam dolap vardı. Sanki bir an soluk almak için duralmış ve bir daha kalkamamıştı. Tekerlekleri kim bilir ne zaman yokolmuştu, dolabı oturttukları arabanın. Camlarından birisi boydan boya kırıktı. İçinde sabahın körü bile bayat gibi gözüken simitler, halkalar ve çörekler donuk donuk bakarlardı dışarıya. Bu dolabın arkasında, rüzgâr ve yağmur durumuna göre siper almış iki çocuk bulunurdu. Bunlardan kız olanı en çok beş yaşındaydı ve bir gözü kördü. Öteki göz masmavi bir boncuk gibiydi. Bu kızın soğuktan titremesi,

* Bu bölümdeki öyküler 1970-72 arasında yazılmıştır.

beni bindiğim minibüsün içinde titretirdi. Arada bir hayalet gibi kıpırdar, duyulur duyulmaz bir sesle «sıcak simit» derdi. Sonra yine, çiçekçi dükkânında iki yıl alıcı bekledikten sonra gelip üzerine yapışmış gibi gözüken sümbüllerle desenlenmiş giysisinin içine büzülür, sarı bir pencere gibi açılmış yırtıktan soğuk alan sol omuzunu eliyle örterdi. Hava çok kötüyse, topuklarına dek uzanmış bir hırka ile durduğu da olurdu. Elinde bir maşa tutardı genellikle. Ya ben geçerken kısımetleri kapanırdı, ya da her zaman öyleydi ki yedi ay önlereinden geçtim, daha tek bir simit sattıklarını görmedim; o maşa da hep öyle bayrak gibi havada kaldı...

Öteki çocuk ağabey olmalıydı. On-on bir yaşlarında ama şimdiden yaşamın delikanlılaştırdığı bir oğlan. Önden yana yatmış pis bir kasket düşünün, bir de kısık dudaklarına yapışıp kalmış sigara; bu görüntüye, çevresinde gördüğü her şeyi yansıtan aynalar gibi donuk bir çift göz ekleyin, işte, karşınızdadır o!.. Bu arada çatık kaşları da eklemeyi unutmayın...

Kolları yaz-kış dirseğe dek kıvrılmış kareli bir gömlek üzerinden eksik olmazdı. Rengi uçalı yıllar olmuş kadifeden bir pantolon giyerdi. Öyle pek bağırmazdı mallarını satmak için; o iş kardeşinindi. Kendisi herhalde para toplardı ki eli cebindeyken paraları şıkırtırdı.

Nedendir bilmem, bir kez olsun durup almadım bir simitlerini. Kaçar gibi geçtim önlereinden aylarca. Oysa onlarsız bir Belediye Meydanı düşünemiyordum. Hatta o koca ağlamış yüzlü yapı bile onlarsız dayanamayıp, paldır-küldür çökecekmiş gibi geliyordu bana.

Nisan ayı gelmiş, okulda dersler kızışmışken bir akşamüstü saplanıverdim bu iki çocuğun yaşantısına. Ne oldu anlayamadım, ağabey müthiş bir tokat attı kız

kardeşinin ağzının ortasına! Bir de küfür savurdu. Bir an gökyüzüne döndü o açık mavi göz, sonra küt diye başını çarptı arkasındaki duvara kız. Ardından oturuverdi yere. Gık çıkarmadı.

Bir ses, «Höst ulan!» dedi, «ne dövüyon garibi?» Orta yaşlı, iri kıyım bir adamdı bu sesin sahibi. Belki de arabasının sırasını bekleyen bir şoför. Daha lâfını bitirmemişti ki oğlan, «S...me garibini!» diye karşılık verdi. Adam fırladığı gibi yapıştırdı tokatı ağabeyin yanına. Kasketi bir yana uçtu oğlanın, sigarası bir yana... O sırada ağlamaya başladı kız oturduğu yerden. Sanki kendi yediği tokatın değil, ağabeysininkinin acısını duymuştu. Oğlan ana-avrad söverek girişti adama. Araya başkaları girdi. Duramadım. Bir işe yarayamadım... Gittim ordan...

**

Okulların kapanmasına az kalmıştı. Epeydir yalnız görüyordum ağabeyi. Kızı merak etmiş ama birtürlü soramamıştım. Gittim yanına, ilk kez bir simitini aldım. Dayanamayıp sordum:

«Kardeşim nerde? Sizi beraber görmeye alışmıştım da...»

Şöyle bir baktı bana. Gözleri bomboştu. «Sen simitini yemene bak ağabey!» dedi, çevirdi başını. Sesi kupkuruydu.

Okullar kapandı. Bir gün oralardan geçiyordum, aklıma geldi o cam dolap, yolumu değiştirip binanın köşesine gittim. Camları kırılmış, cansız bir yığın halinde duruyordu dolap. Tüm simitlerini nihayet satabilmiş gibi bomboştu. Sanki artık emeklilik uykusuna yatmıştı...

Arkasında kimse yoktu...

Kan! Kan Kan!

«Allah kahretsin!» dedi, dişlerini sıktı. Sol eliyle, sağ bileğini kavramıştı. Kan duracak gibi değildi, yağmur da öyle. Koştukça yüzünü kamçılıyordu. Rüzgâr, sıırıslıkla saçılarını alına yapıştırmış, bir fırçanın sert telleri gibi sivrilmiş saç uçlarını gözlerine batırıyordu. Arada bir eliyle yukarı itmese, önünü bile göremeyecekti. Ardı sıra patlıyordu bekçi düdükleri. Bulvar, aydınlık ve upuzun olarak uzanıyordu önünde. Bomboştı. Soğuk ve uzaktaydı. Ondan çok uzaktaydı. Bileği fena yanıyordu. Yağmur değdikçe daha çok artıyordu acı. Kan, sol elinin parmaklarına da yayılmıştı. Ne yağmur, ne kan ve ne de yol bitecek gibiydi. Koşuyordu...

«Bir yere sığınmam gerek,» dedi, «yoksa yakalanırım bu gidişle.» Düdük sesleri yaklaşıyordu. Döndü, arkasına baktı. Bulvarın başında bir bekçi, eliyle belindeki tabancasını tuta tuta koşuyordu. Sanki bekçiden değil, düdükten korkuyordu! Bir küfür savurdu, koşmaya devam etti.

Aksilikler daha gecenin başından başlamıştı. İçki içmemeye bir, karısını dövmemeye iki ve hemen her şeye parlayıp kızmamaya yeminliyken, her üçünü de bu gece yapmıştı. Yatışmayan öfkesi, sonra onu soka-

ğa, yapmamaya tövbe ettiği işe çıkarmıştı. Tövbeliydi çünkü ilk diye az ceza ile kurtulmuştu ilk yakalanışından. Hırsızlıktan yataarken o, karısı, ilkokula yeni başlamış kızına bakabilmek için çamaşır yıkamış ve evin ocağını söndürmemişti. Neler neler kurmuşlardı hapisten sonra için... Bu geceye dek diremişti. Ama bu gece...

Fazla gelmişti kızının, karısının ve kendisinin açlığı.

«Baba,» diyordu kızı, «karnım doymoor!»

«O zıkkımı içecene eve aş getir,» diyordu karısı.

Önündeki en adisinden beyaz şarabı içerken o, sesini çıkarmadan dinliyordu. Haklıydı kızı da, karısı da. Evet, Bekir şimdilik veresiye veriyordu şarabı ve ekmeği ama...

«İş bul herif iş bul! Veresiye şarap içmeyi her erkek becerir! Erkeklik ailesinin karnını doyurmakta!»

Şırrak diye bir tokat. Karısının üst dudağında koşturan kan damlası. Ağlıyan kızı. Önündeki sehpayı devirdiği gibi sokağa fırlayan kendisi...

Birden iki yapı arasında dar bir boşluğa ilişti gözü. Hemen girdi oraya. Nefes nefese duvara yapıştı, yere çömeldi. «Daha bir yere gidemem,» dedi kendi kendine. Bileğini sıktıkça sıkıyordu. Kan, bitmez tükenmez kan, akıyordu. Kemiklerine dek geçmişti yağmur, üşüyordu.

«Boka battık be!» Kendi kafasını kendi duvara çarpacaktı handiyse. «Biz heç köyden ayrılmayacakmışız!..» Çekmişti büyük kent onu, gözünde büyümüştü elin toprak sahibine ırgatlık etmek, kalkıp göç etmişti buralara. Şansı rast gelmiş, kiminin fabrika, kiminin işyeri dediği bir yerde iş bulmuştu. Yılı dolmadan bir sendika lâfı çıkmış, ardından grev ve en son

lokavt. Buluvermişti kendini işsiz... Bir-iki tanıdık sayesinde bir süre idare etmişlerdi. Karısı da çamaşırcılığa başlayınca hiç değılse ekmek parası çıkmıştı. İş aramıştı hep. Sabah-akşam, nerde ne duysa, ilk o koşmuştu. Yok, bırak aslanı, iş sanki hızıraleyüsselamın ağzında, yok... Zamanla karısının elleri yara olmuş, elini suya bile sokamaz hale gelmişti. Gidip kimlere, nerelere anlatmıştı ki durumu... Ama iş, yok, yok, yok!

Bugün, gece yine eve ve tövbelerini bozmaya dönmeyen önce kafası birden vitrinlere takılmıştı. İşte bu görkemli bulvarın süsü, varlıklı evin bekçi köpeğı gibi gereğı olan vitrinlere... Rengârenk giysiler, güler yüzlü kadınlar ve erkekler, işi olsa bile kapısından içeri onu sokmayacak etiketler —derler ya— ifrit etmişti onu. Işıl ışıl vitrinler. Boydan boya... «Ulan,» demişti, «ulan bir taştan öte hükmünüz var mı?» İçinden bir ses, «Kır ulan, kır be!» diye dürtüyordu onu. «Eline ne gelirse onu alır kaçarsın. N'olacak be?»

Sonra müthiş bir şangırtı ve ardından patlayan düdük sesi. Daha elini içeri henüz sokmuştu. Hemen geri çektiğı anda bir alev yalamıştı sağ elinin bileğini. İlk tepkisi, o öten düdüğü susturmak isteğı olmuştu. Neyse ki bir başka ses onu uyarmış ve durumun bilincine varmasını sağlamıştı. Başlamıştı koşmaya. Bir yandan, «Gırdım ya seni!» diye bağırıyordu, «gırdım ya!»

Yaklaşan düdük sesleri ile toparlandı. Gecenin boşluğunda bomba gibi patlıyorlardı. Ah şu düdük... «Kes ulan, kes be!» diye haykırısı geldi. Zor tuttu kendini. Bileğı cayır cayır yanıyordu. Kulağında bir ses, bir çocuk sesi, «baba açım» diyordu.

Kulakları uğulduyordu. Gözü kararıp duruyordu. Kulağında bir şamar, şırrak diye patlıyordu sevdiğinin yanağında. Gözünün önünde büyüyen bir damla kan

akıp, bileğinden yere damlayan kana karışıyordu. İlgisiz adamlar-ona, «İş yok hemşerim, başka kapıya,» diyorlardı. Karşısında, iyiden iyiye yukarda ve handiyse gökyüzünde bir hakim ona, «Bir daha karşımda görme-yeyim seni!» diyordu.

«Bir de baba olacam ha!» diye bağırdı, «tuh senin insanlığına... Kızını bile aç bırakıyon be...»

Yüzüne tutulan fenerin ışığı ile sıçradı. «Kıpırdama, yakarım,» dedi ışığın arkasından bir ses. «Kaldır ulan ellerini!»

«Vurma ağam, yanıyom zati.»

«Geber eşşoğlusu! At gibi koşturdun bir de...»

Aralıktan çıktı ağır aksak. İlk gözüne çarpan yine pırıl pırıl vitrinlerdi. O an her şey gitti kafasından. Ne köy, ne karı, ne çocuk... Varsa yoksa vitrinler... «Ah ulan ah!» dedi kendi kendine. Bekçi, tam yarasının üzerine takti kelepçeyi. Sonra sırtından itip, «Yörrü lan, namusunnan yörrü,» dedi.

Bulvarın az ilersinde bir polis arabası bekliyordu. Arabanın yanıp sönen ışığı, ıslak bir mayi-beyazlık olarak uzanıyordu bulvar boyunca. Ya vitrinler? Kaçbir renge bürünmüş, alenen alay ediyorlardı insanla!... Gözünü vitrinlerden ayırmıyordu. «Gıracam lan! Tekinizi komacam!» diye bağırdı. Bekçi hoyratça dürttü, «Ne söyleniyor lan? Yörrü!» dedi.

«Gırracam! Anam avradım olsun...»

Polis arabasına az kalmıştı.

«Bir cam koymayacam...»

Bulvar katı. Bulvar umursamaz. Günün yorgunluğunu yağmurda yıkamış, hiç bir şey umurunda değil.

«Gırrracaaammm!...»

Sesi bulvar boyunca yayılıyordu. Gece geç dönen tiplerden birkaçı şöyle bir baktılar.

İte kaka içeri saktular adamı. Kapılar kapandı. Çekti gitti araba. Kala kala inadına parlak bir vitrin kaldı. Binbeşyüz dişi birden görünerek gülen bir kadın, önündeki bezde yazılı şeyi anons ediyordu:

«BAYANLAR! İLKBAHAR MODASI BURDA!»

«dağları dümdüz etmeye dostlar
aç çocukların çığlığı yeter»

Hasan Hüseyin

— Soğuk su, buuuz!

Arkadan cılız bir ses tekrarladı:

— Soğuk su, buuuz!

10-11 yaşlarındaydı büyükçe olanı. Esmer, yanık tenli bir çocuk. Kazınıp, yeni yeni çıkmaya başlamış saçlarının örtemediği bir kafa, ince ve cılız bir boynun üstünde iğreti duruyordu. Rengi belirsiz bir gömlek giymişti; yırtık, sökük ve unutulmuş. Pislikte bacakları ve özellikle dizleri ile yarışmakta olan bir de kısa pantolon. Büyükçe bir testi tutuyordu elinde; testi bir yana yatmış, kendi öbür yana... Sadece bağırırken bir ışık belirliyordu gözlerinde, o kadar.

Pislikten yana aynıydı peşi sıra gelen en çok beş yaşındaki çocuk. Bir eliyle sapsarı bir mika bardak tutuyor, öteki elinin tersi ile solgun yüzünün terini siliyordu. Kendisine çok bol gelen gömleğinin açık yakalarından incecik kemikleri belli oluyordu. Ağabeysinin dediği her şeyi tam bir ciddiyetle tekrarlıyordu. Ne var ki sesi, henüz pişmemiş olduğundan pek bir ince kalıyordu. Bir adım geriden, handiyse ağabeysinin bastığı yerlere basarak, hiç aksamadan yürüyordu.

— Haydi soğuk su, buuuz! Bir içen bir daha içiyo...

— Haydi soğuk su, buuuz! Bir içen bir daha içiyo...

Güneş de tam tepelerindeydi ha! Şöyle bir yatışsa öğle sıcağı ve akşamüstü olsa... Pek yorgun gözüküyordu her ikisi de. Büyük olanı, sağa-sola bakındı ve oracıkta, bir duvarın dibine çömeldi. Küçük de peşinden...

— Açıktın mı lan?

— He...

— Yetmedi mi bi simit?

— Çıık...

— Poh ye!

Sustular...

Az sonra, elini, kenarları yırtık cebine soktu büyük olanı. Bir avuç beş kuruşluk çıkardı. Kendi kendine mırıldanarak saymaya başladı.

— Yüzonbeş kuruş yapmışık sabahtan kelli. Simit yimeseydik yüzellibeş, yoh be, yüzatmışbeş kuruşumuz olacığıdı. N'apalım yani, acımıznan mı kalacığıdı?

— He, dedi küçük; paralara aç bakışlar atıyordu. «Hemi de doymadıh!..»

— Böyle dönersek eve, önce anam, sonra bubam dayakla doyurur bizi!

— Su içen yoh, ne idek?

Ağabey. sabahın çoğunu bilmedikleri bir mahallede harcadıklarını düşünüyordu. Zira koca bir mahalle çeşmesi ile hiç bilmeden yarış etmişlerdi. «Yuh ulan!» dedi kendi kendine...

*
**

Bir er durdurdu çocukları güneş altında giderlerken.

— Buz, abi, buz!

— Buz, abi, buz valla!

Büyük, ters ters baktı kardeşine. Bakışlarını kaçır-
dı öteki.

— Doldur bakayım bir bardak!

Büyük bir heyecanla bardağı uzattı küçük. Şimdi,
ciddilik sırası ağabeydeydi. Bardağı, dizine yatırdığı
testiden doldurdu.

— Buyur abi!

Er, bir dikişte içti; sonra da yüzünü buruşturdu:

— Bu mu lan soğuk?

— Abi, valla şimdi doldurdum.

Er, elni cebine daldırdı, bir beş kuruş aradı. On
kuruş buldu, çocuğa uzattı:

— Bari bir bardak daha doldur da denk gelsin,
dedi.

Er uzaklaşırken, iki küçük kafadan da aynı şey
geçti: «Yüzyimbeş!»

*
**

— Bunların hepsi yeniy mi?

Kocaman gözlerini açmış, bir pastahanenin vitri-
nini gösteriyordu küçük çocuk.

— He ya, ne sandın? Hemi çukolata bile var bu-
ralarda.

— Gaça?

— Ne o? Alcan mı?

—

*
**

Büyük bir binanın bahçe kapısı önünden geçiyor-
lardı. Satıcı kalabalığı gariplerine gitmişti iki çocu-
ğun. Bir gazozcu, pis pis baktı, sonra önemsemedi. Kü-
çüğün bakışları simit tablasındaydı; büyük ise gazoz-
cunun ıslak ve üzerinde koca bir buz olan arabasına
bakıyordu. Aniden bir zil sesi duyuldu. Ardından ço-

cuk sesleri doldurdu ortalığı. Kapkara giysili bir yığın akmaya başladı o büyük binanın kapısından önce bahçeye, sonra dışarı doğru. Yüzleri aydınlık, önlükleri temiz ve parlak, yakaları beyaz, güler yüzlü, cıvı cıvı ilkokullular, satıcıların başlarına üşüştüler. Her iki çocuk da, öylesine kalakalmış, sadece bakıyorlardı. Ne satıcılardan, ne de ilkokullulardan. Gözlerine, kâh pembe dudaklardan geçip, beyaz dişler arasına giren koz helva, kâh koparılan bir parça simit, kâh lıkır lıkır içilen gazozun oynattığı temiz bir boğaz takılıyordu... Neden sonra akıl etti ağabey bağırmayı:

— Soğuk su, buuuz!

Araya kalın bir ses girdi; gazozcudan geliyordu.

— Sus ulan hırbo! Bas git buradan!

Aynı anda, temiz yüzlü, sarı saçları güzelce taralı ve sımsıcak bakışlı bir çocuk geldi:

— Bir bardak su doldurur musunuz?

— Olur, hemen, dedi ağabey. Küçük, korka korka gazozcuya bakıyordu.

Sarışın çocuk, suyu ağır ağır içti. Çıkardı, bir yirmibeş kuruş uzattı. Ağabey, parayı aldı. Cebinden bir avuç bozuk para çıkarıp, iki on kuruşluk ayırdı. Vermek için elini uzattığında, eli havada kalakaldı: İyi aile çocuğu gitmişti...

Hava kararmak üzereydi. Belki de, bu sokaktan sonra bitireceklerdi su satmayı o günlük. Zaten testiyl, topu topu iki kez doldurmaları gerekmişti.

— Yüzdoksanbeş, dedi büyük.

— İyi paya!

— Hadi ulan sen de! Bu da para mı? Halil Usta'nın İbo, her akşam eve yedi-sekiz lira getiriyormuş. Bazen on kâğıt bile!

Küçük, ağabeyinin sözü üzerine «maç...» diyecek oldu ki öteki öfkeyle bağırdı:

— Ne maçı ulan? Her gün maç mı var sanki? Biz bilmiyoruz bu boku yapmayı. Halbuki ne de güzel yazı yazıyordum okulda! Ne vardı sanki beni alacak?

— Bubam dedi ki paya yohmuş okulda...

— Okulda para var ama, babamda yok!

Yürüdüler...

*
**

O sokak bitmeden, bir duvar üstüne oturmuş bir kaç çocuğa rastladılar. Ortaokul çağında görünüyordlardı. Nedense, mahalle çocukları pek takılırlardı bu iki kardeşe. Bunu, suculuk yaşantılarının başından beri görmüşler ve böyle köşebaşı kümelerinden çekinir olmuşlardı. Bu kez de, ürkek ürkek, pek dikkat çekmeden geçme istediler.

— Hişt, sucuuu!

İrkildiler. Endişeli gözlerle, bağırان çocuğa baktılar. Ağabey, gönülsüzce sordu yine de:

— Buyur?

— Su var mı?

— Var.

— Kaça?

— Bardağı beşe.

— Doldur beş bardak!

İki çocuk, güvensiz bir bakış attılar bu kümeye. Sonra, hiç bir terslik görmemiş olacaklar ki doldurmaya başladılar bardağı. Tek bir bardakları olduğu için, aynı bardağı beş ayrı kez doldurmaları gerekiyordu. İlk bardağı doldurup, çocuklardan soruyu soran çilli çocuğa uzattılar. Çilli çocuk bardağı aldı, ağabeyin gözlerinin içine baka baka, bardağı yere, kardeşinin ayağına boşalttı. Her ikisi de irkildi çocukların; küçük, ağlamaklı oldu. Büyüğün bakışları değişti birden; ondan hiç

beklenmeyen bir güçle çilli çocuğun yakasına yapıştı:

— Ne döküyon lan suyu?

Yüzü bembeyaz oluveren çilli çocuk, arkadaşlarının etraflarını aldıklarını görünce, cesaretlendi:

— Dökerim, dökmem! Sağa ne? Parasınnan de mi?

Ağabey, öfkeyle sıktı yakalarını çocuğun:

— Kardeşimin ayağına ne döküyon lan?

Başka bir çocuk, ağabeyi kolundan çekti ve sırtıtarak bağırdı:

— İyi ya, beş kuruşluk su görsün bacağı!

Hepsi birden kahkahayı bastılar. Ağabey, bu kez lâfı eden çocuğun yakalarına sarılmak istedi:

— Anan görsün o suyu!

İki-üç tekme birden yedi, sonra da kavga koptu. Kimse duymadı arada küçüğün ağladığını...

**

Üstü-başı eskisinden perişan, gözleri yaşlı, yere bakıyordu ağabey. Yerde, kırık bir testi vardı, bir de ezik bir mika bardak. Kardeşi, sessizce ağlıyordu hâlâ.

Gece bastırmıştı. Kaçtı kim bilir? Sekiz? Dokuz? Belki de on? Amæ ev, bağırان bir ana, sarhoş bir baba olsa da ev, ah, dönmesi kolay olsaydı o ev, yine de güzeldi...

— Abi, korkuyom, dedi küçük. Sesi titriyordu.

— Ben varım ya lan!

— Abi, valla çok acıktım...

— Lan ne idek? Kaç paramız var ki ne alak? Yüz-doksanbeş! Bubam bizi n'apar biliyon mi eğer bu parayla, hemi de destisiz dönersek?

Sustu... Göremediği karanlık uzaklara baktı, «orospu çocukları» dedi, sonra ekledi:

— Amma gaççıldık onları, de mi lan?

— He, gaççırdık ki ne gaççırdık! dedi küçük. Göz-yaşları, sokak lâmbasının ölü ışığında parlıyordu...

**

— Bubam çok mu düver?

— Öldürür!

**

Şu, dar ve karanlık sokağa sapsalar, doğru eve gideceklerdi ama, sapmadılar... Artık sokak lâmbaları da bitmişti. Uzaklardan köpek havlamaları geliyordu. İki cılız hayâlet, ağır aksak yürüyorlardı. Karanlık onları yuttu... Kayboldular...

Ankara uyuyordu...

GABRIEL

İçine koca bir treni alabilmiş feribotun üst güvertesindeydi genç adam. Korkuluğa dayanmış, gittikçe yaklaşmakta olan kıyıya bakıyordu. Baltık Denizi'nin hiç eksik olmayan rüzgârında saçları, devedikeni gibi kabarmıştı. Bir yandan içi ürperirken düşünceleri sıcak yerlerde dolaşıyordu. Güney Fransa'da sıcak bir yaz gününde... Ekim ayının serin havasını çoktan bırakmış, o yaz gününü kaçınıcı kez yeniden yaşıyordu. Karşıdan bir film gibi yaklaşırken İsveç kıyıları, tatlı bir sabırsızlık Marsilyâ ile burası arasında koşturuyordu onun düşüncelerini. Gabriel'in yaşamında büyük yeri olan o dokuz sıcak ve sevdalı gün gözlerinin hemen önündeydi her an.

Onu ilk kez bir kahvenin kaldırırma taşmış masalarından birinde görmüştü. Oturmuş, kart yazıyordu. Sapsarı saçları omuzlarından aşağı veryansın etmiş, bir yandan kartları dolduruyor, bir yandan da çevresine bakınıyordu. Sonra kendisinin de şaşırmasına yol açan bir cesaret ile yanaşmıştı kızın yanına. Doğru, Kuzeylilerle kimilerinin neler becerdikleri üzerine çok şeyler

* Bu bölümdeki öyküler 1976-81 arasında yazılmıştır.

duymuştu ama yine de bir işi söylemek ile yapmak arasında büyük ayırım vardı.

«Yanınıza oturabilir miyim?» diye sormuştu kıza. Kız başını hafifçe çevirerek ona bakmıştı; önce kayıtsız olarak sonra sıcak bir gülümsemeyle. «Buyrun,» demişti, «oturun, nasılsa iskemle boş.» Bu denli olağan ve rahat! Ardından sürdürmüştü kartlarını doldurmayı. Gabriel, ne yapacağını bilememenin ve rahatsız etmekten çekinmenin tedirginliği ile bir süre öylece diken üzerinde oturmuştu. Neyse ki az sonra gelen garson, kurtuluşu da getirmişti. Bir bira söyleyen Gabriel, kızın boş bardağını göstererek ona, bir şey içip içmeyeceğini sormuştu. Olumlu yanıt yüreğini alev gibi sardı. Garson uzaklaşırken kız, «Parasını kendim ödemem koşulu ile» demişti sakın sakın!.. Ne tatlı bir «İskandinav Fransızcası» konuşuyordu kız! Bundan sonrası kolay olmuştu artık. Adı Britt-Marie idi ve Gabriel'in de sandığı gibi İsveçliydi. Yaz başında çalışarak biriktirdiği para ile gelmişti. Toplu yolculuk olanağından yararlanarak...

İki haftalık süresinin dolmasına daha dokuz gün vardı. Bu, yabancı bir ülkeye ikinci kez gidişiydi. Ne ki ilk bu kez yalnız yolculuk yapıyordu. Gabriel'in Ceza-yirli ana-babadan Fransa'da doğmuş olması ve Fransız vatandaşlığı kıza çok alışagelmış bir olay gibi görünmüştü apaçık. Öyle ya onlarda da «Türkünden tut Yunanlısına ve Vietnamlısına dek kimler kimler yoktu ki!..»

Burada, bu kuzey rüzgârında titreşirken şimdi, aradan bir yıl iki ay geçmişti. Mektuplar, mektuplar ve son zamanlarda telefonlar. Özlem. Düş. Aylarca limanda yük taşıyarak para kazanan bir Gabriel. Onsekiz yaşında ve dehşetli tutkun. Ona her yazısında «Gel!» diyen bir kız, yeni onyedisini doldurmuş. Sonunda, yazı da kaçırdıktan sonra, zarzor alabildiği bir öğrenci bileti. Ar-

dından Gare D'Norde, yani Kuzey Garı... İşte karşısında İsveç. Artık yerinde duramıyordu. Yaklaşan kıyının ve suyun karanlığı birleşirken koştu, bir çırpıda alt güverteye indi. Koşarak gitti vagonuna. Kompartımanını bulduğunda dudaklarında bir ışıltı uzayıp gidiyordu. Başladı bavullarını indirmeye. Geminin büfesinden aldığı likör ve çikolatayı özenle el çantasının içine yerleştirdi. Aceleci yüreği şimdiden kaç kez bunları vermişti bile kıza.

Cebinde ondan aldığı en son mektup vardı: «... yazı kaçırdık ama olsun, burada sık olmasa da güzel sonbahar günleri var. Belki seninle bir Stockholm gezisi bile yaparız. Babama seni anlattım, hem de o denli çok anlattım ki gelmeni o da dörtgözle bekliyor...»

Evet, kaçırmışlardı yazı. Üstelik nedenini pek yazamamıştı kıza; nasıl güç para kazandığını ve bilet ile döviz almasının ancak ekim gelince gerçekleşebildiğini pek açıklayamamıştı.

«Okul uzadı, ben de bir yaz işi buldum,» diye geçiştirmişti gecikme nedenini.

İlerde, okulunu bitirip ailesinden ayrı yaşar duruma gelince İsveç'e yeniden gelecek ve Britt-Marie'yi alıp götürecekti. Buralar belki ilginç yerlerdi ama kar-buz pek çekilmezdi kuşkusuz.

Böyle uzaklara gidecek olması en çok annesini endişelendirmişti. «Yahu baksana anne,» demişti, «şu yaştaki kız tek başına buralara geliyor da benim trene burada binip orada inmemden endişeleniyorsun sen! Yaşım on sekizi buldu hâlâ güvenmiyorsun bana,» Olsun, oralar yine de pek belli olmazdı yaşlı anasına göre. Babası pek aldırmamıştı: «Oğlan parasını kendi kazandı, n'aparsa yapsın,» diyordu, «sınıfını da geçti nasıl olsa.»

Birden vagon sarsıldı ve yavaşça gitmeye başladı.

Kıyıya yanaşmış olmalıydı feribot. Helsingborg'e gelmişlerdi demek. Britt-Marie buraya yakın bir kasabada oturuyordu. Gabriel geliş zamanını özellikle yazmamıştı ona. Karşılamaya gelsin istememişti. Nasıl olsa oraya ne şekilde gidildiğini öğrenmişti ondan. «Pazarları genellikle evdeyiz» yazmıştı kız. «Herkes İngilizce anlar; Fransızca bilen bile bulursun belki.»

Tren feribottan çıkıp az ilerledi ve istasyona girip durdu. Gabriel artık yerinde duramaz hale gelmişti. Bavullarını yakaladığı gibi iniverdi. Peron boyunca herkesin gittiği yöne yürüdü. İstasyon kapısına girdiği zaman duvarları sarıya boyanmış bir koridor başladı. Az ilerde sınır görevlileri bekliyordu. Kimseyi durdurmadan gözleriyle izlemekle yetiniyorlardı şimdilik. Yine de Gabriel pasaportunu elinde tutuyordu. Hem Alman hem de Danimarkalı görevliler, tüm kompartıman içinde bir tek ona sormuşlardı pasaportunu. Diğerlerinin pasaportları sanki alınlarındaydı!..

Yanakları pembe ve açık sarı sakalını yalnız çenesinde bırakmış görevli eliyle Gabriel'e yaklaşmasını işaret etti. Öteki görevli de bakışlarını ona yöneltmişti. Gabriel, gülümser bir yüzle görevlilere yaklaştı, pasaportunu kendisine işaret eden görevliye uzattı. Adam pasaportu aldı, ağır ağır sayfalarını çevirdi. Sayfaları bomboş pasaportla pek ilgilenir bir hali yoktu. Yanındaki sınır görevlisi polise bir şey söyledi; tek sözcük anlamadı Gabriel. Adam bu kez Gabriel'e döndü, zorlama bir İngilizce ile sordu:

«İsveç'e niçin geldiniz?»

«Arkadaşımı göreceğim,» dedi Gabriel, «turistik gezi.»

«Arkadaşınız kim?»

«Britt-Marie Larsson.» Sonra kaldığı yerl söyledi. «Beni bekliyor.»

«Ne kadar kalacaksınız?»

«Bilmiyorum ama dört-beş haftayı geçmez.» Yavaş yavaş neşesi kaçmaya başlıyordu.

Pembe yüzlü polis sorularını peşpeşe sıralıyordu:

«Yanınızda kaç para var?»

«Dokuz yüz Frank.»

Aynı anda öbür görevli, feribotun son yolcuları arasında olan iki esmer gencin pasaportlarına çabucak baktı. Pembe yüzlü polis ona döndü ve kısa bir soru sordu. Elindeki pasaportun arasına parmağını sokmuş yanıt bekliyordu. Arkadaşı kısa bir yanıt verdi. Yüzü hiç içaçıcı değildi. Endişelenmeye başlamış olan Gabriel telâşlı telâşlı, «İsveç ile Fransa arasında vize yok ki...» dedi. Her iki görevli de ters ters ona baktılar. Sanki nasıl soru sorulmadan konuştuğuna şaşırmışlardı...

Genci, «Fransa mı?» dedi, sonra ekledi: «Pek görünüşünden anlaşılmıyorda...» Şimdi artık sizi bırakmıştı adam.

Gabriel bu kez öfkelenildi: «Pasaportumdan anlaşıyor sanırım!»

«Fazla konuşma!» dedi polis. 'Sen' demeyi sürdürerek. Orta yaşlı görevli araya girdi:

«Yanındaki para ile en çok bir hafta yaşanır burada. Otel yemek diskotek filân yetmez daha fazla.»

«Size arkadaşım da konuk kalacağımı söylüyorum,» dedi Gabriel.

«Nerden belli?» diye yeniden devreye girdi pembe yanaklı genç polis, «Fas'ta bir hafta görüştüyse bu seni başına alacak demek değil!»

«Arkadaşlığımızın derecesi sizi ilgilendirmez!»

«İsveç'e ne amaçla geldiğin bizi fevkalâde ilgilendiriyor!»

«Niçin geldiğimi söylüyorum ama dinlemiyorsunuz!»

«Senin söylemen hiç bir şeyi kanıtlamaz,» dedi genci.

Gabriel cebinden Britt-Marie'nin mektubunu çıkartıp uzattı:

«Özeldir ama başka çare yok!»

Kız, açık açık «...bizde kalacaksın» diye yazmıştı. Şu iki polisten kurtulmak için yeterli olacaktı bu kadarı hiç kuşkusuz...

Hızlı hızlı karıştırdılar mektubun açık mavi sayfalarını. İçi cız etti Gabriel'in. Sanki gözünün önünde Britt-Marie'ye sataşıyorlardı.

«Bak işte!» diye bağırdı genç polis mektubun bir sayfasını eliyle sallayarak, «istediğin kadar kalabilirsin yazıyor!» Müthiş bir hafiye gülüşü belirmişti yüzünde.

«Konukseverlikten ötürü yazmış onu,» dedi Gabriel ama lâfını ağzına tıkadılar onun.

«Yaa... Yaa... Sonra da arada bul senin gibileri!.. Yıllarca uğraşıyoruz senin gibileri yurtdışı etmek için. İş hükümete dek gidiyor.» Bunları orta yaşlısı söylemişti. Genci de atıldı, «Geri döneceksiniz!» dedi, «geliş nedeniniz belirsiz.»

Başından aşağı kaynar su döküldü oğlanın. «Ben Fransa vatandaşı değil miyim? Turistim...»

«Kaç kez söyleyeceğiz? Yanındaki para sana bilemedim on gün yeter!» dedi genci.

O anda aklına telefon olanağı geldi Gabriel'in:

«Telefon edip sorun!» diye bağırdı.

Polisler birbirlerine bakıp kaldılar. Arkalarındaki odayı gösterdiler Gabriel'e işaret ile. Koridor çoktan boşalmıştı zaten. Gabriel'den başka 'dertleri' yoktu belli. Oda çırılçıplaktı. Bir masa ve iki sandalye. Tek penceresi sıkı sıkı kapalıydı jaluziyle. Telefon numarasını istediler, adres defterini çıkarıp verdi Gabriel. Kapıyı sura-

tına kapatıp gittiler. İçinden «Jaiemas»* diye bağırmak geçti... Buraya dek gelip de dönmek ha?! «Merue!»** diye bağırmakla yetindi. Herhalde Britt-Marie'nin babası çıkar bir güzel haşlardı herifleri. Ezilip büzülüp özür dileyerek bırakırlardı onu.

Beş dakika geçti geçmedi kapı açıldı. Bu kez üçüncü bir polis eklenmişti yanlarına. Pembe yanaklısı, «Hadi pılını pırtını topla!» dedi. «Şimdi geri dönecek gemiye yetişiyorsun!»

Birden midesindekileri çıkaracağını sandı. Damarlarındaki kanların tümü beynine üşüştü sanki. Ağzını açtı ama ses çıkmadı. Sonra kendi sesini kendi tanıdı:

«Jaiemas!» diye bağıırıyordu, «telefon etmediniz! Yalan söylüyorsunuz!»

Pembe yanaklı genç polis, «Telefon ettik,» dedi, «ama kimse çıkmadı.» Alaycı bir sesle ekledi: «Şansın yokmuş...»

«Bir yere gitmişlerdir, biraz bekleyip yeniden arayın. Lütfen.»

Bu kez orta yaşlı polis konuştu:

«Bütün gün seninle mi uğraşacağız? Çok isteseydi gelip karşılardı seni!..»

«Sürpriz olsun istedim... Hem buraya gelmesi güç olur diye düşündüm...» Biten maçı uzatmaya çalışıyor Gabriel.

«Hadi yürü, hadi!» diyerek kolundan çekiştirdi üçüncü polis. Tıknaaz ve geniş omuzlu biri. Gabriel kolunu silkeleyerek kurtarmaya kalkışınca genç polis de duruma müdahale etti. Şimdi artık iki koluna girmiş, sürüklüyorlardı Gabriel'i.

* Fransızca «asla».

** Fransızca «bok».

Saçları devedikeni gibi kabarmış, giderek uzaklaşmakta olan ışıklara bakıyordu Gabriel. Geminin ikinci güvertesindeydi. Yüzüne salon pencerelerinden sarımsı bir ışık düşüyordu. Hiç aklının ucundan geçirmediği bir akşam getirmişti bu günün sabahı. Pasaportu ve paraları geminin kaptanına verilmişti. Daha sonra kaptan, onları Danimarka polisine verecekti. Sonra Alman polisine... Fransa sınırına dek böyle sürüp gidecekti.

Gözlerinden sicim gibi yaşlar akarken yeryüzü başının üzerine yıkılmıştı Gabriel'in. Ne yeniden gelecek parası olacaktı kolay kolay, ne de pasaportuna attıkları damga ile bir daha İsveç'e girebilecekti yakın gelecekte. Artık kız yeniden Fransa'ya gelebilirse ne alâ...

İçinden bir ses «Hayır!» diye bağırdı. «Hayır bu haksızlığa! Hayır böyle bir yenilgiye!» Koştı, indi alt güverteye. Yan tarafa yürüdü. Çevresine bakındı, kimseler yoktu. «Ben böyle kolay vermem kendimi!» dedi. Korkuluğu yanlamasını aştığı gibi daldı karanlık sulara. Bir çırpıda karşıya yüzebileceğini düşünmüştü belki; ya da geri dönmektense suda şansını denemek ona tek çıkar yol olarak gözükmüştü. Akdeniz'in sıcak suları değildi onu bekleyen. Büyük yanılgısını anladığında artık çok geçti.

Gemi güneye doğru uzaklaşırken Gabriel kaldı soğuk sularında Kuzey'in.

Günlerdir yağıyor kar. Çoktan geçmiş dizboyunu. Nasıl olduysa yarıyolda yağmura çevirmemiş; yani namuslu kar. Ortalık tatlı bir yumuşaklık ile dolmuş. Öyle ki handiyse insanın yalnızlığını bile ikinci plâna atıyor. Sanki tüm evren bu göz okşayan beyazlık ve sessizlik.

Yeryüzü bırakmış dönmeyi, haberimiz olmamış. Uzak ülkelerde açlık sona ermiş bilmiyoruz. Memlekette o özlenen günler gelmiş, kimse yazmadığından haber bize ulaşmamış; kimselerin umurunda değiliz!

Serçeler ve tembel martılar pencerenin altında tavuk gibi dolaşıyorlar. Üşenmesen camı açıp biraz ekmek kırıntısı atacaksın. Atmıyorsun, inadına memleketteki üstü açık çöpleri düşünüyorsun. Az sonra kalkıp, postacının geleceği yöne bakıyorsun; kadın görünürde yok henüz. Odanın içinde bir takım gereksiz işler yapıyorsun. Gece gece üç dakika geçmiş, postacı görünürde yok. Kapının altındaki sabah gazetesini yerinden bile kaldırmıyorsun. Yatsın orda, içindekilerin şu anda önemi yok!

«Eh artık Murat yazar,» diye umutlanıyorsun için

* Bu öyküde adı geçen sanatçı, bir devrin gençlerinin konser salonlarına coşku ile akın etmelerini sağlayan, o devrin simgelerinden biri haline gelmiş kişidir; bugünkü kopyesi ile ilgisi yoktur.

için. Bir zamanlar, sorunları daha karmaşıkken yazardı diye bir düşünce geçiyor kafandan; fazla önemsemiyorsun. Varlığına öyle alışmışsın ki yıllardır, biliyorsun olamazsın onsuz, uzakta-yakında öyle pek iplemiyorsun aslında. Ne denli kızsın, o denli bağılsın ona; en büyük gerçek en ortada!..

Kaç dakika geçmiş? Yine üç. Saati mi kırmalı ne?! En iyisi fırlayıp çıkmak sokağa. Vurup gitmeli bir yere. Gelmeyen kalsın gelmediğiyle. 'Hittir etmeli' her şeyi...

Çizmelerde kar suyunun beyaz izleri kalmış. Tatsız bir soğukluk sarıyor ayaklarını. Palton bir ağır geliyor, beren bıktırıcı... Evin önüne çıktığında postacı yok. Yalnızsın yalnızlığınla... Karda derin izler açarak yürüyorsun. Varlığının tek kanıtları onlar sanki. Bir de yaşıyor olduğunu süresiz anımsatan buzlu öpücükler gibi kar taneleri...

Zaman durmuş mu ne?.. Karın ortasında ve bu sessizlikte?.. Aman ha! Nasıl gelir sonra sevdiğin eylül ve Ankara?! Hayır, geçiyor zaman. İşte şu adam ve onun kara köpeği, hani o bellerine dek kara batarak karşıdaki açıklıkta yürüyenler, yola varıp geçmişler bile karşıya. Yok, durmamış zaman, durmamış henüz!

Bile bile kaçırıyorsun otobüsü. Ha koşmuşsun durağa, ha ağır ağır yürüyerek kaçırmışsın, aynı şey. Metroya dek yürümeye üşenmiyor da değilsin hani. Olsun diyorsun ama yavaş yavaş sıkmaya başladı o demin dindirici bulduğun kar. Yürüyorsun. Kafadaki her şey seninle birlikte yürüyor. Yürüyorsunuz.

Şu anda uzaktaki büyük kentlerin birinde insanlar, ayaküstü karınlarını doyuruyorlardır. Herkesin anlatacağı birşeyler vardır, hep birağızdan konuşuyorlardır. Görür gibisin uzun askılı çantaları omuzlarında, yüzle-

rinde hep o aceleci gülümseme, nasıl cadde geçtiklerini öğle paydosunda piyasaya çıkmış kızların. Kolkola girmiş gençler, müthiş bir erkek beraberliğinde hızlı hızlı yürüyorlar kaldırımında. Bir tanıdığa rastlıyorsun başıyla selâm veriyor sana. Artık işe dönme vakti gelmiştir, adımlarını hızlandırıyorsun; boşuna uğraşüyor köşedeki çocuk artık gevşemeye başlamış simitlerinden sana satmaya...

Yoksa boşgeçmeli mi trene binip kent merkezine gitmeyi? Belki gelmiştir postacı... Biliyorsun ki eğer kente gidersen şimdi, bu sıkıcı ve tatsız kış gününde yapayalnız, işi uzatacaksın. Metro istasyonuna doğru adımlarını hızlandırıyorsun! Bata çıka geldiğinde istasyona hemen bir tren geliyor, atlıyorsun içine. Metrodasın ama henüz yerüstünde gidiyor. Pencere kenarına oturup başlıyorsun birdolu şeye karar verip, birdolu karardan caymaya. Karşında oturan teyzenin el çantasından ufacık ve bıcırık bir köpek kafasını çıkarmış, tiril tiril titreyerek sana bakıyor. Her ikisine de kızırıyorsun. Sonra, cama yapışarak birer ıslak yol olan kar tanelerine ve ufku çizen çam tepelerine bakarak kendine en çok kızırıyorsun...

Güpegündüz, karamsı beyaz bir Stockholm. Hollanda malı yeşil paltolar ve yerli malı kısa montlar içinde halk, çoğu teyze ve birazı genç, hep kararlı adımlarla yürüyor. Amcaların sayıları daha az ve bayağı kenarda köşede kalmışlar. Teyzeler iktidarda yani! Otobüsler vızır vızır; duraktaki saat bildirisine bak saatini ayarla. Şaşmaz bir-iki dakikadan fazla!

Anacaddenin kaldırımında yürürken sen, ya Karaköy'de gemi bekliyorsun, ya da Kızılay'da dolmuş. İslanan gözlüğün üç boyutlu yapıyor gördüklerini. Gökden'in önünden kestane alacağın ve hemen ordan Mu-

rat'ı yakalamak için birkaç jeton harcayacağını geliyor. Belki de Bahariye'deki eczaneye telefon edeceksin Kadıköy'den, Necdet'i çağırırsınlar diye. Karşındaki ilgisiz kalabalığa bakıyorsun: en ilgisizi sensiz. Gözlerin içeri doğru islanıyor, haberin yok.

Kültürevinin önünde Maria, tek kişilik orkestrası ile veryansın ediyor dinsel şarkıları... İki it birbiriyle itişiyorlar, onlar Maria'ya alışmışlar Maria onlara, birbirlerini iplemiyorlar!.. Güney Amerikalı gibi gözükten bir göçmen aile hızlı hızlı karşıdaki süpermarkete gidiyorlar. Önü iliklenmemiş taklit kürkü içinde bir kız irl memelerini hoplata hoplata meydanı geçiyor: en çok onbeş yaşında ve memelerinin kara uçları belli oluyor. Sol kulağı küpeli bir oğlan, oldukça genç ve bakımsız, merdivenlerdeki bir ayyaştan gizlice Cezayir şarabı alıyor. Yarın burada miting yapacak birileri, öbürgün kraliyet orkestrası marş çalacak. Metro istasyonuna giden üstü kapalı geçitlerde esrar alışverişi yapılacak. Pembe yüzleri ve lekesiz giysileri ile kızlı erkekli polisler telsizlerini vızırdatarak volta atacaklar. Bilet gişelerinin yanındaki helâlarda haftada bir-iki genç ölü bulunacak: belki hâlâ damarlarında enjeksiyonun iğnesi takılıdır. Kültürevinin üst katındaki parlamentoda işsizlik ve gelir vergisi tartışılacak. Palme ile Bohman atışacak, başbakan Falldin «mööö» diyecek...

Ne oldu yahu, ne zaman bozuldu kafan? Gidiyorsun Santral'ın altındaki telgraf çekilen yere. Amacın Ankara'ya bir tel çekip Murat'a «NE BOK YİYORSUN LAN!» demek. Memur kadına harfleri tek tek söyleyerek: «N» diyeceksin, «Niklas» gibi, «E» -Erik gibi-... Belki bir tel de Necdet'e çekeceksin: «DERGİ NOLDU? ÇIKMADI MI?» soracaksın. Birden bu denli meraklanman kafanı kızdırıyor; en çok sevgili Murat'a bozuksun. (Sa-

kallı hıyar, tatlı kansız! Evet Ankaranın en Teksas yerinde öğretim görevlisisin ama böylesine habersiz bırakılmazki insan!) Yazmıyor işte eşşoğlusu. Yırtıp atıyorsun telgraf kâğıdını. O öfkeyle çıkıyorsun dışarı. Bu arada Necdetinki de yattı kuşkusuz. Koşar adımlarla gidiyorsun Tekel'e, telgraf parasına bir ufak Yunan rakısı alıyorsun. Necdet mutlak hoşgörür, Murat'a bir kart atarsın, çok bile ineğe. «Başına bir şey mi geldi acaba?» diye soruyor içinden bir ses, «Şimdi sağlığına içerim birşeycikler olmaz!» diyorsun yüksek sesle. Kiminle konuştuğunu arayan bir teyzeye «İnşallah!» diyorsun. Deli sanıyor seni, delisin!..

(.. Apansız uzaklarda bir yerdesin. Küçük bir Fransız kenti. Bir kahvede oturuyorsun Murat ile. Önünüzde kahve ve Calvados (*) var. Çok tutkun olduğun bir kızdaki söz ediyor ama pek başaramıyor. Sen anlıyorsun neleri diyemediğini: zamanında sen de sevdin çünkü, çok sevdin. Sonra, yeni buluşan iki dostun sevinci ile unutuveriyorsunuz kızları ve sevdaları. Kırmızı burunlu kahve sahibine hesabı ödeyip kalkıyorsunuz. Bir zamanlar Nazilerin attıkları bombalardan artakalan ender binalardan birisine yöneliyorsunuz, o sıcak öğrenci odasına. Beş yüz kitap, yarı bozuk bir pikâp ve dört-beş plâğı rahatlıkla taşıyan o koca tahta masanın nasılsa hâlâ boş kalmış bir yerine yolda gelirken Madam'dan aldığınız şeyleri koyuyorsunuz: «Şörike» dedikleri sucuk, baston ekmek, biraz peynir ve iki şişe ucuz şarap. Az hırpalandıktan sonra, dönmeye başlıyor pikâbın diski. Murat kırkbeşlik bir plâk buluyor hemencecik; eski şarap gibi buruk ve güzel sesiyle

* Calvados: elmadan yapılan bir çeşit konyak.

Cem, «İstanbul'u dinliyorum gözlerim kapalı,» diyor. Birlikte, beraber olmanın mutluluğu ve uzakta olmanın yalnızlığı ile İstanbul'u dinliyorsunuz. «Gözleriniz kapalı»...)

Canın melroyu istemiyor, banliyöye yürüyorsun. İnince yolun uzayacak ama olsun. Yolboyu başka yerlerdesin zaten. Kafanda gece trenleri düdük çalarak gidiyorlar; burnuna garajlara özgü eksoz kokusu geliyor sanki Ankara'dasın ve tüm otobüslerin kalkıyor Topkapı'dan. Uzaktasın, gerçeklerin dışında ama gerçekler senin tam orta yerinde. Çok az buradasın ve kendin de şaşıyorsun buna!.. Artık ne durmadan yağan kar etkiliyor seni, ne de karşıdaki sırada saçmalayan sarhoş. Bambaşka yerlerdesin, bilemiyorsun. İçinde garip bir mutluluk, trenin tıkırtısına kapılmış gidiyorsun. Uzakta olduklarına çok yakınsın, içindeki bunun mutluluğu...

Evdesin. Gözlerin kapının altında. Kilim bomboş duruyor. Postacı çoktan gelmiş olmalı ama sana bir şey yok. Bir fatura olsun, yok. Yüksek sesle yuh çekiyorsun. Bulgar beyaz peynirini, Yunan zeytini ve Almanya malı «yerli» sucuğu çıkarıp, şöyle «şahsa özel çilingir sofrası» döküyorsun. Açıyorsun Yunan rakısını -uzo- acele bir tadımlık alıyorsun: tatlıca ama n'aparsın! Keçinin olmadığı yerde... İlk lokmayı almadan koşuyorsun teype, Cem «Sensiz ellerim üşür / içerimde kar yağar» diyor. İlk kadehini o hayırsız-namussuz ve de kansız Murat'a kaldırıyorsun, sağlığına en büyük dostunun. Teyp, kadehler ve özlemler ilerliyorlar. Bakıyorsun, günlerdir yağan kar dinmiş. Cem, «Kardeşler bakmayın gözlerime / ağlamak geliyor içimden» derken koşuyorsun telefona. Nerde olursa yakalayacaksın Murat'ı.

Çıkmıyor, çıkmıyor! Otomatiği bırakıp santraldan

istiyorsun, «Bulana dek arayın,» diyorsun. Öyle kötü-sün ki kendi aklın duruyor. Neyse, az sonra Cem imda-da yetişiyor; o gür sesi ile Nâzım'ın dev dizelerini salı-veriyor ortaya, aydınlanıyor odan: -

«Yaşamak bir ağaç gibi tek ve hür / ve bir orman gibi kardeşesine / bu hasret bizim.»

Dışarda çıt yok ama odan dolu. Giderek kararırken hava, için ıslıl ıslıl. Yarın işgünüdür ama bugünün bit-mesine daha çok var. Hep birlikte çok uzaklardasınız. Dışarda durmuş ama şimdi içerisinde kar yağıyor.

Birden telefon çalıyor.

Maria Teresa Christopolos, kocasının eve dönmesini bekliyordu. Saat geceyarısına yaklaşmış, banliyö semtine sessizlik çökmüştü. Dışarda floresan ışığı, çimento ormanını kayıtsız bir beyazlıkla aydınlatıyordu. Uzak-taki evler, oyuncak yapılar gibi gözüküyordu gökdele-nin sekizinci katındaki pencereden. Arada bir gelen sar-hoş kahkahaları dışında aşağıdaki yaşamdan duyulan bir şey yoktu. Alt kattaki Türkler, bazen geç vakitlere dek video aletinde yerli filmler seyredерlerdi ama bu ge-ce onlardan da ses gelmiyordu. İlerdeki anacaddeden hızla bir ambülans geçti, mavi ışığı bir an camlarda par-layıp yokoldu. Sokakta biri bir bira kutusunu tekmele-di. Maria dışında başka herkes uyuyordu yoksa. Bir de o iç rahatlığı ile uyuyabilse...

Büyük kızı Katarina az önce gelmişti. Hemen yan-daki apartmanda oturan arkadaşıyla beraber olmuştu o zamana dek. İki kız da aynı okuldandılar. Onun dışın-da pek bir yere gitmesine izin verilmezdi. Babasının he-nüz dönmemiş olmasına sevinmişti. Babası, onun da ya-şıtı İsveçliler gibi diskotekten başka bir şey düşünme-diğine inanırdı. Orası belki öyleydi ama Katarina'nın «Ben ne yaptığımı bilirim!» demesine aldırmaması kızın en kızdıran şeydi. «Zaten senin yüzünden sınıf arka-

daşlarım bana anormal biri gözüyle bakıyorlar!» diye söylenirdi bazen. Annesinin anlayışı olmasa ne yapacaktı kim bilir...

«Ne o, beyefendi gelmediler mi?»

«Ayıp kız, öyle söylenmez!»

«N'olmuş? Ayağını o klüpten çekmez oldu ama...»

«Hadi, hadi git yat bakayım. Senin de yarın okulun var!»

«Eh biz onun gibi ertesi gün işe telefon edip kendimizi hasta yazdıramıyoruz tabi...»

Sustular. Birazdan içeri gitti kız. Maria yalnız kaldı pencere kenarındaki yerinde. Kaç parçaya bölünecekti artık? On altı yıldır herkesi idare etmek... Ne akla hizmet buralara gelmişti herif? Güya herkes hemen- cecik varlıklı oluyordu burda. O da, Atina'da bir yazlık ve araba için gelmişti.

Önce kendi gelmişti çalışmaya. Karısını ve yeni doğmuş kızını getirtmesi epey sürmüştü. O zamanlar yabancı işgücüne gereksinmesi çoktu İsveç'in. İş kolay bulmuştu. Ne ki ailenin kalabileceği gibi bir daire edinmek ve yol paralarını çıkarmak o denli kolay olmamıştı. Gelir gelmez karşılaştığı ortam, öyle düşlerinde gördüğünden ayrımlı olmuştu Maria'nın. Pek sesini çıkarmamış, ailenin birleşmesinin sevincine tadsızlık katmak istememişti.

«Yavaş yavaş toparlanıp döneceğiz,» diyordu kocası oğün bugün. Ama Maria'nın işe geçebilmesi iki yılı bulmuştu. Katarina için kreşte yer bulmak çok zor olmuştu çünkü. İki koca yıl evden dışarı çıkabilmek başlı başına bir sorun haline gelmiş, geride bıraktığı memleketindeki yaşam, gözünde tüm yaşamının en mutlu bölümü oluvermişti.

Çocuk bakımı yoluna konunca dil kursuna gitmişti Maria. İyi kötü derdini anlatmayı ve kendisinden is-

tenenleri anlamayı öğrenince hemen temizlik işi bulmuşlardı. Kocasının çalıştığı restorandaki arkadaşlarının katkıları ile. Ancak geldiğinin üçüncü yazı memlekete tatile gidebilmişlerdi.

Aşağıdan ayak sesleri geldi. Eğilip baktı, metrodan çıkanlar olduğunu gördü. Az sonra herkes ortadan yitince, aralarında kocasının olmadığını anladı. Yirmi dakika daha bekleyecekti artık. O zaman da gelmezse yeni bir yirmi dakika daha...

Oturduğu yerde hiç ses çıkarmamaya gayret ediyordu. Küçük oğlu Aris, babası evde yokken birtürlü uyumak bilmez, sonunda bir köşede uykuya yenik düşünce de kulağı kapıda uyurdu. Biraz işleri yoluna koyunca yapmışlardı onu. Şimdi kreşte yeri vardı. Ancak bir yıl aradan sonra yine eski işini sürdürüyordu Maria.

Katarina birden bitti kapının yanında. «Yatsana sen canım!» dedi, «birazdan gelir.»

«Sen uyu kızım, benim uykum kaçtı da ondan oturuyorum.»

«Kâğıt oynuyordur, n'olacak... Helena'nın dediğine göre bayağı çok para dönüyormuş masada.» Helena, karşı apartmandaki arkadaşının adı.

«Nerden bulacak bizimki o kadar parayı?!»

Sustular. Gelip koltuğun koluna ilişti Katarina. Annesine sevgiyle baktı. Konuşarak onun daha fazla canını sıktığının bilincindeydi ama babasına olan öfkesi, içindekileri dışarı çıkarttırıyordu. Sesini alçaltarak konuştu:

«Gazetelere bile düştü bizimkilerin sözde kültür derneği diye açtıkları yerlerde nasıl gizli kumar oynadıkları... Zaten tüm pislikler biz yabancılarda. Yunanlısı kumar piyasasını eline almış, Yugoslavlar araba alış-verişinin mafiası olmuş, Türkler de esrarı buraya getirmişler...»

«Sen gazetelere ne bakıyorsun kızım, onlara kalsa yabancılar hep devlet yardımıyla geçiniyorlar. Bak babana, bana, doğru dürüst bir dinlendiğimiz var mı? Ancak onbeş yıl çalıştık da şimdi bir kenarda biraz paramız oldu. Her milletin iyisi de var, kötüsü de...»

«Yakında hangi memleketten olduğumu söylemeye utanacağım..»

«Sana n'oluyor kızım? Esas onlar utansınlar! Kendi memleketlerine kendileri yetmemiş, bizleri getirmişler...»

«Bizi adam sanmışlar da ondan anne!»

«Kendileri bir bok mu sanki?! Yollarda sarhoş olup kim yerlere yatıyor? Kimin çocukları sokaktaki kadınların çantalarını alıp kaçıyor? Kimlerin anaları babaları belirsiz? Hadi kızım, hadi... Baban seni onlara benzeme diye biraz sıkıştırıyorsa senin iyiliğin için...»

Katarina, annesinden ummadığı bir tepkiyle karşılaşıyordu. Bu kez o da iğneleyici olmaya başladı:

«O benim iyiliğimi düşüneceğine ailesinin iyiliğini düşünsün! Ben kendimi korumasını bilirim. Hem bakalım o hangi paraları yiyor kumarda? Gıdım gıdım biriktirdiğiniz paraları! Nah dönersiniz siz Atina'ya! İşte benden söylemesi...»

Maria öfkeyle baktı kızına:

«O parayı ben canımla biriktirdim. Gelecek yıla doneceğiz !Bir gün daha gecikmem! Ölürüm daha iyi... Sen de kalırsın burda, yaşarsın dilediğince. Zaten bu gi-dişle seni alacak Yunanlı koca bulamayacaksın...»

Yerinden kalktığı gibi içeri koştu Katarina. Pat diye kapattı odasının kapısını. Bir an Aris'in uyanmasını bekledi Maria, ses gelmeyince içi rahat etti. Az sonra, yeni bir trenin boşalttığı kalabalığı izlemeye başladı. Kocası yine gelmemişti. Son metrolardan biri olmalıydı bu artık. Ertesi gün kendisi de çalışacak olduğu için

nasıl kalkacağını düşünmeden edemedi. Öte yandan endişe de büyüyordu içinde. Ya adamın başına bir şey gel-di-yse? Bir saldırıya filân uğradıysa? Bu saatte kimseye de telefon açılmaz ki!..

Az sonra Katarina'nın odasından çıkıp mutfığa gittiğini gördü göz ucuyla. Hiç seslenmedi. Herhalde bir şey içecek diye düşündü. Birazdan kız, elinde bir fincan dumanı tüten süt ile gözüktü. Gözleri şiş şişti. Annesine uzatırken fincanı, «Buyur anne,» dedi, «içini bastırır.» Annesinin teşekkürünü bile beklemeden döndü gitti. Maria duygulanıverdi. «Bu yaban yerlerde gençliğimizi yitirdiğimiz gibi yavrularımızı da yitireceğiz,» diye kendi kendine mırıldandı. Aldığı ilk yudum süt ısıtıverdi içini. Gözleri dolu doluydu.

Kocası sabah dörtte geldi. İçkiliydi. Yorgundu. Sakalları uzamıştı. Öfkeliydi. Karısının beklemesine derhal kızdı. Sorularına ise daha da kızdı. Ne ki Maria al-dırmadı onun öfkesine. On altı yıllık herifinden mi korkacaktı?

«Nerdeydin bu saate dek?»

«Lokaldehydim, n'olmuş?»

«Yavaş konuş, çocukları uyandıracaksın!»

«Sana bekleme, yat demedim mi?»

«Kumar oynanıyormuş orda, doğru mu?»

«Oynarım oynamam, sana ne be karı?»

«Parayı kazanırken bana ne ama!»

«N'olmuş yani? Sayemde köyünde tezek toplamaktan kurtuldun!»

«Alırken böyle konuşmuyordun ama?»

«Zaten daha o zaman yapmışım haşayı ya!..»

«Demek öyle oldu şimdi...»

«Hadi, hadi... Git uyu ve işi uzatma...»

Kendi gidip helâyâ girdi. Ardından küt diye attı ya-

tağa kendini. Hemencecik horul horul uykuya daldı.
Gözünü kırpmadan sabahı etti Maria.

*
**

Yine de her günkü kalkma zamanında kalktı kocası. İki günlük sakalı ile ve ağzına hiç bir şey koymadan çekti gitti. Mutfakta oturmakta olan karısına şöyle bir baktı, o kadar. Yüzündeki yıpranma belirtisi, salt bir günlük uykusuzluğun sonucu gibi gözükmedi Maria'ya. İçindeki kurt büyüyüp, kocaman olmuştu. Bir süre sonra kocasının çalıştığı restorandan telefon edip onu sordular. Maria şaşkınlığını gizlemeyi bildi ve «Doktora gitti,» diye uydurdu. Şimdi artık içindeki kurt koca bir dev olmuştu. İçerideki odaya koştu, giyinmekte olan Katarina'ya seslendi:

«Kızım, babam işe gitmemiş,» dedi telâş içinde, «hadi bir Helena'ya telefon et de ağzını ara bakalım dün gece lokalde ne olduğunu duymuş mu anasından.»

Ters ters baktı kızı:

«İşe gidecek hali mi vardı sanki? Bütün gece kumar oyna...»

«Sen n'apacan yavrum, hele bir ara bakalım...»

Söylene söylene telefona gitti Katarina. Annesi de peşinden. Kızı telefonu çevirirken Maria pencerenin yanındaki koltuğuna ilişti, cama vurmakta olan yağmura bakmaya başladı. İçinin karanlığı arttı.

Fazla konuşmadı Katarina. «Yokmuş bir haberleri,» dedi, «onun babası dün gece orda değilmiş zaten.»

Mutlak öğrenmeliydi Maria dün gece ne olduğunu. Aklına banka geldi. Deftersizdi hesapları ama belki onlardan öğrenilebilirdi kocasının para çekip çekmediği. Kızına döndü:

«Okula gitmeden şu bankanın numarasını bulup bir ara bakalım.»

«Telefonda söylemezler anne, gidip kimlik göstermek gerek.»

«Belki söylerler yavrum...»

«Söylemezler.»

Sonra içeri geçti kız giyinmesini tamamlayıp evden çıkabilmek için. Öylece, müthiş bir sıkıntı içinde kala kaldı Maria. Ne yapacağını bilemiyordu. Kime sorsa ki?... İçine ateş basmıştı. Gitti pencereyi açtı. Yağmur soğuğu havayı ciğerlerine çekti. Aşağıda asfalt pırıl pırıldı. Koltuğa öylece çöküp kaldı.

Az sonra Katarina geri geldi. Beğenmedi annesinin halini. Bir şey isteyip istemediğini sordu. «Yok,» dedi annesi, «oğlanı kreşe sen götür yeter.»

Bir şey diyecek gibi oldu kız ama caydı. Hiç kuşkusuz okula geç kalacağını söyleyecekti. Ortalıkta koşuşan oğlanı yakaladı, acele acele giydirmeye başladı. Tam kapıdan çıkarlarken telefon çaldı. Annesi eliyle «ben açarım» gibilerden işaret yapıp kapıyı kapatıp gitti.

Telefonda, kocasının arkadaşlarından birinin karısı vardı. Bir akbaba müjdeciliği ile, «Duydun mu?» diye bağıırıyordu, karşıdan yanıt beklemeden, «kocanın dün gece ne kadar verdiğini.» Hiç bir şey diyemeden kalıp gibi dikiliyordu Maria. «Seksen bin krona yakın para vermiş bir gecede! Seksen bin Maria, seksen bin!»

Yeryüzü dönmesini durdurdu o an. Bir şey geldi boğazına takıldı kaldı Maria'nın. Yavaşça ahizeyi yerine koydu. Başı önde, bir suçlu gibi salonun öbür ucuna, pencereye doğru yürüdü. Hiç düşünmeden ve hiç duralamadan attı kendini yağmurun kucasına. Son gördüğü, kendisine hızla yaklaşan ıslak asfalttı.

Yıka yıka bitmiyor bulaşık. Koca bir dağ olmuş, üzerine üzerine geliyor Ramazan'ın. Sanki yıkandıkça daha büyüyor. Mutfak buhardan Fin hamamına dönmüş ve Ramazan göbektaşında keselenir gibi terliyor. Her yerde ağır bir yağ kokusu. Kendi kendinden iğreniyor Ramazan. Zaman kavramını yitirmiş; saatler alıp getirdikten sonra unutmuşlar onu. İki elden başka bir şey değil artık.

Arada bir duvardaki servis penceresi açılıyor ve tabaklar çatallar paldırkıldır buyuruyorlar içeri. O zaman bir çift bacak oluyor Ramazan ve koşturup alıyor yeni gelenleri. Pencerenin buzlu camı ters bir lâf gibi kapanıyor yüzüne. Tek düşmanı servis penceresi şimdi. Şan olsun diye kıracak buzlu camı bir gün ve apayrı bir evrende yemek yemekte olanlara dilini gösterecek!

Kaç yıl oldu geleli? İki. İki?! Şimdiden!.. Henüz vize koymamıştı İsveç. Recep ağbi, «Kalk gel lan Ramazan!» dedi, «çalışma iznin filân yok ama benim restoranda çalışırsın kimsenin ruhu duymaz. Hem karnın doyar hem de bir kenara iki kuruş koyarsın. Yeni memleket görürsün bu arada.» Altın dişini göstererek gülmüştü ardından. «İsveç dediğin karı-kız biliyon!» Evet ka-

rı-kız kısmını duymuştu ama işin hamam kısmından hiç söz etmemişti...

Sonrası ortada. «Turistik bir yolculuk» ve Recep ağbinin restoranında işe başlama... Ne kayıt var ne kuyut! Vergi filân da hak getire! Ramazan, İsveçlilerin deyişi ile «kara işçi». Elleri var kendi yok. Bir de memlekette para bekleyen yaşlı anası var. Biraz toparlansa memlekette karı da getirecek ama nerde... Girip çıkmaya korkuyor İsveç'e. Daha önceki damgayı görüp aylır adamlar diye. Oysa gurbetlik iyice çöktü içine. Hiç aklından geçmeyecek şeyler gözünde tütüyor. Sanhi yüzyıllardır hep aynı kalmış köyü bu iki yılda baştan aşağı değişmiş. O yok diye yürümüyor işler, herkes bir onu bekliyor!..

Geçenlerde bir gün Recep ağbiye sormuştu, «Benim halim n'olacak ağbey,» diye, «şu durumumu kanuna uydurmanın bir yolu yok mu?»

Hiç hoşuna gitmedi bu soru Recep ağbinin. Üstelik duyduğuna inanamaz gibiydi. «Lan biz burda on yıl harcadık biraz toparlanalım diye sen tutmuş iki yılda hak-hukuk lâfı ediyorsun! Otur oturduğun yerde de insanın kafasını bozma!»

Binpişman olmuştu Ramazan. Oturdu oturduğu yerde. Ramazan aşağı Ramazan yukarı. İşte bulaşık işte mutfak! Çalış babam çalış!

Anasından da haber seyrek geliyor. Kime yazdırırsın kadın? Birini bulacak ki iki satır haber iletsin. Artık köye arada bir uğrayan Cemal mi olur yoksa Halil Ağa'nın küçük oğlu Ali mi Allah bilir?!

Bitmek bilmiyor günler...

*
**

Ramazan gecenin yarısı yürüyor Halil İbrahim ile. Nasıl olduysa bitmiş bir işgünü daha. Yeni yağmış yağ-

mur yerleri ayna gibi yapmış. Cadde sinema dönüşü evine gazlayan araba sahipleri ile dolu.

Halil İbrahim buranın eskilerinden. Anası-babası İsveç'e ilk gelen Türkler arasında. O bir zamanlar hoşgeldin ile karşılanan insanlardan. Kulu'lu doğal olarak. Halil İbrahim küçük yaştan beri burada. Dil derdi filan yok. Babasının restoranında çalışıyor arada bir. Böyle rastladığı zamanlar Ramazan ile birlikte dönüyorlar Rinkeby'e. «Türkeby» denilen semte. Metro epey sürüyor ve ortalık «kara kafalar» ile uğraşmaktan zevk alan «sarı kafalar» ile dolu. Yoldaşlık etmek iyi oluyor.

Ramazan'ın kafasını kurcalayan sorular var. «Ya hu,» diye söze başlıyor, «benim ayda elime iki bin kâat geçiyor. Bunun beş yüzünü odaya keşiyor Recep ağbi, kalıyor bin beş yüz. Eh bir beş yüz de boğaza şuna buna gidiyor, kaldı bin. Beş yüz anam bekler,kaldı beş yüz. Ondan birkaç kuruş ayırayım diyorum ama üstbaş filân derken hemen hiç bir şey artmıyor. Anamın parasından bile kıstığım oluyor bazen. Eh ben buralarda bir anamı geçindirip karın tokluğuna çalışıyor olduktan sonra o kadarını köyde de yapardım! Ne dersin Halil İbrahim?»

«Ne bileyim Ramazan? Seninkisi kara işçilik, kolay değil. Böylesi de olmasaydı hiç getiremezdi seni Recep ağbi, bir de o var.» Halil İbrahim biraz çekinerek ediyor lâfını. Recep ağbi babasının eski dostu. «Vergili sigortalı bir işçinin eline en az bin kâat daha fazla para geçiyor ama senin durumun başka.» Sonra ekliyor: «Hem senin tüm masraflarını çekmiş Recep ağbi, az değil yol parası.»

Susuyorlar. İkisi de konudan hoşnut değil. Halil İbrahim Ramazanı kıskırtır olmaktan korkuyor; Ramazan ise Recep ağbinin kulağına gider diye çekiniyor.

«Recep ağbime bir sözüm yok valla!» diyor Ramazan telâş içinde, «ekmek paramı o veriyor. Memleketlim, babam o benim. İşte bizimkisi ilerde n'olacağını merak etmek, başka bir şey değil!»

«Onun da durumu güç Ramazan. Seni bir yakalasalar cezayı o çeker. Seni kapıdışarı ederler ama nasılsa yoksul gelmiştin yoksul dönmüş olursun, hepsi o kadar. Oysa onun kurduğu iş hapı yutar. Doğru değil mi şimdi Ramazan?»

«Doğru, haklısın anam.»

Yürüyorlar. Eski Amerikan arabalarında bir avuç it, bağıra çağıra geçiyorlar yoldan. Birisi boş bir bira kutusu atıyor bunlara doğru. Halil İbrahim yerinde bir küfür ediyor, yarısı Türkçe yarısı İsveççe. İki ayrı evrenin insanları aynı caddeler. Hem yakınlar hem de çok uzaklar birbirlerine.

«Gözü çıksın şu cahilliğin!» diyor, Ramazan.

«Kurslar filân var ama...»

«Gidemiyoruz ki hiç birine! Hem vakit yok hem de kayıtlı değiliz buranın nüfusuna. Numaram yok!»

Metroya geliyorlar. Gecenin son trenlerinden birisi bekliyor peronda. Mavi renkli yeni trenlerden. Biniyorlar. Hemen hemen boş. Tren tam kalkmak üzereyken iki genç koşarak yetişiyorlar. Biri kız biri oğlan. Bomboş vagona tutup tam bizimkilerin karşısına oturuyorlar. Gülmekten kırılan bir kız ile dal gibi ince uzun bir oğlan. Her ikisi de sarışın. Kızın saçları kısacık kesilmiş ve yer yer pembeye boyanmış. Üzerinde daracık bir fanila var, hani şu t-shirt denilen çeşitten. Rengi solmuş bir blujin giymiş. Oğlan ise meşin ceketli. O da blujinli. Kız kıkır kıkır gülüşünü sürdürürken oğlan cebinden yuvarlak bir kutu çıkarıyor. İçinde tütün gibi bir şey var. Sağ elinin işaret ve başparmakları arasına sıkıştır-

dığı bir tutamı, özenle üst dudağı ile damağı arasına yerleştiriyor. Aynı anda kız, heybe gibi torbasından çıkardığı bir kutu birayı her yana sıçratarak açıyor.

«N'apıyor bu oğlan Halil İbrahim?»

«Sunus koydu.»

«Tütün mü ne.»

Kız gülmeyi kesip birasından müthiş bir yudum alıyor. Çenesinden aşağılara akıyor bir kısmı. Fanilasının önü ıslanıyor. İçi gözüktür hale gelen kumaş, memelerinden birinin ucunu kapkara ve kocaman bir şekilde ortaya çıkarıyor.

«Kızın memesine bak Halil İbrahim!»

Ramazan'ın içinde devler uyanıyor. Her gece gördüğü bu. Her gece seyirci Ramazan.

«Bu oğlan kızı becerir bu gece, değil mi Halil İbrahim?»

«Ne bileyim, zahir.»

«Hiç asılmıyor...»

«O yüzden becerecek zaten.»

Biraz susuyorlar. Ramazan ters ters bakmakta oğlana.

«Kulağında küpe bilem var. İbne mi ne?»

«O moda Ramazan, sen n'apacan...»

Az sonra oğlan ağzındaki kara şeyi yere tükürüyor kızın birasından içiyor. Kız ellerini oğlanın boynuna koyup handiyse zorla öpüyor onu. Yine kıkır kıkır gülüyor ardından. Güldükçe memeleri titriyor.

«Tövbe estafurullah!..» diyor Ramazan.

«Ne o yahu daha önce hiç görmedin mi?»

«Evet ama yine de...»

Hep birlikte, aynı trende aynı semte gidiyorlar.

O gece de fena oldu bekâr yatağında Ramazan. Oda

arkadaşını uyandırmadan yattı ama gözü uyku tutmadı. İçindeki devler yatışmak bilmiyorlardı. Düşündü durdu.

«...Cemal gibi çekip Ankara'ya mı gideymişim yoksa? Bir tezgâh kurar, satardım birşeyler. Hem şimdiye evlenmişim de. Böyle yaşamaktan her şey iyidir!»

Uyku tutmuyor. Devler azgın.

«... Ramazan da bir bok becermeden dönmüş derler böyle dönersem. Baksana arabasız dönen yok burdan. Bir ben mi olacam köyün kara koyunu? Bi konuşsam Recep abiyle be...»

Devler umudu kesiyorlar. Recep abi yatıştırıyor onları.

«...Konuşulmuyor ki anam! İnsanın lâfını ağzına tıkıyor. Olsun, bir gün her şey hallolacak...» İyi düşünceler egemen oldukça günün yorgunluğu baskın çıkmaya başlıyor. Birazdan dalıp gidiyor uykuya. Düşünde Volvolar görüyor, gerdeklere giriyor Ramazan. Köyün meydanında koltukları kabarmış voltalar atıyor. Recep ağbî arkasından el sallıyor.

Herr Pettersson bastonuna dayana dayana pencereye doğru yürüyordu. Yumuşak, içi muflonlu terlikleri parke kaplı döşeme üzerinde belirli belirsiz bir hışırtı çıkarıyordu. Buna, duvardaki saatin tıkırtısı ekleniyor, zaman dışı bir durgunluk, alışagelmışlik ve tekdüzelik ortalığa egemen oluyordu. Dışarının alaca karanlığı, salonun loş ışığına yenilmiş, pencereleri kara renge boyayarak çekip gitmişti. Varsa yoksa bir o terlik hışırtısı ve saat tıkırtısı. Durgunluk. Her gün aynı günün yaşanması. Ufacık bir olayın, her gün olmadığı için büyük anlam kazanması.

Pencereye geldiğinde oraya niçin geldiğini unutmuştu. Sonra, pencere kenarında duran çakmak ile sigara paketini görünce anımsadı oraya gelmesinin nedenini. Oradaki koltuğa, tutunarak ve ağır ağır oturdu. Bastonunu pencerenin pervazına dayadı. Uzanıp sigara paketini aldı. Titrek parmakları ile biraz uğraştıktan sonra bir sigara çıkardı. Sonra çakmağı aldı. Çakmağın alevi pencerede parladı, yaşlı bir adamın yüzünü sarımtırak ışığında yansıttı. İlk nefesi derin çekti. Odanın ortasına doğru üfledi. «Dagmar sağ olsaydı söylenmeden edemezdi,» dedi kendi kendine. «Ama çakmağı, sigarayı ve küllüğü önüme getirirdi yine de.» Başını iki yana sal-

layarak gülümsemi. Çökük yanaklarında kurudu kaldı gülümsemesi.

Bugün günlerden neydi yahu? Ardından, kendi sorusuna kendi şaşırdı. Pazardı ya!.. Bütün gün beklemişti ya kızı ile torunları belki gelirler diye. Önceden telefon ederlerdi ama yine de belki çatkapı geliverirler diye umutlanmıştı. Epey olmuştu onlar gelmiyeli. Kim bilir kaç pazar geçmişti... N'apsın kızı? İki çocuk, iş ve bir de bu yeni herif... Bu sonuncusunu hiç tutmamıştı Herr Pettersson. Ne ki iki çocuklu yalnız kadının pek fazla seçeneği olmadığını düşünmüyor da değildi.

Dagmar öldükten sonraki birkaç hafta peşpeşe gelmişlerdi. İşin sonu Dagmar, kızının öz anası değildi. Üvey analığı hiç hissettirmemiş, çocuklara da kendi torunları gibi yakınlık göstermişti. Sonra pazar konuklukları eski hızına inmiş, çeşitli hoşgörölür nedenlerle gelişler iyiden iyiye azalmıştı. Kızının kendi ailesi olduğunun bilincindeydi ama yine de tek yakını oydu. Onsuz, daha doğrusu onun geldiği pazarlar dışında ilginç hiç bir şey yoktu yaşamında. Gerisi Dagmar'la birlikte ölmüştü sanki.

Belli, bu pazar da gelmeyecekler. Bari telefon etse. Sözde ediyormuş ama o duymuyormuş. Hadi canım...

Kalkıp televizyonu açmayı düşündü, içi istemedi. Ne vardı gösterdikleri? Ya Palme çıkar ya da şu zirzop şarkıcı karı. Al birinden vur birine... Bir zamanlar eski filmler gösterirlerdi pazar öğleden sonraları, hani şu filmlerin filme benzediği zamanlardan. Şimdi varsa yoksa açkoturum, konuşma, uyduruk eğlence programları. İyi bir şeye rastlayana dek nelere katlanıyordu insan.

Hali olsa biraz sokağa çıkacaktı gündüzleri ama artık güç geliyordu. Bir zamanlar her geldiğinde küçük

bir yürüyüşe çıkarırdı kızı onu; şimdi belli ona da güç geliyordu. Haftada iki gün gelen bakıcı kız uğradığı zamanlarda bazen dışarı çıkıyordu. Karşıdaki parkta azıcık yürürlerdi. İkide bir yeni birisini yolladıkları için yürüyüşlerden de vazgeçmişti artık. Bunda biraz da asansörden korkmasının payı vardı ya. Geçenlerde kendi gibi bir emekli saatlerce asansörün içinde kapalı kalmıştı. Kim bilir gazeteye geçmeyen bunun gibi kaç olay vardı.

Dagmar sağ iken komşularla az da olsa görüşürlerdi. Arkadaş canlısıydı o. Şimdi doğru dürüst selâm veren bile kalmamıştı. Geçenlerde bir tanesi -hani şu çingene tipli olan- asansör beklerken Herr Petterssonun bakıcı kız ile gelmekte olduğunu görünce merdivenlerden inmeyi yeğ tutmuştu. Ne utanç verici bir şey!

Herr Pettersson küllükte unuttuğu sigarasının uzamış külünü özenle silkeledi. Pencereye burun dayayınca aşağıdaki sokak lâmbasının neon ışığında parlayan asfalt gözüküyordu. Yağmur sonrası ıslaklığı içinde. Arada bir, takırdayan topuklarının sesini bastıran sesleri ile yabancı oldukları anlaşılabilen birileri hızlı hızlı geçiyorlardı. Amma çoğalmıştı bunların sayıları!.. Hep o Palme denen adam yüzünden! Sen aç kapıyı ne idüğü belirsiz insanlara, getir memleketi bu hale, ondan sonra seçimde tokatı yiyince bir de şaşır! Sanki memleketin başına vergi derdini açtığı yetmiyormuş gibi... Geçenlerde hastaneye giderken yabancı biri kalkıp yerini ona vermişti otobüste ama yine de her yerde onları görmek hiç de hoş bir şey değildi... Ne derdi Dagmar: «Biz varlık yüzünden geleneklerimizi unutmuşuz, onlar yoksulluk yüzünden unutmamışlar.» O biraz meraklısıydı değişik şeylerin. Eve koyun etini de o sokmuştu. Fena değildi tadı doğrusu...

Acıktığını o an hissetti. Kalkıp dünden kalan kon-

serveyi ısıtmalı diye aklından geçirdi. Uzun iş... Şöyle ev işi bir köfte, salamura balık yemiyeli çok olmuştu. Artık noelden noele... Bir bardak süt içip yanında sandöviç yemek en iyisi... Biraz kara çavdar ekmeği olacaktı.

Kızı niçin yakında oturmuyordu ki sanki? Daha önceki adam, trafik sıkışıklığından filân çekinmez, sık olmasa da arada bir uğrar, hatır sorardı. Bu yenisini daha görmemişti doğru dürüst; bir o gün kızı ve çocukları almak için kapıdan gözük müştü, o kadar. Zaten son geldiklerinde pek neşeli halleri yoktu. Dagmar sağ olsaydı hemen koşar, köşedeki büfeden şeker-çikolata alır, çocukları sevindirirdi. Şimdi pek boştu ev artık. Onların da pek geldikleri yoktu zaten.

Oturduğu gibi ağır ağır kalktı. Bastonuna dayanarak ve terliklerinin hışırtısının eşliğinde salonun öbür ucuna doğru yürümeye başladı. Yelek cebinden saatini çıkarmaya davrandı ama gözlüksüz bir şey göremeyeceğini düşünerek caydı. Duvar saati epeydir ayarlanmamıştı, pek güvenmiyordu ona. Mutfığa geldiğinde ışığı yaktı. Musluğun altı, yıkanmamış bulaşıktan oluşmuş bir tepe ile doluydu. Küçük masanın üzerinde sabah açık unuttuğu ekmeğin duruyordu. Buzdolabından süt kutusunu çıkardı. Hafifliğinden hemen hemen boş olduğunu anladı. Sinirle tezgâhın üzerine bıraktı kutuyu. Sofra margarinini ve ufacık bir parçadan fazla olmayan peyniri aldı. Ekmeğe deyince peksimet gibi sertleşmiş olduğunu anladı, ona da kızdı. Neyse ki ekmeğin bıçağı hemen ordaydı. Katır-kutur bir dilim kesti. Başka bıçak almaya üşenip aynısı ile biraz yağ sürdü dilime. Peynir keseceğini almak için yine de bıçakların bulunduğu çekmeceye uzanmak zorunda kaldı. Peynir keseceği yerinde yoktu. «Şu salak Finli kızın Allah belâsı-

nı versin!» diye bağırdı. «Bir türlü öğretemedim aldığı malı aynı yere koymayı.» Son gelen şarkıcı kızdı söylendiği. Peyniri de boş geçti, yağlı ekmeği öylece, az ısırıp çok kemirerek yedi. Ayakta, işi uzatmadan. Sonra kutunun dibindeki bir kaç damla sütü ağzını dayayarak içti. (Dagmar görse ne derdi...)

Geri döndü salona. Önünden geçerken eğilip televizyonu açtı. Haberler başlamıştı. Spiker, Beyrut'da patlayan bombayı anlatıyordu. «İşte kendi memleketlerini ne hale getirdikleri ortada! Bir de başımıza aldık bunları, burayı da kendi memleketlerine benzetecekler.» Öfkesi sürüyordu: «Bizim gençleri de onlar bozdu herhalde. Baksana, ellerinde bira kutuları, sokaklar yürünmez hale geldi! Eskiden böyle miydi? Yabancılar geldi böyle oldu!» Geçip koltuğa oturdu. Bir sigara yaktı. Derin ilk nefesini çektikten sonra yine konuştu: «Bizimkiler de şıarmaya hazır zaten. Keseceksin harçlıklarını ki görsünler!»

Sigarasını hızla içti. Televizyona hiç dikkat etmiyordu. Kafası yeniden kızının gelmemesine gitmişti. «Şeytan diyor ki öl kal bir köşede, ölünü haftalar-aylar sonra bulsunlar!» Belliki akli, evinde ölüp de arayıp soranı olmadığından aylar sonra bulunan yaşlılarda. Bir yandan da içi elvermiyordu kızına kızmaya. «O da ne yapsın canım, iki çocuk, herif...»

Kalktı, gidip televizyonu kapattı. Köşe lâmbasının altındaki koltuğa yürüdü. Çok yorgun gibi, kendini geriye atarak oturdu. Burası onun okuma köşesiydi. Lâmbanın altındaki sehpa gazete, kitap ve gözlüğü bulunurdu. Küçük yazıları artık pek seçemediği için gazete okumuyordu. Büyük harflerle basılmış kitaplardan bakıcı kızlar getirdikçe, okuyordu. Kütüphanelerin böyle kitaplara yer vermesine çok sevinmişti. Gözlüğünü

aldı ama yanında okunacak bir şey bulamadı. Gelecek hafta bakıcıdan yeni kitaplar getirmesini istemeye karar verdi. Gözlüğünü aldığı yere geri bıraktı. Ne yapacaktı şimdi?

Kızı, yaşlılar evi için sıraya yazılmasını istemişti önce üstü kapalı olarak, sonra alenen. «Ben kendi kendime bakabilirim!» diyerek geri çevirmişti her defasında. Bazen, böyle kalkıp yatağa gitmeye üşendiği zamanlarda, için için «Keşke benden gizli oraya başvurmuş olsa,» derdi. Yaşlandığının bilincindeydi ama bakımı için başkalarına gereksinme duyabileceğini aklından geçirmek istemiyordu. Bir avuç kendi gibi yaşlı ve titrek herifle burun buruna oturmak için mi çabalamıştı tüm bir yaşam boyu? Ya da bomboş bir evde, deliğinde ölüp çürüyen bir fare gibi ölmek için mi?

Yerinden kalktı. Gelecek pazara mutlak gelirdi kızı. Şunun şurası altı gün kalmıştı topu topu... Yatak odasına doğru ağır ağır yürüdü. Karanlıkta düşmekten korktuğu için köşedeki lâmbayı açık bırakıyordu geceleri. Yumuşak terliklerinin hışırtısı onunla birlikte uzaklaşıp kayboldu. Geride duvardaki saatin tıkırtısı kaldı. İçindeki pil henüz bitmemişti.

«Kral adam şu bizim Dayıoğlu!» dedi kendi kendine. Yaktı bir sigara daha. İnişe az kalmıştı, acele ediyordu. İniş kalkışlarda sigara içilmeyeceğini ve bu nedenle koridorun sonundaki ışıklı yazının yandığını öğrenmişti artık.

«Bir salimen insin de şu uçak, gerisi hayırlısı... Bakalım ne mene yermiş şu İsviçre mi İsveç mi neyse işte ora?! Pek o kadar korkulacak yanı yokmuş uçmanın ama ne de olsa biz ayağı yerde olmaya alışmışız. Zaten korkulacak yanı olsa Dayıoğlu biner miydi hiç? Vurt burda zırt bizim orda herif!»

Yuvarlak pencereden dışarı baktı. Pamuk yığınlarını andıran bulutlardan başka bir şey gözükmüyordu. «Akşamüstüne kalmaz varırsın,» demişti Dayıoğlu. «Az kalmış olmalı,» diye yeniden aklından geçirdi, sigarasından hızlı hızlı iki nefes daha çekip söndürdü. Arada bir, bir şeyler anons ediyorlardı ama yabancı dilde olduğu için ne dediklerini anlamıyordu. Nerden bulmuştu bu gâvur uçağını Dayıoğlu? Evet, çok meraklanırsa gidip sorabileceği epey Türk vardı ya pek öyle saf gözükmek de istemiyordu.

Yine kendi kendine yüksek sesle düşündü: «Askerden sonra hemen çıkabildiğim iyi oldu. İş miş arayaca-

ğima burda hemen paraya geçerim. Bir yerleşelim de...»

Aklına genç karısı ve bir yaşını yeni doldurmuş kızı geldi. Nasılsa aceleleri yoktu onların. «Üç-beş kuruş yollayarak» idare edebilirdi onları bir süre. Bakalım bu ellerin avratların Dayıoğlu'nun anlattığı gibi var mıydılar? Sarı sarı... Alaman avratlarından beter demişti adam. Kendi kendine gülümsedi. Aynı anda oradan geçmekte olan bir hostes, kendisine sanıp karşılık verdi. Sarışın, boylu poslu kadına bakıp, «Şunun gibi şeyler zahir,» dedi içinden. Yanındaki boş koltuktan uzanıp, uzaklaşmakta olan hostesin arkasından baktı. Bir hoş oldu, şimdiden.

Yolculuğa alıştıkça kendine olan güveni de artıyordu. Almanya'dan söz edildiğini çok duymuştu ama kaderde İsveç'in olduğu hiç aklına gelmezdi. Dayıoğlu sayesinde. Dayıoğlu derlerdi ona ama öz dayısının oğlu filân değildi. Uzak bir akraba. Geçen yaz tatil için memlekete geldiğinde köye de uğramıştı. Onunla ilgilenmiş ve İsveç'teki restoranında aşçılık yapma numarasıyla onu çağırmayı düşündüğünü söylemişti. Bilet parasını ve geçimini sağlamaya söz vermişti. Aşçılık yapacağını belirterek vize almasını kolaylaştıracaktı. Uzaktan, salt dayıoğlu diye tanıdığı birinden bunca iyilik onu şaşırtmıştı önce. Ne demişti adam:

«Yılda birkaç kez gider gelirsin memlekete. Benim buradaki işlerimi halledersin. Ben de kendim yola düşmekten kurtulurum. Restoranı boş bırakıp zırt pırt seyahat etmek bana zor geliyor. Yıllardır yapa yapa canım çıktı...»

Kim hayır derdi böyle bir öneriye? Bayıla bayıla kabullenmişti. Gerçekten de bir süre sonra pasaport da çıkmış, vize de verilmişti. Dayıoğlunun eli her kapıyı açıyordu herhalde.

Karşıdaki ışıklı lâmba yandı. Hostes kızlar hızlı hızlı yürüyerek yolcuların kemerlerini gözden geçiriyorlardı. Kendi takmayı denedi, olmadı. Bu işi ne Yeşilköy' de becerebilmişti ne de aktarma yaptıkları yerde. Demin ona gülümseyen hostes yanında durdu. Mavi gözleri ne güzel de uyuyordu camgöbeği giysilerine... Bir şey söyledi kız, yanıt almayınca gülümsemesini hiç bozmadan üzerine doğru eğilerek kemeri bağladı. Kızdan gelen parfüm kokusu burnundan girip ciğerlerini doldurdu oğlanın. Keyifle, «Vay anam vay!» dedi. Yan taraftaki sıralardan bir öndekinin dışa yakın yerinde oturan kasketli, kalın bıyıklı bir işçi başını oğlana çevirip altın dişini göstere göstere güldü. Genç, adama göz kırparak karşılık verdi.

Bakalım Dayıoğlu onu karşılayacak mıydı?.. «Ya kendim gelirim ya da birini yollarım,» demişti. «Sen herkes ne yaparsa onu yap. Yalnız bavullar duvardaki delikten çıkınca gözünü aç, kendininkileri gelir gelmez hemen yakala.» Ne duvarı ne deliği? İnince görecekti artık. Başını pencereye döndürdü hızla yaklaşmakta olan yeşillige bakmaya başladı.

«Kimse yapmaz onun bana yaptığını» dedi kendi kendine. Etkilenmişti birden. Handiyse gözleri dolacak. Dayıoğlu'nun gelip hafifçe omuzuna vurması geldi gözünün önüne. «Ne diye elin insanını alayım yanıma? Kendi köylümü getiririm dedim. Hem de sevap yapmış olurum.» Sözünü tutmuştu adam.

«Öğretirse aşçılık bile yaparım.» diye düşündü genç, «hiç değilse gâvura karşı yalancı çıkmaz.» Cebinde bir tomar para vardı, Dayıoğlu vermişti. «Al şu gâvur paralarını,» demişti, «ne olur ne olmaz! Vizen olduğundan hiç soracaklarını sanmıyorum ama senin için rahat etsin, önemli olan o.» Her şeyleri düşün-

yordu yahu! Böyle adam ne iş buyursa yapılırdı. Hele memlekete seyahat!.. Bedava tatil be...

Belirli belirsiz bir sarsıntıyla indi uçak. Keyfine diyecek yoktu artık. Kendine güveni sonsuzdu. Hostesin koltuğun altına koydurttuğu omuz çantasını aldı, yerinden yarı kalkmış durumda uçağın durmasını beklemeye başladı. İsveç'e gelmişti.

**

Pasaport kontrolundan çabucak geçti. Yepyeni pasaportun hemen başındaki vizeyi gören memur damgayı bastığı gibi geri verdi pasaportu. Bir Türk ailenin peşine takılarak bavulların geleceği salona gitti. Kocaman, pırıl pırıl ve tertemiz bir salon. Yeşilköy'ü anımsadı. «Gâvur nerde, biz nerdeee...» diye aklından geçirdi. «Herifler ileri be...»

«Delikli duvar»ı da orada gördü. Önünden lastik bir şerit çıkmış, büyük bir daire çizdikten sonra yine aynı delikten içeri girmişti. Birden dönmeye başladı şerit, ardından bir bir gözüktü bavullar. Çok geçmedi ki bavulları geldi. Hemen fırlayıp aldı. Salonun öbür ucundaki, Dayıoğlunun deyişiyle «yeşil ışıklı kapıya» doğru yürümeye başladı. Salonun o ucundaki duvarın büyük bir bölümü camdandı. Dışarda insanlar yığılmış, yolcularını görmeye uğraşıyorlardı. Bir an için Dayıoğlu'nu gördüğünü sandı ama araya başkaları girince emin olamadı.

Yeşil ışıklı kapıda biri kız üç gümrük görevlisi vardı. «Sana seslenmezlerse hiç duraklama geç,» demişti Dayıoğlu. Görevliler birbirleri ile konuşuyorlardı ve kimseye bakar gibi gözüküyorlardı. Önlerinden geçerken gözü, görevlilerin arkalarındaki açık kapıdan gözüken iki polis ile büyük bir köpeğe çarptı. Aynı anda sivil birisi belirdi polislerin yanında ve başıyla bir

işaret yaptı. Polisler, odadan dışarı fırladılar ve gencin yanına gelerek bir şey söylediler. Dediklerinin anlaşılmadığını görünce kolundan tutarak odaya girmesini işaretle anlattılar. Gümrük görevlileri de çıkış kapısı ile gencin arasına girmişlerdi. Sağa-sola bakındı çocuk. Dışardaki bekleyenler arasında Dayıoğlu'nu gördü birden. Tam ağzını açıp seslenecekti ki tatlısert bir kararlılıkla içeri soktular genci. Son anda Dayıoğlu'nun arkasını dönerek uzaklaşmakta olduğunu görür gibi oldu.

Odaya girdiğinde, biraz telâşlanmış olmasına karşın içi rahattı. İki-üç şişe rakıdan başka bir şeyinin olmadığını düşünüyordu. Herhalde olağan bir gümrük kontrolü yapacaklardı. «İş uzarsa Dayıoğlu birşeyler yapar,» diye aklından geçirdi. Nitekim kendisine bavullarını orda bulunan alçak ve uzun masanın üzerine koyması işaret edilince hemencecik öyle yaptı. Biraz uğraştıktan sonra kilitlerini açtı. «Gözü çıksın bu cahilliğin!» diye kendi kendine söylendi alçak sesle. «İki lâf edebilsek bunlara gerek kalmazdı!»

Görevliler fazla dağıtmadan eşyalarını gözden geçirmeye başladılar. Gazete kâğıtlarına sarılmış rakıları şöyle bir çalkalayıp baktılar. Birden huysuzlandı köpek ve burnunu bavullardan birisinin içine uzattı. Sivil görevli eline bavuldaki kolonya kütusunu aldı. Köpek hemen burnunu yapıştırdı kutuya. O zaman adam, hediyeye ambalajı yapılmış kutunun kâğıtlarını yırtmaya girişti. Genç ileri atıldı. «Hediye o yahu, bozmayın!» diye bağırdı. Türkçe olarak haliyle. Kimse ilgilenmedi. Kolonyayı ona, Dayıoğlu'nun arkadaşı olduğunu söyleyen daha önce hiç görmediği birisi vermişti. Yeşilköy'de onun yanına gelmiş. «At şunu bavulunun bir kenarına ve benden selâm söyle,» demişti, «Ahmet dersin.» Pek üzerinde durmamıştı olayın genç. Adamın onu nasıl

bulduğunu bile düşünmemişti. «Belki bir yerde görmüş, unutmuşumdur,» diye aklından geçirmekle yetinmişti.

Görevli ambalaj kâğıdını çıkardı, plâstik kolonya kutusunun kapağını açtı. Köpek iyiden iyiye yerinde duramıyordu. Adamın avucuna un gibi bir şey döküldü! Kimse inanmazdı ama, bu işe en çok genç yolcu şaşırdı...

Birşeyler söylemek istedi çocuk, ağzından çıkmadı. Alnının buz gibi olduğunu ve soğuk bir terin boşandığını hissetti. Anladığı gerçek onu perişan etmişti.

«Benim değil o!» diye bağırdı. Polisler kollarına girdiler. Görevli avucundaki maddeyi geri boşalttı plâstik şişeye, sonra naylon bir torbaya koydu elindekileri.

«Dayıoğlu anlatır herşeyi... Ona sorun... Dışarda...» Kendi kulaklarında yankılanıyordu kendi sesi. Dediklerini kimse anlamıyor ve anlamaya uğraşmıyordu. Oda'nın öteki kapısına götürdüler genci.

«Dayıoğlu anlatır herşeyi... Dayıoğlu halleder işi...» Nasılsa görmüştü içeri alındığını onun. Gelir kurtarırdı.

Birtürlü gelmiyordu Dayıoğlu...

Gürbüz, pespembe ve çığlık çığlığa doğdu Eva Elisabeth Andersson. Tam üç kilo dokuz yüz gram, kırk üç santimdi. Bir nisan şakası gibi geliverdi yeryüzüne. Bir nisan bin dokuz yüz altmış dörtte, saat on iki otuzda. Annesinin çıplak göğsüne yatırdıklarında, odanın ortasına, yukardaki küçük pencereden ince bir güneş ışığı düşüyordu. Doğumda bulunmuş olan babası keyifle resim çekiyordu. Yorgun ve mutlu annesi, göbek bağının kesilmesinin bebeğe acı verip vermediğini soruyordu hastabakıcıya.

Bir hafta sonra eve getirdiklerinde evde, anneanne, babaanne, baba tarafından dede ve anne tarafından dede bekliyordu. Annesinin bembeyaz fino köpeği Gaspar sevinçle havlıyarak kadının kucağına zıplıyordu. Biraz uzakta duruyor olsa da ağabeyi Janne ve babasının daha önce birlikte yaşamış olduğu kadından olma kızı Ann-Charlotte yeni kardeşlerini ilgiyle izliyorlardı.

Çocukluk yaşamı mutlu geçti Eva'nın. Babasının gelir durumu iyiydi, annesinin yarı vakit çalışması yetiyordu. Çok yakında bir kadın buluverdiler ve sabahları Eva'ya o bakıyordu. Güzel, sağlıklı ve sapsarı bir kız çocuğu oldu Eva. İlkokula başladığında okuma-yazmayı

evde öğrenmiş ve anaokulunda kaptığı alışkanlıklarla hiç bir şeyi yadırgamamıştı. Söz dinleyen, anlayışlı bir çocuk olarak öğretmenlerinin olumlu duygular edinmelerini sağlamıştı. Sporun birçok çeşitine merak salmış, en çok kış sporlarında başarılı olmuştu. Buz pateni, kayak ve slalomda üzerine yoktu. Yazları ise ailesinin yazlık evinin baktığı gölde yüzüyordu. Su sıcaklığının yirmi dereceyi bulması biraz gecikiyorsa da Eva, on yedi-on sekiz derecede bile kendisini suya atıyordu.

On bir yaşındayken ilk kez yurt dışına gitti. Annesi ve babası ile Rodos'a. Dönmelerinden az sonra babası başka bir eve taşındı, yeni bir kadın bulmuştu. Bir süre sonra da annesi yeni bir «baba» edindi.

On iki yaşındayken bir kız arkadaşı ile Kopenhag'a gitti. Parasız kalınca babasının yolladığı tren bileti ile döndü. Bu kısa yolculuk sırasında kendinden epey büyük erkeklerin bakışlarını üzerinde topladığının iyiden iyiye bilincine vardı. Okulda bu tür ilgiyi genellikle şaka gibi görmeye alışkındı yoksa. Okul dışında durum çok başkaydı ve küçük bir kadın olma yolunda olduğunu kendi de anlıyordu.

Evde geçen akşamlar iyiden iyiye onu sıkıyordu artık. Annesi, erkek konuklarına yemekler çıkarıyor, şaraplar açıyor ve hiç izlemeden ama kapamadan da aralıksız televizyonun karşısında oturuluyordu. Babasına gittiği zamanlar belki gündüzler daha hareketli geçirdi ya, geceler hemen hemen aynı sıkıcılıktaydı. Çeşitli uydurma nedenlerle giderek daha sık ve uzun süre dışarda kalmaya başladı geceleri.

On üç yaşını doldurduktan birkaç ay sonra, sıcak bir temmuz günü, babasının yazlığında komşu bir genç ile bir çeşit cinsel ilişkide bulundu. Sıcak bir öğleden sonraydı. Arka bahçedelerdi. Görünürde kimse

yoktu. Eva'nın t-shirt'ünü sipsivri şişiren göğüslerini okşadı oğlan. Biraz daha büyüktü oğlan ondan. Yine de heyecanlı bir telâş içindeydi hareketleri. Sonra öpüş-tüler. İçi ısındı Eva'nın. Cinsel ilişkinin nasıl yapıldı-ğını hem okulda öğrenmiş, hem de kız arkadaşların-dan dinlemişti. Zaten gazetelerde kendi yaşındaki genç-lerin seks yaşamı üzerine yazılmış yazılardan geçilmi-yordu. Ne ki ilk yakınlaşmasıydı bu. Oğlan birden er-keklik organını meydana çıkardı. Eva'nın elini çekişti-rip üzerine koydu. Okşasın istiyordu. Yapış yapış ve iğ-renç geldi. Bıraktığı gibi kalktı yerden, koştu gitti. Ay-nı hafta dolunca yazlıktan döndü. Yine de içinde bir alev yanmıştı bir kez.

Stockholm'e gelince annesinde kaldı. Bir gece ko-nuşmak istedi onunla. Yalnız oturuyorlardı, yeni baba-sı yoktu. Çekiniyordu da. Annesi yakaladı kaçamak ba-kışlarını, «Ne var?» diye sordu, «bir şey mi söyleyecek-sin?»

«Yazlık evde bir çocuk ilgilendi benimle... Ama ben arkamı dönüp kaçtım.»

«Niye?»

«Bilmiyorum, utandım...»

«Aranızda bir şey mi oldu?»

«Olur gibiydi ama ben kaçınca olmadı...»

Ters ters baktı annesi:

«Bari bekle de okullar açılsın! Okul hemşiresinden doğum kontrol hapı alırsın o zaman... Bir de başıma çocuk derdi çıkaracaksın!»

Eva'nın içinde birşeyler 'pof' diye patladı, söndü. Demek hepsi buydu annesinden görebileceği yakınlı-ğın... Hamile kalma tehlikesinden başka hiç bir şey onu ilgilendirmiyordu. Kendini korkunç enayi hissetti. Sen

kalk bu kadına iini dökmeye kalkış ha! Hay sendeki kafanın...

Yerinden kalktığı gibi odasına koştu. Bu son girişimiydi annesiyle arkadaşlık etmek için. İçinden ağlamak geçiyordu ama, ağlamadı. Gidip aynanın karşısında dikildi. Kara göz kalemi ile gözlerinin altını ve gözkapaklarını koyu bir tabaka halinde boyadı. Yanaklarının ortasına birer yıldız çizdi. Sonra da aynaya ruj ile kocaman «BOK» yazdı. Gidip yatağa sırt üstü uzandı. Öfkesi yatışmamıştı daha. Kalkıp teype kaset koydu. Gümbür gümbür bir punk grubu, «topluma boşver/ eğlenmene bak» diye bağıırıyordu, «yarın çok geç olabilir.»

*
**

Okulun açılışını beklemedi Eva. Bir cuma gecesı diskotekten birlikte çıktığı Uffe adlı motorsikletli delikanlı ile onun odasında yattı. İkisi de daha önce çok bira içmişlerdi. Bu, ilk kez olduğunu belli etmeme çabası içinde olan Eva'nın işine yaradı. Hem de korkusunu azalttırdı. Deneyimli bir genç olan Uffe, yanında «lâstik» bile taşıyordu.

Sabaha karşı eve döndüğü zaman karışık duygular içindeydi. Pek zevk almış gibi değildi ama, kendine olan güveni artmıştı. Bir tek annesinin yoktu oğlanı; şimdi kendisinin de vardı. Hem artık büyümüşü.

Uyumadan önce ağladı.

*
**

Artık geceleri sokakta kalmasına annesi ses çıkarmıyordu. Stockholm'de kendi yaşındakileri alan diskotekleri ve gecenin son trenlerini öğrenmişti. Merkez istasyonunda buluştuğu gençlerden oluşan yeni bir arkadaş çevresi edinmişti. Bazıları punk akımının tüm gereklerini yerine getirerek saçlarını pembe ve açık yeşil

gibi renklere boyatıyor, meşin pantolon ve ceket giyiyorlardı. Eva onlar kadar ileri gitmiyordu görünüşünde ama, ilgi çekmek için açık-saçık giyinmekten ve kendinden büyüklerle çıkmaktan zevk alıyordu. Böylelikle kendisine, tekelin satış yerlerinden şarap ve sert bira aldırıyordu. Kimseden eksiği olmayacaktı onun. Kimseden geri kalmayacaktı. Haftasonları katıldığı partilerden mutlak bir oğlan ile ayrılıyordu. Kimse ona ertesi gün anlatamayacaktı kendi yaptığı işleri, önce onun yaptıklarını dinlemeden. Yaptıkları her zaman zevk vermiyordu Eva'ya ama, başkalarının onu hayranlıkla dinlemelerinden duyduğu zevk hiç azalmıyordu. Mutlaka, her pazartesi sabahı, kendisini Olle'nin nasıl sevdiğini, Janne'in onu evine götürmek için nasıl dil döktüğünü ve Anders'in en son çıktığı kızı, Eva'yı gördükten sonra nasıl bir daha aramamaya karar verdiğini anlatacaktı...

On beş yaşındayken Eva, birçok başka ükelerdeki yaşıtlarının tersine, gayet gelişkin bir kız haline gelmişti. Her ne kadar hâlâ süpermen okuyorsa da görünüşü tamamıyla yetişkin bir genç kız görünüşünü almıştı. Uzun sarı saçları boydan boya gür bir şekilde akıp gidiyor, bembeyaz teninde yerleşmiş handiyse şeffaf bir güzellik, mavi gözlerinin de verdiği güç ile her geçenin başını çevirtiyordu. İnce uzun bir boy, iri ama sarkmayan göğüsler ve düzgün bacaklar kapak kızlarında aranan özelliklerin aynısını oluşturuyordu.

Ne ki Eva, işin sonu yine de sadece on beş yaşındaydı. Aynı yaştaki başkaları gibi o da geçimini kendi sağlayamıyordu. Annesinin verdiği yüz kronluk haftalık ,babasının yaptığı katkılara karşın, Eva'nın masraflarını karşılamaktan uzaktı. Evet, kendinden büyüklerle çıktığında pek para harcamasına gerek kalmı-

yordu ama yine de onun gibi kendisini eksiksiz bir genç kız hissedenden biri için eline geçen para ve bu paranın geçiş şekli onu hoşnut etmekten çok uzaktı.

Bir süre merkez istasyonunda karşılaştığı yabancı gençlerle çıkmaya başladı. Daha cömerttiler ve daha çok üstüne düşüyorlardı onun. Ne ki onlar da bir başladılar mı bırakmıyorlardı insanı. «Hayır!» denildiği zaman çekip gitmiyorlar, «neden? niye ben?» gibi sorularla sakız oluyorlardı...

«Para yetmiyorsa git çalış!» diyordu annesi, «başkaları gibi gazete dağıt, reklâm dağıt, ne yaparsan yap!» Babası ise yazları iş bulup çalışmasını ve eline geçen parayı kışa saklamasını söylüyordu. «Herkes öyle yapıyordu.» Allah kahretsin! Eva herkes değil ki...

Eva Elisabeth Andersson ilk kez on altı yaşındayken birisine müthiş tutuldu. Oğlan atçılık klübüne üyeydi. Aldı Eva'yı da oraya götürdü. Atları zaten severdi ama sevgilisinin yanında daha çok bağlandı onlara. Üstelik ata binmek ve at sahibi olmak herkesin kolay kolay yapabileceği şey değildi. Belki de işin en çok bu yönü sardı onu.

O yaşlarda olduğu gibi —bu ülkede bile— Eva'nın büyük aşkı kısa sürdü. Oğlan başkaları ile çıkmaya başladı bir süre sonra. Yaşamında ilk önemli yenilgisiydi bu Eva'nın. Şimdi at sevdası ve yetersiz cep harçlığı ile başbaşa kalmıştı.

Belirli günlerde klübe gidip atlarla ilgilenmek, arada bir saatliğine kiralayıp ata binmek yetmiyordu ona. Kendi atı olsun istiyordu. Her şeyinle kendisinin ilgilen-diği, eliyle büyüttüğü ve bir tek onun olan bir at... Yazları babasının villasının bahçesinde tutabilirdi onu; kışın ise kentteki büyük ahırlardan birinde yer kiralardı. Gerekli parayı bir bulsa yetecekti... Ama nerden, nasıl...

Annesine söyleyemedi bile. Babası da hemen olumsuz yanıt ile sıyrıldı aradan. Haftasonları bir saat binmek neyine yetmiyordu? Kendisini kimin kızı sanıyordu? Wallenberg'nin mi? (*)

Onlara inat, uğraştı, didindi ve yaşlılara bakan bir hastanede üç aylık iş buldu. Yeni başlamış olduğu gymnasium'a (**) ara verdi hemen. Eline vergiden sonra üç bin kron kadar kalıyordu. Belki at edinmeye yetmezdi ama başlangıç için fena değildi doğrusu... Bir heves başladı çalışmaya.

Başlangıçta güzel geldi okuldan ayrılmak ve yeni bir çevre edinmek. Ne ki kendisi kadar genç olan azdı ve özellikle yaşlı personel ondan çok şey bekliyorlardı. Zaten personel sayısı yeterli değildi, bir de bir kişi eksik olsa kalanlara daha da fazla iş düşüyordu. Seksen doksan yaşındaki kadınları adamları yıka, kaldır, giydir, yemek yedir, altlarını temizle, yine yatır, yine yemek yedir... Kısa zamanda soğudu bu işten. Yeni iş aramaya başladı.

Fazla aramadan şansı denk geldi ve Stokholm'ün ünlü Grand Hotel'inde temizlikçi olarak çalışmaya başladı. Stockholm dışında oturduğunu bahane ederek kendisine fare kapanı kadar küçük de olsa bir oda da edindi orda, otelin çatıkatında. Diğer personelin çoğu Finliydi ve kimse kimsenin işine karışmıyordu. Eline geçecek ücretin, daha önceki işinde olandan daha az olmasına aldırmadan çalışmaya başladı.

Çalışmaya başlayalı iki hafta olmuştu. Sabah temizliği için kapıları tıklatarak dolaşıyordu. Genellikle konuklar aşağıya kahvaltı yemeğe inmiş oluyorlardı.

(*) İsveç'in en varlıklı kişisi.

(**) Bizdeki lise iki ve üçten oluşan öğrenim.

Odalardan birinde orta yaşlı bir bey henüz giyinmekle meşguldü. Sonra gelmek için çıkmaya kalkıştı, adam, «Bana bakma sen, işini yap,» diyerek onu engelledi. Kendisi sürdürdü traş olmayı aynanın karşısında. Eva temizliğe başladığı zaman adamın ona aynadan baktığını hissetti. Beyaz önlüğünün altında bir tek külodu vardı Eva'nın. Göğüsleri oldukça belli oluyorlardı. Kendisini beğenip ilgi gösterenler çıkmıştı bu iki hafta içinde ama bu orta yaşlı bey sarkıntılıktan uzak, ne yaptığını bilir birisi gibi gözüktü ona. Hızlı hızlı yeri siliyordu ki adam yerinden kalktı, yanına yaklaşıp, «Boşver,» dedi, «gel yanıma.» Hemen kapıya doğru çekildi Eva. Adam aldırmadı. İskemlenin arkasında duran çeketinin iç cebinden şişkin bir cüzdan çıkardı. Beş adet yüzlüğü sayarak havalandırdı ve sağ elinin işaret parmağını dudaklarına dayayarak «sus!» dedi.

Kendi tavrına sonra kendi de şaşıracaktı Eva: Pat diye çıkardı önlüğünü. Kıpır kıpır göğüslerini odanın orta yerinde parlatarak yatağa doğru yürüdü... Adam, paraları aynanın önündeki sehpa ya yavaşça bıraktı, ona doğru geldi. Gülümsüyordu...

Az sonra Eva, bir aylık gelirinin beşte birini kazanmış, azıcık fazladan yorulmuş ama yeni bir deneyimden geçmiş olarak odadan çıktı. Hiç de o kadar güç değildi bu «iş». Kafası yine de epey karışmıştı. Çok baştan savma olarak günün diğer işlerini tamamladı, çıktı. Hemen otelin yanındaki köprüden geçerek üzerinde Modern Müze'nin de olduğu adacığa yürüdü. Hava soğuk ve rüzgârlıydı. Kendi kendine tartışıyordu kafasının içinde:

«N'olmuş yani? Gece eve birkaç saat önce tanıştığım biriyle dönmüş olsam sanki çok ayrıcalıklı mı olurdu?»

«Para karşılığı olmazdı ya...»

«Aynı iş değil mi yapılan? Adamın parası vardı ki verdi...»

«Para vermeseydi yatmazdım onunla ama!»

«Gece klübünde tanışıp hoşlansaydım yatardım ya!.. Ha akşam yemeğimin parasını ödeyip yatmış, ha yemek ısmarlamadan para ödeyerek yatmış... Aynı şey... Kalıcı ilişki olmadıktan sonra.»

Kapanmasına az kalmış olan müzeye girdi. Yirminci yüzyılın son yarısının sanat anlayışına göre yapılmış yapıtlara bakmaya başladı. Neler neler yoktu ki... Kaynayan çamurla dolu havuzdan, üç boyutlu tabloları dek. Girişin sol yanında satılan afişlere baktı. Norveçli ressam Edvar Munch'ün bir tablosundan yapılmış afişi aldı. Resimdeki adamın mavi gözleri panik içinde açılmıştı. Çok hoşuna gitti Eva'nın.

Çıktığı zaman içi rahatlamıştı. Cebindeki beş yüzlük ona sıcak geliyordu.

**

Yaşı küçük olduğu için resepsiyonda, çay salonunda ve barda iş edinemiyordu. Ya bulaşıkçılık yapacak, ya da temizlikçilik. Böyle az zahmetle çok para kazanmak hoşuna gitmişti ama o orta yaşlı bey gibi derli-toplu ve ne istediğini bilen erkek pek yoktu ortada. Hiç değilse sabahın kahvaltı vaktinde yoktu. Mutlak edinecekti atını ve bunun için hiç bir şeyden çekinmiyordu...

Bir gün Expressen'de sokak kadınlarına değgin bir haber okudu. Bazıları gecede beş bin bile yapabiliyormuş. Bir tek ünlü Malmskillnadsgatan'da aşağı yukarı tur atmak yeterliymiş. Gazete muhabirlerinin konuştukları kadınlardan en genci on altı yaşındaymış. «İnsan kendisini diğer kadınlara kabul ettirdikten sonra gerisi güç değil,» demiş. Garip müşteriler de oluyormuş ama yine

de çoğu, evinden bir saatlik kurtulmak isteyen olağan vatandaş tipiymiş. Gazetecinin, «Niçin bu işi yapıyorsun?» sorusuna, «istediğim gibi yaşayabilmek için,» diye yanıt vermiş kız, «kürk almak, bol gezebilmek ve insana burada olduğundan çok daha fazla değer verilen ülkelerde daha uzun süre bulunabilmek için.» Öyle de kendinden eminmiş ki...

«Haklı kız!» diye yorumladı yazıyı Eva, «salağın biri bir sosis ikram edecek, sarhoşun biri yarım yamalak bir iş becerecek diye yatmaktan iyidir! O ülkelerde kadına kadın muamelesi yapıyorlar.»

Gazetedeki yazıda sokaktaki kadınların yarından fazlasının uyuşturucu madde gereksinimlerini karşılamak için bu iş yaptıkları özellikle belirtiliyordu. Bunu da Eva, «Benim öyle bir derdim yok ya!» diye omuz silkerek yorumladı.

Bir akşam otelden çıkınca doğru Östermalmstorg'ya gitti. Bir hamburger yiyecek ve sonra o sokaktan şöyle bir geçecekti. Koyun postundan yapılmış paltosunu yanındaki iskemleye koymuş hamburgerini yiyordu McDonald'da. Karşı masalardan birinden yaşı elliye yakın gözüken bir adam, ısrarla ona bakmaya başladı. Bakışlarıyla onu yiyordu sanki. Önce sinirlendi Eva. Sonra, «Niye burda olmasın?» dedi ve belirli belirsiz bir gülümseme ile karşılık verdi adama. Ondan yana bakmadan, hızlı hızlı yiyerek bitirdi hamburgerini. Paltosunu aldığı gibi çıktı dışarı. Az sonra adam, omuzunun yanında belirdi. Stockholm'ün Beyoğlu'su denebilecek Kungsgatanın kalabalığında yer açarak kendine, «Benimle gelir misin?» diye sordu. «Arabam az ilerde, park yerinde.»

Aynen gazetede okuduğu gibi yanıt verdi Eva:

«El masajı iki yüz, Fransız üç yüz ve öteki beş yüz!

Halin varsa bana göre okey!»

Adam kolundan tuttu Eva'yı. «Olur,» dedi, «gel benimle.»

Kolunu silkeleyip kurtardı Eva, «Ben yolu bilirim, sen yürümene bak!» diye sert bir sesle konuştu. Bu küçük gurur gösterisine hiç aldırmadı adam. Yapacağı işe ve ödeyeceği paraya bakıyordu o. Duygular ve bu tür gösteriler, başka ortamlar içindi. Kimbilir kaç yüz kişiyle yatmış bu küçük orospunun öfkesi vız gelir tırıs geçerdi ona.

Adam Volvo arabasını, kentin doğal park olarak korunmuş Djurgorden bölgesine sürdü. Yazları insandan geçilmeyen yerler şimdi bomboştu. Arabayı, sokak lâmbasından uzak ve araba sokulması yasak bir yere sürdü. Ortalık bayağı kararmıştı. İçini bir korku aldı Eva'nın. Ya herif manyağın biri çıkarsa?

«Arkaya geç!» dedi adam ve kendi pantolonunun düğmelerini çözmeye başladı. Dediği gibi yaptı Eva. Çıkardı paltosunu ve gömleğini. Adam, kendi gömleğinin yakasını ve kravatını gevşetmekle yetindi. Altı çıplaktı. «Hadi, hadi!» diyerek eliyle Eva'nın blujinini gösterdi. Sonra, garip bir homurtu ile on yedi yaşın verdiği dirilikle duran göğüslere girişti. Islak ıslak öpüyor, hafif ısıırıyordu. Eva'nın elini, kendi aşağılarına çekti. «Yardım et bakalım,» dedi. O zaman birden silkindi kız. «Dur bakalım,» dedi, «önce para! Fazladan ilgi istiyorsan iki yüzlük daha bastırırsın!»

«Kaçmıyoruz ya!» dedi adam.

«Ya şimdi, ya da olmaz!»

Homur homur ön sıraya eğildi adam. Ceketinin cebinden bir tomar para çıkardı ve beş adet yüzlüğü sayıp uzattı. «Hiç bir şeyden haberin yok, bu sana çok bile!» dedi.

Ellerini belinin arkasına gizleyen Eva, bacaklarını ayırdı ve «kendi işini kendin gör» gibilerden bekledi. Adamın verdiği yüzlükleri, avucunda sıkı sıkı tutuyordu. Adam, önce kendi kendine yardım etti ve sonra alelacele birşeyler yaptı. Buz gibi kesilmiş olan Eva, iğrenmekten gözlerini bile kapamış bir an önce kurtulmayı bekliyordu.

Suçlu suçlu giyindiler. Adam arabasının kapısını açtı, eliyle çiselemekte olan yağmuru gösstererek, «Hadi yürü,» dedi, «buraya dek sürdüğüm için taksi parası almadığıma şükret!» Sıkı bir küfür savurarak indi Eva. Gazladı giti Volvo. Yağmur altında karanlıkla başbaşa kaldı kız. Gözlerinden boşalan yaşlar, yağmur damllarına karışıyordu. Yüksek sesle, «At da alacağım, istediğim gibi de yaşayacağım!» diye bağırdı. Sesi iyiden iyiye karanlık akan kanaldaki su ile ağaçlar arasında yitip gitti. Epey yürüyecek yolu vardı. İnadı inat yürüyordu. Elbet bu yolun da sonu gelecekti.

*
**

Eva Elisabeth Andersson, üç ay sonra, on sekizine basmasına iki gün kala ölü olarak bulundu. Ara bir sokakta, bir evin kapısının önüne yığılmıştı. Polis, koyun postundan yapılmış paltosunun altında çırılçıplak olan bedeninde on iki bıçak yarası saydı.

Yapılan sorguda annesi, kızının Grand Hotel'de çalışmaya başladığından beri eve gelmediğini ve kendisinin onu, «oğlanın birinin peşine takılıp gitmiştir» diye aramadığını söyledi. «Biraz öyleydi o.»

Babası, kızının annesi yanında kaldığını sandığını ve hastanedeki işinden bile çıktığından haberi olmadığını söyledi. Sorulan bir soruya yanıt olarak, «Pek o kadar sık görüşmüyoruz,» dedi.

Otelin personel şefi Eva Elisabeth Andersson'un

oteldeki işinden iki ay çalıştıktan sonra devamsızlık nedeniyle çıkarılmış olduğunu söyledi.

Poliste kaydı bulunmayan ölünün, uyuşturucu madde kullanıp kullanmadığının araştırılmasına ve otopsi sonucu değişik bir sonuç alınması halinde anne ve babasının haberdar edilmesine karar verildi.

Bir nisan şakası gibi doğan gürbüz bebek, bir şaka gibi yaşamının hemen başında yeryüzünden göçtü gitti.

Çat diye kapıyı çarptığı gibi gitti Lena. Ayak sesleri merdivenlerden aşağı doğru uzaklaşmakta. Odada, tam orta yerinde, dikilip kalmış Cemil. Kızın ayak sesleri kaybolunca ağır ağır pencereye yaklaştı. Yağmur altında hızlı hızlı karşı kaldırıma geçmekteydi kız. Yağmurluğunun etekleri uçuşmakta. Geri döndü oğlan, yatağın kenarına ilişti. Belki bu Lena'yı son görüşüydü, belki de sonların ilki. «Sigara içiyor olsaydım şimdi bir tane yakmak bu sahneye uyardı,» diye içinden geçirdi. Mayıs ayının yağmurlu bir pazar günü, öğle üzeri ve tartışma sonrası yalnızlığı... Ne yapılır? Koca kentte kafadengi kimse yok. Biliyor, içindeki o eski Ankara sıkıntısı değil, bu Stockholm yalnızlığı. Acısı az ama kalıcı. Kalkıp buzdolabına gitti. Bira aradı ama yok. Gömme dolabın üstündeki göze uzandı. Açmamakta epey kararlı olduğu konyak şişesini aldı. Son Yeşilköy dönüşünden kalma. Sevdiği konyak kadehini raftan indirdi. Bolca doldurdu. Pencereye doğru kaldırdı kadehi, «Skol!» dedi, İsveççe şerefe.

Aynı anda kapı tıkladı. Belirli belirsiz. Kadehi bırakmadan gidip açtı. Karşısında Lena ve yağmur kokusu. Sasırdı ama belli etmedi. Kenara çekilerek, «Buyur,» dedi. Biraz duraladı kız içeri girmeden önce, sonra girdi. «Geri geldim,» dedi, «hem de şimdiden.»

Kapıyı kapatırken, «Ben de senin şerefine içiyordum bunu,» dedi Cemil. «Birlikte içme olanağımız olmamıştı da...»

Koyu sarı saçları sırsıklam, kirpiklerinin uçlarında yağmur damlaları ve yanaklarında hafif bir kırmızılık, çıkardı yağmurluğunu Lena. Ardından gömleğini de! Göğüsleri orta büyüklükte ve kaygısız bir diklikteydi. Uçları, teninin sarışınlığına aykırı bir karalıktaydı. Yüzünden akıp gelen haylaz bir damla göğüslerinin arasındaki çukurdan aktı aşağılara. Olduğu yerde donup kalan Cemil'e baktı ve bir eliyle blujinin fermuarını indirirken öbürüyle yatağı göstererek «Hadi,» dedi.

İlk kez o gün yattılar. Cemil'in yıllarca unutmayaacağı olay ilk kez o gün yaşandı. Bir tek o gün...

**

Onunla bir konser çıkışı karşılaşmışlardı. İlerici yayınların satıldığı masanın önünde. Cemil, uyduruk bir Nâzım çevirisine başını iki yana sallayarak bakıyordu. Küçük bir broşür gibi kitapçığın teksir kâğıdından sayfalarına, bölük pörçük alıntılar halinde yazılmıştı şiirler. Ne çeviren belliydi ne de hangi dilden çevrildiği. Ücreti ise handiyse doğru dürüst bir kitap ücreti kadardı. Aynı anda yanında bir kız belirdi ve genizden gelen sesiyle, «Hikmet'i sevmiyor musunuz?» diye sordu. Cemil döndü baktı. Dağınık bir kız. Mor ve bol bir giysi içindeydi; boynuna Filistin işi bir şal sarmıştı. Bluzu eski zaman taklitiydi ve ayaklarında uçları kalkık çarıklar vardı. Gözleri açık maviydi. Koyu sarı saçları eğri büğrü olarak kısacık kesilmişti.

«Nâzımı sevmemek mi?» dedi Cemil, «dünyanın en büyük ozanını sevmemek ha?! Şaka ediyorsunuz herhaide...»

Kız gülümsedi, «Öyle mi,» dedi, «ben fazla tanıımı-

yorum onu. Bildiğim kadarı, memleketinde yıllarca hapis yatmış ve insanlara olan büyük sevgisi ile tanınmış olduğu.»

«Eh, o kadarını da bilmeyenler var,» diye karşılık verdi Cemil. Masanın önünde tıkanıklığa yol açmamak için biryandan ağır ağır ilerliyorlardı. «Siz nerede okudunuz onu?»

Kız İsveç'te «siz» demenin çoktan kalkmış olduğundan olsa gerek, «Ben mi?» diye sorma gereğini duydu. Ardında, fuayenin çıkış kapısına yaklaşırken, «İngilizce bir antolojide okudum. Bir Etopyalıya mektup biçiminde yazmış şiiri...»

Dışarı çıktıklarında ortalık zifir karanlıktı. Konserin verdiği Şili coşkusu ve bu ilginç söyleşi epey sarmıştı Cemil'i. Biraz yürüdükten sonra kıza, açık bir yerde çay içmeyi önerdi. Olumlu yanıt alınca yakındaki metro istasyonunun girişindeki kahveye gittiler. Kapanmasına az kalmıştı. Hemen birer çay söylediler. Çaylar ılık ve soluktu. Cemil kendini kısaca tanıttı. Yabancı olmasından ötürü sorulmasına alışageldiği soruların yanıtlarını kız sormadan sıraladı. Burslu bir öğrenciydi Lena. Belki de Cemil'e alışagelinmiş hiç bir soru sormayacaktı. Kendine özgü bir havası vardı. Yazarlardan, ülkelerden ve rejimlerden söz ettiler. Arada bir derinleşiyordu kızın gözleri. Çok rahattı konuşması ama bayağı değildi. Cemil kendini kıza bazen yakın hissediyordu, bazen uzak. İçinden konudan uzak bir şey söylemek geçti, vazgeçti. Onun yerine, «Ben daha güzel çay yapıyorum,» dedi. Sonra yerindi. Kız, «A, ne güzel olur. Bir gün yaparsın,» deyince rahat ve açık, rahatladı.

Kahve kapanırken kalktılar. Metroda telefon numaraları verdiler birbirlerine. Sonra el sıkıştılar. Kızın eli yumuşak ve soğuktu, Cemil'ininki sert ve sıcak. Ayrıldılar.

Yüreğinde dost trenleri akararak döndü odasına Cemil.

*
**

Tüm gayretine karşın Cemil, kızı ancak üç gün aramadan durabildi. Bir akşamüstü yağmurlu bir yüzünde içi güneşli bir Cemil telefona sarıldı. Karşısına çıkıverdi kız. Kendini tanıttı Cemil ve birlikte bir yere gidelim anlamına birşeyler söyledi. Lena gayet hoşnut gözüktü aranmasından ve olumlu yanıtlar verdi. Sonra kendi bir öneride bulundu:

«Cumartesi akşamı birkaç arkadaş toplanacağız. Küçük bir parti gibi bir şey. Sen de gelsene...»

Pek düşündüğü gibi bir öneri değildi bu ama belli etmedi. «Olur,» diye yanıtladı. Adresi alıp, kapadı telefonu.

Cumartesi gecesi toplanılırsa ne olur? Herkes tek tek, ellerinde plâstik torbalarda içkileri ve yiyecekleri ile gelir, sabahın ilk saatlerine dek müzik dinleyerek eğlenir sonra çift çift gider. Ne olacağı öyle önceden bilinmez. Pek hoşuna gitmedi bu iş Cemil'in. Ya Lena biriyi beraber yaşıyorsa? Ya önceden tanıdığı biri onu kaldırıp götürürse evine? Yoksa ilişkileri, o ünlü «sadece arkadaş» ilişkisine dönüşüyor olmasın?! O çok acısını çektiği masala... Ağız açmadan lokma yutulmaz! Bakarsın eve onunla dönersin! Ne belli?...

Parti hiç sandığı gibi geçmedi. Dansı müziği az, tartışması ve söyleşisi çok bir toplantı oldu. Herkes, kırlığına özen göstermeden giyinmiş gözükme çabası içindeydi! Belirli bir ülkeyi İsveç'te tanıtmak için kurulmuş bir derneğin üyeleri çoğunluktaydı. Hangi cins eylemin yararlı olacağını tartışıp duruyorlardı. Bir küme genç ise, bağlı oldukları bir amatör tiyatronun repertuvarından söz ediyorlardı. Cemil'i ilginç buldu bazıları. Arala-

rında hiç kuşkusuz, «Türkiye'yi Rodos'tan görenler» vardı.

Lena «eskiden birlikte yaşadığı» bir oğlanla geldi. Oğlan uzunboylu, felâket içine kapanık ve korkunç sarışındı. Cemil, kendi kendini yerli kafadan olmadığına inandırma numarası ile kandırdı ve bu oğlanın varlığından güya keyfini kaçırmadı!...

Plâstik torbalar ayakları yanında döşemede, ellerinde bira kutuları ve şarap şişeleri, öbek öbek oturuyordu herkes. İçilen şaraplar arasında burada satılan kırmızı Türk şarabı, «Kırmızı» da vardı. Trakya bölgesi üzümlerinden yapıldığı yazılan vasat bir şarap.

Lena hem Cemil'le ilgilendi hem de hemen herkesle. Kendini sevdirmiş biri olduğu ona gösterilen özel ilgiden anlaşılıyordu. Üzerinde dar bir gömlek ve soluk bir blujin vardı. Güzeldi.

Geceyarısını geçeli az olmuştu. Lena geldi ve Cemil'e «Hadi gidelim,» dedi. «İstersen sana, istersen bana.» Eski arkadaşı, biraz daha kalacağını söyledi aynı zamanda. İşler umduğundan da daha iyi gidiyordu Cemil'in. Hemen, «Bize gidelim,» dedi, «çay yerine iki kadeh birşeyler içeriz.» Kız, «Hı,» dedi. Kalanlara «Hey-do!» diye bağırdılar —yani eyvallah— çıktılar.

Dışarda soğuk ama yağmursuz bir Stokholm gecesi bekliyordu. Lena koluna girdi Cemil'in. Yürüyerek gittiler Cemil'in kaldığı yere dek. Hemen hep Lena konuşt u. İlginç bir Fransız filmi görmüş, onu anlattı. Sokak lâmbalarının aydınlattığı yüzü tatlıydı. Tutulması kolay sonrası güç bir kız gibi gözüksü Cemil'e. Hep sanat-politika gibi konularda konuşmuş oldukları için kızın davranışlarını yorumlamakta güçlük çekiyordu. Bu memlekette «parti çıkışı birlikte eve gitmek,» genellikle gecenin sonunu aynı yatakta getirmek demek Cemil'

in bildiğine göre. Ne ki yine de belli olmaz... O yöne doğru pek bir yaklaşım yoktu aralarında, hiç değilse henüz. İki insan yürüyorlar ıslak yollarda. Birisi rahat ve işi oluruna bırakmış. Ötekisi sürekli kafasını olay yorumları ve strateji saptama ile yoruyor. Biri İsveçli öteki Türk...

Cemil'in odasına gelip oturdukları zaman Lena, Nâzım'ın kitaplarını görmek istedi. Büyük bir ilgiyle karıştırdı. Özellikle Abidin Dino'nun resimlediği kitabı, Cemil de çeviri ile katkıda bulununca elinden bırakmak bilmedi. Kitaptaki bazı şiirlerin bestelenmiş olduğunu duyunca derhal dinlemek istedi. Ruhi Su gelip kuruldu odanın ortasına. Elllerinde hafif bir içki, konuşmadan dinlediler. Öyleki ilk kez Cemil de işi oluruna bıraktı. Kendini mutlu mu hissediyordu ne?! Eski, unutulduğunu sandığı duyguların benzeri ama değiştiği bir şeyler canlanıyordu içinde. Bir süre sonra kız, başını Cemil'in omuzuna koydu. Dışarda ortalık aydınlanırken Cemil eğilip hafifçe dudaklarından öptü onu. Lena ne uzaklaştı ne de karşılık verdi. Aslında öpücüğün çoğu dost öpücüğüydü. Çok geçmeden kız, giysileri ile kıvrıldı yatağın üzerine ve uyudu kaldı. Hiç böylesini düşünmemişti Cemil. Kalktı ışıkları söndürdü. Kızın üzerini örttü. Kendi de öylece uzandı kızın yanına. Tüm şaşkınlığına karşın, daldı gitti uykuya...

Sabahleyin her yerleri sızlıyarak uyandılar. Cemil hemen çay koydu. Keyfi yerinde bir Lena, çayın yapılışını ilgiyle seyretti. «Bak işte, Türk çayının nasıl yapıldığını görme olanağım oldu!» dedi. Ardından, her iki ülke arasındaki ortak birkaç sözcükten biri olanı ekledi: «Kısmet!»

İki bardak çayı zevkle içti kız. Sonra masanın üzerinden uzanarak Cemil'in elini tuttu. «Her şey için teşekkürler, »dedi. Şimdi sımsıcaktı kızın eli. Cemil'in

çinde bir alev dolaştı ve kaldı biryerlerinde. Birazdan kızın yanına yaklaştı ve öpmek isteği. «Yapma,» diye engelledi Lena, «içimden öyle şey geçmiyor.» Cemil ağzının ucuna gelen ters bir lâfı geri itti, geçti oturdu. İlk kez o zaman dışarda yağmur yağdığını hissetti, odanın havasını sıkıcı buldu. Bozum olmuştu bu işe tam anlamıyla. İlet oldu. Birden Ankara'nın tüm kızları gelmediler randevularına ve İsveç'in tüm kızları herkesle yattılar bir onunla yatmadılar! Çatladı...

Önce, «Terslenecek olduktan sonra dün gece şansımı denerdim,» diye aklından geçirdi; sonra kendinden utandı. Az bulunur bir güzelliği vardı dün gecenin. Şimdi pişmanlık duyuyordu. İşi berbat etmiş olmaktan korkuyordu. «Özür dilerim,» dedi, «birden içimden öyle geçti.»

«Önemli değil,» diye yanıtladı Lena, «önemli olan insanın içinden geçeni yapma özgürlüğünü kullanma bilincinde olması. Ya da yapmama özgürlüğünü, hiç kuşkusuz.»

Mavi gözleri çakmak çakmaktı. Konu sarmıştı onu. «Belki de bu nedenle aynı bir oğlanla uzun süre beraber olamıyorum,» dedi. «Sanki tüm özgürlüklerim kısıtlanacak gibi geliyor bana. Salt cinsel özgürlüğüm değil. İnsan her akşam eve, aynı insana dönüyorsa özgür yaşamaktan söz edemez.»

Cemil, bu memleket için en alevli konuya girilmesinden endişeli, karşılık verdi:

«İnsanın sevdiğinle birlikte olmak istemesi özgürlüğün en güzel örneğidir.»

«Kişi istediğinle birlikte olmak özgürlüğünü kullanmak için ille de aynı evde olmak gereğini duymaz; istediği zaman beraber olur, istemediği zaman ayrı. Bu denli kolay!» Sonra ekledi: «Aldatma gibi özgür olmayanlara özge şeylere de gerek kalmaz böylelikle.»

«Sen ne dersen de,» diye çıkıştı Cemil, «dün gece içimizden öyle geçti diye aramızda başka bir şey olmadı. Ne ki bir başkası biraz bastırarak istediğini elde edebilir, üstelik sen de sonuçtan hoşnut kalabilirsin.»

«Dün başka bir savda bulunmama anlayışını, arkadaşlığımızın yeni olmasına borçluyuz. Yoksa sen de başka türlü davranırdın...»

İçinde bir şey cız etti Cemil'i. Böyle bir genelleme ummuyordu. İşin kötüsü bal gibi de doğruydı kızın dedikleri. Ne ki bu doğrunun gerçekleri, kökünü yıllarca öncesinin bambaşka ortamlarına uzatmıştı. Onu bilmiyordu kız.

«İnsanın içinden geçenlere karşılık araması en doğal hakkı değil midir?» diye sordu Cemil. Battı balık yan gider! «Hep ötekinin isteğine göre davranmaksa özgürlük, nerde benim kendi özgürlüğüm?»

«İşte hep beraber olmanın özgürlüğü kısıtlamasının örneği. Aynı istekler karşılaştıkça bir olunur ve özgürlükten ödün verilmez. Az ama öz. Gerçek ve yapmacık olmadan.»

Epey konuşmadılar. Lena eğilip Cemil'in elini tuttu. Üzüldüğünü anlamıştı onun. «Dün gece başka şeyler de olabilirdi. Ne ki benim için olduğundan daha güzel olamazdı başka şekilde.» İçinden aynı şeyler geçiyordu Cemil'in. Onaylayacak gücü kendinde bulamadı. Sorunun düğümü öyle uzak bir evrendeydi ki anlatması olmayacak iş gibi gözüktü. İçinden gıcık bir ses, «Sen hep havanı alıyorsun ya ona bak, anlayışlı çocuk!» diyordu. Sert bir şekilde elini çekti. Eli masadaki çay bardağına çarptı, bardak uçtuğu gibi duvara çarptı ve paramparça oldu.

Birden çok şaşırdı kız; sonra yüzü kıpkırmızı oldu.

Mavi gözleri alev alev yerinden kalktı, yağmurluğunu kaptığı gibi kapıya koştu.

Çat diye kapıyı çarptı gitti Lena. Ayak sesleri merdivenlerden aşağı doğru uzaklaşmakta...

Nasıl kafası kızgın anlatamam! Elindeki sigaranın külünü dökmedik yer bırakmadı elini kolunu sallamaktan. Birtürlü yatıştır gibi değil. Onu haklı bulmam, «ha, ha» demem yetmiyor. «Dinle ağbi, dinle,» diye lâfa başlıyor, gelip gelip yarı yerde bırakıyor insanı. En iyisi baştan almak...

«Gayet iyi yer,» dedi, «gece bir hayli ilerlemiş. Yarıp sönen beyaz bir ışık, flâş gibi her parladığında dans edenleri ağır çekim film gibi gösteriyor. Havası iyi kulübün. Ya da diskotek mi demeli, bilmem. Aman ne avradlar! Aklın hayalin durur ağbi.» Durup bir soluk alıyor. Hemen devreye giriyorum:

«Biliyorum yahu, birlikte de gitmiştik ya oraya. Hani havamızı almıştık...»

«Dur ağbi, kesme allanıseversen!» Ağbi dediğine bakmayın, benden genç filân değil ha... Ağzı alışmış. Sürdürüyor konuşmasını:

«İşte karşıdayım ağbi, sen beni bilirsin. Ne Alen Delon'uz ne de Belmondo... Ama efendi adamız allah için.» Eh, öyledir. «Nerde kalmıştım? Ha... Yani kulübün durumu uygun. Ben de boş durmamışım, gidip nefis bir kızı dansa kaldırmışım. Hem güzel, hem tatlı...

Tam senin beğeneceğin tip!» Haklı köftehor! O dediğinin ikisini bir arada bulmak öyle güç ki!.. «Önce hiç heveslenmedim. Bu milleti bilirsin, dansını eder, «tack» ını çeker (*) geçer oturur yerine. Öyle ısrarla filân olmaz işler. Ama kız oturmak bilmiyor. Hızlı parçaları sıradan çıkardık, ağır çalındığı yok ki biraz da kokusunu alalım kızın.»

Siz böyle konuştuğuna bakmayın, öyle çapkın mapkın değildir ha... Başına ne geldiyse körkütük tutulmalarından geldi. Aha ben tanışım. Hem memlekette hemde burda. Siz bana sorun.

«Sonunda bir boşluk oldu iki plâk arası, eğildi bana doğru, 'sen nerde oturuyorsun oraya gidip biraz oturalım istersen,' dedi. Ağbi aklın durur, harfi harfine böyle dedi. Yalanım varsa...» Hemen, «Ha ha,» dedim, devam etti:

«Önce şaşaladım, sonra yolu gösterdim. Çantası filân kalmasın kendi masasında diye düşünüyordum ki baktım, el kadar bir çantayı asmış çaprazlama omuzundan bele. Geldik benim masaya, eşşeoğluşeğin biri içmiş benim birayı ben yokken. Aldırmadım, yanımda böyle kız varken, şampanya kaptırsam kızmam... Geçtik oturduk. Başladık söyleşmeye. Önce ne içeceğini sordum, parasını ben ödeyeyim dedi. Ben karşı çıkınca, şimdi sen öde, ikincileri ben öderim demez mi?! Lan ne tatlı şeydi be...» Sustu. Önündeki koca biradan dehşetli bir hürp aldı. «Gittim biraları getirdim. Oturduk, yeniden başladı konuşmaya. Ağbi nasıl hoş kız, anlata-mam. Ben sarışın severim bilirsin, bu kız baştanbaşa sarışın. İsveçli değil mi? Kalkık burun ve ya mavi ya yeşil göz —kırmızı-beyaz ışıktaki pek seçemedim— ve de iki

(*) İsveççe «teşekkür» demek.

dimdik göğüs. Ama bu kıza öyle memesinden kışından
ötürü yanaşılmaz ha!.. Yanlış anlama...»

Yanlış anlamadım. Şimdi sözü kızın giysilerine ge-
tirecek eminim. Acaba «atom enerjisine hayır» tip mi,
«her şeye ve özellikle erkeklere hayır» tip mi, yoksa «ben
istediğimle yatarım istemediğimle yatmam» tip mi. Kı-
lığından belli, anlatacak şimdi.

«Evet, uçları çarık gibi kalkık çizimleri görünce
biraz moralim bozulmadı değil.» Demedim mi? «Ama,
öyle mor-eflâtun pantolon filân giymemişti. Öyle tu-
runcu, 1915 modası oduncu gömleği de yoktu, moralim
düzeldi. O acaip ot neydi? İşte ondan da kokmuyor.
Ama, allah için ağbi, öyle hızlı kız tipi de yok. Yani,
anladığım kadarı, 'atom enerjisine hayır'dan aşırı git-
memiş, lesbiyan filân da olmayan, iyi bir kız. Ama ne
fıstık...»

Sigara arası... Biralar yenilendi. Henüz kurtuluş
yok. Öykünün sonu belli ama dinlemesi neşeli.

«Kızın dünyadan haberi vardı, ağbi. Aynı çizgidey-
dik. Sapına dek ilerici kız. Şili Komitesi'nde etken üye.
Gazetelerde yazıları çıkıyormuş. Kafalı kız. Zaten üni-
versitede sosyoloji derslerine giriyormuş akşamları. Bi-
zi, Demirel'den tut Ecevit'e dek pek iyi tanıyor. Kıbrıs
meselesinde biraz tartıştık ama Ege'de bize hak veriyor.
Sen bilirsin ağbi, buralarda Yunan'a karşı bize hak ve-
ren az. Neyse, salt o değil. Çeşitli konularda aynı gö-
rüşleri paylaşıyorduk.» Sustu. Yeni açılan birasından
doldurdu bardağına. Bizimki iyi çocuktur. Gerçekten
karşısındakinde insan olarak bir değer arar. Biraz da faz-
la ciddidir bazen ama hızlı kızlarla da uyum sağlamayı
bilir istedimi. Bu kız ile belli hem kafalı diye ilgilenmiş
hem de çekici diye. Öyle pek çabuk çarpılan birisi de-
ğildir kendisi. Ne ki bir çarpıldı mı, dedim ya, çok de-
rinden gider onda açılan yara.

«Sonra konu geldi cinsel eşitliğe. İsveç'te bir kızla konuşabilecek en belâlı konu. Ben kendi kendime, 'Hadi fazla taklaşıp işi bok etme, böylesini bir arada daha zor bulursun,' dedim. Gel gör ki kız tam ilâç gibi lâflar etmez mi?!.. Yahu ağbi düşün, kız ne diyor:

«İsveç'teki kadın erkek eşitliği tartışması da artık demode oldu. Ya erkek düşmanı kesildi kadınlar, ya da böyle bir tartışmaya katılıp kalırım diye ilerici örgütlere yaklaşmaya korkar oldular. Haklılar da... Baksana, 'Eşcinsel kavga, devrimci kavgadır' diye afişler asıyor bazı kadın örgütleri. Sınıf bilincinden uzaklar. Öyle bir hale geliyorlar ki, erkeklerin yanında eyleme katıldıkları için haislere düşen, işkence gören kadınları bile inanç uğruna değil, erkeklere kapılmış oldukları için acı çekmiş kabul ediyorlar.»

Çok kızgındı yeniden. Kalktı bir plâk koydu. Baştan aşağı yakınmalı bir plâk. Sonra yine başladı anlatmaya:

«Neyse ağbi, lâfı uzatıyorum, hoşgör. Diyeceğim, kız da hem kafa yerinde hem de beden. Birazdan yeniden dansa kalktık. Bu kez ağır parçalara. Bir güzel sarmaş dolaş dans ettik. Yanağı yanağımda, eli belimde. Benim aklım başımdan gitti. Artık vakit geçse de birlikte çıksak diye bekliyorum. Sonra yeniden oturduk. Gitti, yemin billâh, yeni biraları aldı geldi. Benim onunla aynı görüşleri paylaşmamdan etkilenmişti. 'Senin gibi insanı et olarak değil, insan olarak değerlendiren birisi ile tanışmaktan çok memnunum,' dedi bana ağbi, aklın durur.»

Öfkesi gitmiş, yerini üzüntü almıştı. Bir ara gözleri dolu dolu oldu. Kalktı, pencereye gitti, uzanıp biraz temiz hava çekti içine, geldi oturdu.

«Ağbi öylelik kız değildi be, ona yanıyorum!»

«Anlat, anlat, yarım bırakma sözü,» dedim.

«Masanın üzerinden uzanıp elimi tuttu. Nasıl içim

ııındı, anlatamam. O an öl dese ölürdüm. Gözlerinin içi gülüyordu masadaki mumun ışığında.» Yine sustu, bir içište bitirdi birasını. «Derken bir baktım, tam öyle tarzın tiplerden biri geliyor bizim masaya doğru. Ağbi bir görsen namussuzu! Kıvır kıvır saçlar omuzunda. Üzerinde bir güreşçi atleti giymiş. Sanki yazın göbeği plajda pezevenk. Altında da deri bir pantolon, daracık. Sırtık sırtık geldi, benden yana hiç bakmadan, kıza dansa kalkıp kalkmayacağını sordu. Hani memlekette olsa kovalarsın herifi seni adam yerine koymuyor diye. Burada olağan şey. Üstelik serde kendine ‘al işte hödük Türk’ dedirtmemek var. Hiç sesimi çıkarmadım. Belli ki kalkmayacak kıız. Ağbi, iyi dur, ‘olur’ deyip kalkmaz mı? Bana dönüp, ‘bir saniye’ gibi bir lâf etti, kalktı gitti herifle!»

«Ağbi, oğlanın bir kulağında küpe vardı! Düşün işte, tam o tip! Böyleleri analarından kismetli doğarlar ya, tam kalktılar ki yeniden ağır parçalar başladı. Sülük gibi yapıştı pezevenk kıza. İki dakika geçti geçmedi, bir baktım fingirdiyor kıız. Ulan sen değil misin kızlara et gözüyle bakan erkeklerden yakınan? Neyse, bir parçadan sonra dansı bıraktılar, pek şaşırdım. Oğlan gelmedi bizim masaya, döndü gitti. Kıız kendi geldi. Bir de geleydi oğlan, artık pes deyip kovacaktım. Kıız geçti, oturdu. Ben, hiç bir şey olmamış gibi konuşmak istedim. Ohhooo! Kıızın aklı başka yerde. Kalmadı, eski havamız. Bu kez ben dans etmek istedim, yok yorulmuşmuş, yanaşmadı.»

Durum çok güzel gözümün önüne geliyordu. Sesi mi çıkarmadan dinlemeyi yeğ tuttum. Döksün içini diye düşündüm.

«Bir süre konuşmadan oturduk. Oğlan yeniden bitti ortalıkta. Daha ağzını açmadan, zıp diye fırladı kıız.

Bu kez o saniye edebiyatını bile geçmedi bana, yürüdü gitti. Hızlı parça çalıyordu ama onlar yapış yapış dans ettiler. Düşün ağbi, düşün. Deri pantolon ,atlet bir tip. Ve benim bu bilinçli, anlayışlı kız! Kendi kendime dedim ki, 'ulan masaya bir gelsin, sormazsam eğer şu herif o dediğin tip mi değil mi'diye...»

Dayanamadım güldüm.

«Gülmesi kolay! Sen o zamana dek aramızdaki arkadaşlığı göreydin bana hak verirdin.»

«Vallahi ona gülmüyorum. Anlat sen. Kusuruma bakma».

«Epey dans ettiler. Pistte bir şaapmadıkları kaldı. Durumun ne olduğunu bizim keriz Nusret görse anlardı. Kalkıp gidecektim ki dansı bıraktılar. Oğlan çıkış kapısına doğru yürüdü, kız bana geldi. 'Güzel bir akşam için teşekkürler,' dedi, dönüp gitti. Çıktılar sarmaş dolaş. Kaldım bok gibi!..»

Kalmıştır... Haklı.

«Bilinçli, eşit ve bağımsız kız mı? Lâf anam lâf!»

Kalktı yerinden. Saatine baktı. Kapıya doğru yürüdü.

«Nereye?» diye sordum.

«Aynı yere,» dedi. «Bu kez tipik bir et arayacağım!»

Kapıdan çıkmadan önce döndü. Gülüşüme, gülümseme ile karşılık verdi. «Anlayışlı, geniş görüşlü ve bilinçli erkekler mi,» dedi, «ara ki bulasın koyduğun yerde! Anlayışlı, geniş görüşlü ve bilinçli kız mı? Lâf anam lâf!»

Çıktı gitti.

Carlos'u yıllar önce bir dil kursunda tanıdım. Ufak tefek, dalgalı kara saçları özenle taranmış ve içine kapalı bir gençti. Kendisine soru yöneltilmedikçe konuşmaz, yanlış yapmaktan çekinir ve düzeltildiği zaman yanakları kızarırdı. Güney Amerika'daki ülkesinden politik nedenlerle ayrılmış, şimdi burda İsveççe öğrenmeye çalışıyordu.

Kurs süresince dostluğumuz, hâl-hâtır sormaktan ileri gitmedi. İlk içerikli söyleşi olanağını, kurs bitiminde düzenlenen gecede elde ettik. Bir şişe şarabı bölüştük. Çeşitli yaşlardaki diğer öğrencilerden ayrı bir masada oturuyorduk. Onların çoğu, işverenleri çalıştırdığı yabancıları ücretli olarak İsveççe kursuna yollamakta yükümlü tutan yasa gereği kursa katılabilmış, epeydir burada olan işçilerdi. Carlos gibi politik göçmen başka yoktu. Buruk şaraptan bir yudum aldı:

«Benimki güzel memleket,» dedi, «havası, toprağı, insanları, tümü çok güzel!» Sustu. Anlatsın diye sesimi çıkarmadım. «İşçi apartmanlarından oluşan bir sokakta oturuyorduk. Bir gün aldım küreği-kovayı elime, giriştim apartmanın önüne bahçe yapmaya. Küçük, bakımsız bir toprak parçasına. Epey uğraştım, hattâ birkaç da fi

dan ektim. Önce kimse ilgilenmedi, sonra baktım, ben-
den çok üzerine düşüyorlar bahçenin. Sonbahar geldiği
zaman fidanlar tutmuş, çiçekler açmış, çimenler sarar-
maya bile başlamıştı...»

Araya başkaları girdi, konu karıştı. Bir süre sonra
yine yalnız kalınca, sürdürdü sözünü:

«Son çare olarak göçmenlik çıkınca karşıma, her şe-
yi geride bırakmak zorunda kaldım. Anam babam bir
yana ama eş-dostu özlediğim kadar bahçemi de özlü-
yorum.» Gülümsedi, gözlerinin içi ısındı sanki. «İnsa-
nın bir şey yaratması, yaşama elleri ile yön vermesi
önemli şey. O nedenle olsa gerek...»

Daldı gitti. Şarabı yavaş yavaş bitirdik. Sonra, se-
kiz ayrı ulustan gelme öğrenciler, kendi kültürlerinden
danslar ve şarkılar ile örnekler vermeye başlayınca on-
ları izledik.

Birara, kendi kendine gülümsemekte olduğunu
gördüm. «Que pasa?» dedim, «N'oldu?»

«Aklıma komik bir anı geldi» dedi, «anlatması zor.»

«Bahçe üzerine mi?»

«Öyle olsa komik olmazdı.»

Birbirimize telefon numaralarımızı vererek ayrıldık.
Gündüz erimeye başlayan kar, gece olunca donmuş ve
yolları paten pistine çevirmişti. Yine de eve yürüyerek
gittim. Soğuk hava birden hoşuma gitmişti. İçeri girer
girmez pikaba, Violeta Parra'nın «Gracia a la Vida» sı-
nı koydum, 'Yaşama teşekkürler'... Koltuğa yarı uza-
nır durumda oturdum. Kulağım şarkıda, kapattım göz-
lerimi. Aynı anda gözlerimin önüne sıkış sıkış işçi apart-
manlarından oluşan bir sokak geldi. Sokağın tam orta
yerindeki birinin önünde, küçücük bir bahçe var. Çi-
menler uzamış bile. Çiçekler rengârenk. Boyları nihayet
duvarın yüksekliğini geçmiş fidanlar, uzanmış sokağa

bakıyorlar. Birden düdükler çalındı. Çizmeler ezdi çiçekleri. Hoyrat eller kopardı fidanları...

Pikabı kapatıp yattım.

*
**

Carlos'u epey sonra, bir metro istasyonunun gişesinde otururken gördüm. Hemen fırlayıp, dışarı geldi. Elimi sıkıca tuttu. «Que pasa?» dedi ve yanıt beklemeden, güldü. Ayaküstü biraz konuştuk. Sarhoşlara ve «kara kafa» diye bağırان ırkçılara karşın işinde hoşnuttu. «Bana ekmek ve sığınak veren bu ülkenin kendi içsorunu böyleleri...» diyordu.

Memleketinden haber alıp almadığını sordum, «Alıyorum ama pek bir şey yazamıyorlar,» dedi.

«Senin bahçe nasılmış?»

«Ordan taşınmışlar... Sormadım zaten.»

Bu kez mutlak görüşmek sözü ile ayrıldık.

Araya benim işlerim, yolculuklar girdi. Ancak altı ay sonra telefon edebildim. Sevindi. Yer kararlaştırdık aynı akşam buluşmak için. Sesindeki canlılık biraz azalmış mıydı ne? Aradığım için kendim de sevindim. Belki bir işine yarardı.

Buluştuğumuzda hava güzeldi. Biraz dolaşmaya karar verdik. Deniz kenarına giderek orada yürümeye başladık. Bu arada çeşitli şeylerden söz ediyorduk. İlerici bir örgüte üye olmuş, ülkesindeki durumu aydınlatıcı toplantıların düzenlenmesine öncülük ediyordu. İşveçsesini de epey ilerletmiş olduğu için çevresi genişlemişti.

«Ne yapsam yeterli bulamıyorum,» dedi, «sanki memlekettekileri yüzüstü bırakmışım gibime geliyor. Yiğitlik taslamak değil, demek istediğim, uğraşın içinde olmak.»

«Koşulların bunu gerektiriyor senin. Bak, ne çok

olumlu etkinliklerin olmuş. Herkes elinden geleni yapar ancak.»

«Kendimi aciz hissetmekten kurtulamıyorum,» dedi. «Belki de İsveç'in bu denli uzak bir ülke olması beni etkiliyor.»

Birden durdu. Kolumu tuttu. Deniz kenarındaki küçücük yatları gösterdi, «Şuraya bak, ne gördüğünü söyle bana!» dedi. Baktım, denizi ve yatları gördüğümü söyledim.

«Ben şimdi geride bıraktıklarımın yüzlerini ve hat-tâ bahçemi görüyorum orda,» dedi. Biraz daha yürüdük, yine durdu. «Şu son görüşmediğimiz süre içinde kimleri kimleri tanıdığımı bir bilsen...»

«Ne gibi?...»

«Politik göçmenliğin profesyonelleri gibi... Her taşın altından çıkan, her köşeyi tutmuş, kendi çıkarlarından öte bir şey düşünmeyen kimseleri... Birbirlerine para karşılığı, İsveç'e sığınmakta geçerli yalanlar satanlar, olmayan akrabalıklar... Hiç sıkılmadan bir de insana anlatıyorlar. Amaç neyken ne olmuş, utanıyor insan! Böyleleri, kendilerin etken sansınlar diye burunlarını soktukları eylemler ile memleketlerindeki insanların geleceklerini daha da olumsuz yönde etkiliyorlar.»

«Çıkarıcı insanlar her toplumda vardır,» dedim.

«Burdakiler başka! Öyle pişmişler ki yerlerinde, insanın elinden hiç bir şey gelmiyor. Basın, radyo, televizyon hemencecik inanıyor bunlara. Asılsız haberleri hiç kontrol etmeden yayınlıyorlar. Yalan haberle, dedikodu bilgilerle «her görüşe açık olmayı» birbirine karıştırıyorlar. Öyle ayrı şeyler ki bunlar...»

Görev aldığı örgütteki kurul toplantılarını, yönetim kuruluna üye seçmekte dönen dolaplara değindi kısaca. Çok üzgündü.

Öylece ayrıldık. Elimden hiç bir şey gelmemişti.

*
**

Birkaç hafta sonra bir gece aniden telefon etti. Ben onu daha önce aramış, taşınmış olduğu için bulamamıştım.

«Ne oldu?» dedim, «nerdesin? Nasılsın?»

«Yarın yola çıkıyorum. Sağlıcakla kal!»

«Nereye gideceksin?»

«Önce Venezuela'ya. Orda birkaç arkadaş var. Onları bulacağım. Sonra işler yolunda giderse memlekete geçeceğiz.»

«Yerinde bir karar verdiğinden emin misin?»

«Hayır ama buradaki varlığımın bir işe yaramayacağından eminim. Öyle bir kısır döngü içindeler ki...»

Bir süre konuşmadık. Ne diyeceğimi şaşırmış, elimdeki ahizeye bakıyordum. Sonunda, «Durumundan beni haberdar et,» dedim.

«Gider gitmez yazarım, söz!» dedi.

*
**

O gün bugün bekliyorum, bekliyorum ki postadan üzerinde çok renkli bir Güney Amerika pulu olan bir zarf çıksın.

Birtürlü çıkmıyor...

Yüzü kıpkırmızıydı oğlanın. Gözlerinin önüne düşüp duran saçlarını ikide bir yukarı üflüyordu. Geldi, geldi, oturduğu iskemle ile arka güvertenin kapısına girişi engelleyen kadına çarptı; sonra içeri gitmekten cayıp denize bakan korkuluğa yaslandı. Sosis yemekte olan iki kızın ve elimdeki soğuk içki ile benim gözüm önünde bir güzel kustu. Boş mideye saatlerdirdir doldurduğu bira, güneşli gökyüzünün yeşilimsi maviye boyadığı denizin sularına doğru uçtu. Hemen pikeye geçmiş olan birkaç martı, «gak!» diye bağırarak yeniden havalandı.

İskandinavya'da sayısı fazla olmayan sıcak yaz günlerinden biri. İsveç - Finlandiya arasında çalışan «Viking» gemilerinden öğlen saat on iki'de Stockholm'den kalkmış olanındayım. Turku'ya gidiyorum. Yarın akşam geri döneceğim. Amaç şöyle bir deniz havası almak. Geceyarısı bile hava, akşamüstü alacakaranlığından öte kararmıyor. Hele biraz daha kuzeyde hiç gece olmuyor.

Bu iki ülke arasındaki uzaklık, kuş uçuşu ile fazla değil. Ne ki, deniz yolu, yeryüzün bu en girintili - çıkıntılı kıyıları arasında dev bir çocuğun eliyle serpiştirilmiş yassı, küçük adaların ve denizin altındaki binlerce kayalığın etkisi ile epey uzun sürüyor. Böyle bir yaz

gününde hemen herkes eğlence için yolculuk yapıyor. İsveç'teki içki kılığından bir gün için kurtulmanın mutluluğu içinde, gemide vergisiz satılan içkilerle ilgi gösteriliyor. Artık ilginin dozajına göre çeşitli kişisel gösteriler sahneleniyor. Geminin yanlarından şerit gibi geçen yeşil manzara, şöyle bir kafa dinleme, kolay kolay tadına varılamayan özgürlükler arasında...

Öğleden sonra sıcaklığında epey yanıp güneş özlelerini gideren yolcular, kısıcık kesilmiş şortlarının paçalarından taşan butlarını elleri ile içeri tıkıştırarak ve kombinazon inceliğindeki t-shirt'lerinden gözüken göğüslerini sallayan kızlar, içtikleri biraların kutularını ve yedikleri sosislerin kâğıtlarını ortalığa saçan oğlanlar, bıcırık köpeklerinin geminin güneşte kızmış döşemesine bıraktıkları pisliği görmemezlikten gelen teyzeler yavaş yavaş içeri çekiliyorlar. Suda balık avlamakta değil, havada yiyecek yakalamakta ustalaşmış martılar da artık geminin peşini bırakacaklar. Kala kala bir ben kalıyorum, bir de demin tam alnımın ortasına «isabet kaydeden» martı... Onu bilmem ama ben de içeri giriyorum...

Kafeteryadaki kuyruklar, içki satış yerlerindeki geçmişti nihayet. Ne yiyorlardı? «İsveç et topları» yani galeta unu ile yapılmış köfte. Bizdeki tükrük köftesi, yebenili kokusu ve tükrük farkı ile bu az gelişmiş köfteyi götürür de getirir! Başka ne yiyorlar? Kızardıktan sonra bekleye bekleye haşlanmışa dönmüş dil balığı... En iyisi, öbür salondaki açık büfeye gitmek. Şeker ve soğana yatırılmış soğuk balıkları, tatlı sosları boşverirse insan, birkaç çeşit peynir ve söğüş et ile karın doyurabilir.

Diğer yolcularla epey omuzlaşıp başarılı çıktıktan ve aradaki bardakları devirerek alabildiğim küçük şişe

şarabı tepsime koyduktan sonra oturacak yer aramaya başladım. Pencere kenarı yoktu, ilk bulduğum masaya yetindim. Tam karşımdaki masada, öğleden sonra güvertede oturmuş kitap okurken görüp, içimden Masumiye adını taktığım kızı gördüm. Çok açık sarı saçlı, derli toplu giyimli bir kızcağız. Gerçekten güzel bir yüzü var. Güvertede Toffler'in bir kitabını okumuştı uzun süre. Çevresindeki sarhoşlara, sandaletlerinin ucundan gözüken parmaklarını koklayan köpeklere hiç aldırmadan sakın sakın oturmuştu. Sağı-solu gözetlediğime bakmayın, ben de kitap okuyordum aslında! Masumiye ile gözgöze geldik ama, ne kara gözlerimden etkilendi, ne de kapağını özellikle gözükür tuttuğum kitabımdan. Hanım hanımcık sürdürdü kitap okumasını...

Böyle kısa bir yolculuğu, sevdiğim bir arkadaşım ile yapmıştık bir zamanlar... Yine Turku'ya. Öğrenci ekonomisinin zorlaması ile kabin edinmemiş, geceyi oturma salonunun yarı sönük ışıkları altında, koltuklarda geçirmiştik. Ertesi gün fevkalâde özelliksiz bir küçük kent olan Turku'da bir parkı gezerken sıralardan birinin üzerinde uyuyuvermişti o. Gizlice resmini bile çekmiştim. Ne zevkli şeydir onu şaşırtmak!

Yemeğimi yavaş yavaş yedim. Masumiye, kendisininkini bitirmek üzereydi. Bir kadeh de şarap içiyordu! Salon, ancak belirli saatler içinde açık olduğu için fazla oyalanılamıyordu. Az sonra kalktım. Dışarı çıktığımda bir an yeniden güverteye yürümek geçti içimden, yarı yolda caydım. Geminin iki kokteyl salonundan müziklisine gittim.

Salonun girişindeki bir yazıda, iki saat sonra orkestra çıkacağı yazılıydı. Bu arada teypten hafif müzik çalınıyordu. Kareli golf pantolonunun arka cebi şişkin tipik bir Amerikalı, bardaki, Finli olduğu konuş-

masından anlaşılan barmen ile şakalaşmaya uğraşıyordu. Bir kadeh konyak aldım, yarı boş salonun pencere kenarında bir masaya oturdum. Güneş, doğrudan doğruya pencereye geldiği için dışarı bakılamıyordu. Gerilerdeki iki masayı doldurmuş gençler, masalar arası atışıyorlardı. Fince ve İsveççe sözcükler havada uçuştugu için atışmanın, Fin-İsveç tartışması olduğunu anladım. Epey yüklüydüler belli. Biraz da işin gırgırında... Nitekim az sonra, ince sesli bir oğlan bir şey dedi, herkes güldü, Finliler «Kippis!», İsveçliler «Skol!» diye kadehleri kaldırdılar. Ben de içimden, uzaklardaki birine «Şerefe!» dedim ve ancak yolculuktan yolculuğa içebildiğim konyaktan bir yudum aldım.

Yanımda taşıdığım küçük bloknotta daha önce başladığım mektuba birkaç satır ekledim. Bazıları alışkındır benim yolculuk mektuplarıma. Bir de bana aynı şekilde yazan olsa! Başımı kaldırdığım zaman, bara yakın bir masada Masumiye'nin oturduğunu gördüm. İçimden gidip iki lâf etmek geçmedi değil. Ne belli onun aynı kafadan olduğu? Vazgeçtim. Mektupta oturup onu anlattım.

Geminin pencerelerindeki ışık, yavaş yavaş kırmızılaşıyordu. Gidip denize bakmak istedim. Barın önünden geçerken konyağı yenilemeyi unutmadım. Deniz kokmayan deniz! Bir de gidip Ege'yi gör... Burada yürüyüp, karşına deniz çıksa, çıkmadan varlığını anlamaz insan. Gözle görmeden olmaz. Deniz kenarında deniz havası yok! Artık pislik farkı mı, sıcaklık farkı mı bilmem. Bir eksiği var zavallının...

Şu gemide yirmi yolculuk yerine, Boğaz'da tek bir Kavak yapmayı yeğ tutardım. Şöyle tam bir dilenci gemisiyle. Yeşilliği kazanmamış, beton yığınları ile yozlan-

dirılmamış Anadolukavağı'na gitmek, ayaküstü bir midye tava yemek, bir garip lokantada şarap içmek...

«Ne güzel değil mi?...» dedi yanımda bir ses. Döndüm baktım, güzelce bir kız. Bir elinde mika bardak tutuyor. İçtiği biradan mı, güneşten mi ne yanakları al al olmuş.

«Evet,» dedim.

«Hava da güzel.»

Başımla doğruladım.

«Sen ne içiyorsun?»

«Konyak.»

«Güzel mi?»

«O da güzel!»

Güldü. Sol eliyle, alnının üzerine düşen saçlarını geri itti, «Bugün her şey güzel!» dedi, «yaşam güzel.» Sonra elini uzattı, hafifçe yanağıma dokundu, «Sen de güzelsin!» dedi!... Döndü gitti. Çok içmiş yavrucak, belli!

Dışarda biraz daha oyalandım. Baktım güneşin batacağı yok, içeri girdim. Orkestra başlamıştı bile. Belki de Finlandiya saatine göre yazmışlardı çıkış vaktini. İçersi epey dolmuş, pistte dans edecek yer kalmamıştı.

Bara ilıştim. Gözlerimle Masumiye'yi aradım. Yerinde yoktu. Az sonra dans ederken buldum onu. Sarmaş-dolaş olmadan, İsveçlilerin eski moda buldukları ama Finlilerin rağbet ettikleri şekilde elden ve omuzdan tutarak dans ediyordu. Onu sanmam ama karşıdaki Finliydi herhalde. Deminki «güzellik» kız, ayakta duramayan bir oğlanı elinden çeke çeke salonun bir ucundan ötekine götürüp dışarı çıkardı. Parça bitince yerine gidip oturdu Masumiye. Oğlan da gerideki sesli masalardan birine döndü.

Biraz bekledim, kalkıp kızın masasına yürüdüm.

Gülümseyerek baktı. «Biraz soluk alınca dans eder misin?» diye sordum.

«Olur,» dedi, «geç otur, o zamana dek iki lâf edelim.»

Öylesine rahat ve yakın hali vardı ki... Sanki yıllardır tanıyorduk birbirimizi!...

Oturdum. Başladık şundan bundan konuşmaya. İsveçliydi ve Finlandiya'daki nişanlısına gidiyordu. «Yüzbinlerce Finli İsveç'te çalışıyor, benimkisi Finlandiya'da!» diye şakasını da yaptı. «Benim ona gitmem daha kolay oluyor da.»

Adı Ann-Louise imiş ama yanlış. Onun adı Masumiye, ben daha iyi biliyorum!

«Toffler'i beğendin mi?» diye sordum. Yanakları kızardı gibi geldi bana. «Evet,» dedi, «ya sen Koestler'i?» Şaşırdım ve şaşkınlığa güldü! Hınzır Masumiye! Ardından, havadan-sudan söz eder bir rahatlıkta, «Martıları sever misin?» dedi. O, eliyle ağzını kapatarak gülerken ben, bu kez kendi yanaklarımın kızardığını hissettim! Hiç düşünmeden elimi alnıma götürdüm. Daha çok güldü.

Güle güle dansa kalktık. Eski zamanlardan bir Fin tangosuna kıkır kıkır ayak uydurmaya çalışırken bana okulundan gelecekte yapmayı düşündüğü yolculuklardan söz etti. Ben de ona kendimden, hattâ uzaklardaki birinden söz ederek karşılık verdim. Bu kızı insanın kendisine kırk yıllık dost olarak kabul etmemesinin olasılığı yoktu! Dış güzelliğini, tadına vardıkça daha çok değeri anlaşılan bir iç güzellik tamamlıyordu. İyi bir insanı tanımanın mutluluğu, tüm duygularımın üzerine çıkıvermişti.

Müziğe ara verilince onu masasına götürdüm. Karşılıklı teşekkür ettik birbirimize. Sonra belki yeniden

görüşürüz diyerek ayrıldık. İçimde canlanan şeylerle başbaşa kalmak için hemen dışarı çıktım, öğleden sonra oturduğum güverteye geçtim. Yine aynı yere oturdum. Masumiye'nin boş olan yerine baktım. Gelirken yenilettiğim içkiden bir yudum aldım.

Geceyarısına doğru nihayet «akşam» olmuştu...

TARLALARIM... TARLALARIM...

Eli istemeye istemeye pikabın düğmesine gitti. Birtürlü kapatmıyordu Çaykovski'yi. Müziğin böylesini aklı almıyordu. «Yaşasaydı âşık olurdum,» diye yazmıştı bir mektubunda. Çalmakta olan bölümün bitmesini bekledi ve düğmeyi çevirdi. Salonu boydan boya geçerek pencerenin yanına geldi. Bulutlu ve pusluydu hava. Erken kararıyordu artık. Ama yine de «Tarlalarım...» dediği kırlarda bir tur atabilecek kadar gün ışığı vardı. Gerisin geriye kapının yanına döndü. Koşu ayakkabılarını aldı raftan. Bir ayağını rafa koyarak ayakkabılardan tekini giyiyordu ki, duvardaki aynada kendi kendisi ile göz göze geldi. Kırklı yaşlara gelip dayanmıştı birzamanların «Sarı Papatyası», «Mısır Püskülü»... O zamanlar upuzundu sarı saçları, hafif dalgalı ve gür. Evden okula gidene dek tüm başlar ona dönerdi. Önce köşedeki bakkal gülerek el sallardı, sonra semtin yaşlı kunduracısı. (Ne şeker, ne tonton amcaydı o! Sanki hep aynı fotoğraftan çıkmış gibiydi. Eski önlüğünü hiç çıkarmadan içinde oturduğu küçü-

* Bu bölümdeki öyküler 1981 sonrasında yazılmıştır.

cük kulübesi ve hattâ tüm kaldırım, kösele kokardı.) Caminin önünden aşağı inerdi. Yapılalı az olmuştu caminin ve temel kazıldıkça ortaya çıkan iskeletlerin dolurulduğu kâğıt çuvallar bugün bile gözünün önüne gelirdi. Caddeye varmadan önce taksi durağına gelirdi. Babasının arkadaşı Şevket Amca orda olur, «Günaydın kızım,» derdi o babacan gülüşüyle. Orada o zaman, mahallenin kızlarına kahvenin önünde bile laf atılmazdı. Kızların peşlerine mahalleden olmayanların takılmalarına asla izin verilmezdi. Siyasal'a dek bir rüzgâr gibi giderdi. Az savruk, az dalgacıydı ama, derslerine yetişmeyi bilirdi...

«Bak şu aynanın bana yaptığına,» dedi kendi kendine. Gözlerinin altındaki kırışıklıklara baktı, o güzel yeşil gözlerinin altındaki. Gülümsedi. Burnuna handiyse, yeni yıkanmış kaldırımların kokusu geliyordu. Tüm suç aynada olamaz diye geçirdi aklından. Acele acele bağladı öbür ayakkabısını da, anahtarını eşofmanının fermuarlı cebine koydu, çıktı dışarı. Küçük kızı okuldan dönmeden önce bitirmek istiyordu koşuyu. Fırladı gitti.

(... ve tarlalarım, benim tarlalarım!.. Tatil günleri insan doluyken değil, böyle bomboşken benim olan tarlalarım... Bir yandan koştuğum ve bir yandan sevdiğim dostlarım benim. Ev, iş, eş ve çocuk derken yitirdiğim kendimi, kollarında bulduğum tarlalarım. Uzatmışlar ellerini, açmışlar avuçlarını, «Gel» diyorlar, «koş bizi». Koşuyorum kulaklarımda rüzgârın fısıltıları, kısacık saçlarım dağılıyor... Serin hava okşuyor yüzümü ve duyarken yağmurun ilk ürkek damlalarını tenimde, ben koşuyorum doğanın bir parçası olmuş. Sanki her

girişimde bu evrene, başka bir şey görüyorum önümde. İşte, şimdi bakıyorum, kız lisesi dönüştü, bile bile kaçırıyorum trolleybüsü. Zevkle yürüyorum o zaman. Yolu uzatıp, yeni bulvardan geçiyorum. Annemin kızacağını bildiğim halde ağırdan alıyorum. Bir süre sonra bakıyorum, evimizin bayıra bakan yüzündeki pencerenin kenarında oturan gözleri yaşlı bir genç kız görüyorum. Benim o. Annesini gönderenleri, kitaplarımın arasına mektup bırakmaları ve çantama gizlice sevda şiirleri koymaları değil, bir başkasını seviyorum. Onun yıldırım gibi bayırdan çıkışını görebilmek için saatlerce pencerenin kenarında kalıyorum. Gözlerimin yaşlı olduğunu bir tek küçük kardeşim görüyor, «Üzülme abla, n'olur» diyor. Elimle onun kafasını okşuyorum. Beni bir o anlıyor...)

Koşusunu bitiriyordu artık. Eve yöneldiğinde hava iyice kararmıştı artık. Tarlalar geceye hazırlanıyordu. Cebinden anahtarını çıkardı, kapıyı açıp içeri girdi.

Küçük kızı henüz gelmemişti. Doğru banyoya koştu. Duş yaptıktan sonra hemen çay koyacaktı. Kız gelince bir bardak içer ve belki bir dilim peynir - ekmek yerdi. Çocukluktan genç kızlığa geçme çağındaki insan için gerekliydi fazladan bir şey yemek. Büyük kızı daha sonra gelirdi. Acele acele duş yaparken ve duyar-ken sudan çizgilerin bedenini sardığını, kızlarının be-beklik hallerini gözünün önüne getirdi. O ne? Biraz güç mü oluyordu artık bunu yapmak? Neden o denli uzaktı çocuklarının geçmişi, neden böylesine yakındı kendi çocukluğu? Yoksa, yoksa tam tersi mi?...

Banyodan çıkıp giyindikten sonra doğru pikaba

gitti ve Çaykovski'yi yeniden koydu. Yorgunluğu yerini, garip bir mutluluğa bırakmıştı. Mutfığa geçip çaydanlığın altını açtı, geldi. Bir sigara yaktı; en sevdiği köşeye oturdu. İnsan kulakları ile âşık olabilir miydi? Olunuyordu demek: işte Çaykovski!..

İçersi bayağı karanlıktı şimdi. Bu akşam herkes yattıktan sonra mektup yazacaktı. Bir dost ile karşılıklı söyleşide bulunur gibi olan bir mektup. Anlatıcaktı tarlalarını, evini ve günlerini. Pencereye sokak lâmbasının ışığı vuruyordu. Yeniden anımsadı babaevinin penceresinde oturup o'nun eve dönüşünü beklemesini. Yola bakan pencereden de o'nun eve girişi gözükürdü. Ama önce bayırdan çıkması gerekirdi. Yine de -hınzır- bazen yolun öbür ucundan gelir ve girerdi evine; saatlerce boşuna bekletirdi insanı bayıra bakan pencerenin önünde .Az mı paylaşmışlardı pencereleri küçük kardeşi ile...

Çayın kaynamış olduğunu düşünerek mutfığa gitti. Hayret, gözlerini dolmuştu ne?! Sulu göz, sen de... Bir zamanların sevda gözyaşları, yerlerini mutluluk gözyaşlarına bırakmıştı. Az sonra küçük kızı dönecekti eve, ardından büyük ve en sonra eşi. Kendisi izinli olduğu için bu gün evde kalmıştı. (Nerden biliyorlardı bunu tarlaları? Hiç şaşırmamışlardı böyle hafta arası bir gün onu apansız karşılarında bulunca...)

Çayı demledi, suyunu yeniledi ve sabırsızlıkla bekledi kaynamasını. Sonra kendine koyu bir çay koydu ve aynı anda babası gözlerinin önüne geldi. Nasıl gelmez: «Eline sağlık aslan kızım benim, çayın çok güzel olmuş.» Evin çaycısı oydu çünkü ve en çok babası överdi yaptığı çayı. Ne efendi adamdı o... Çocuklarının üzerine nasıl titrerdi ve onları korumak için kaç kez anneleri ile kavga etmişti. İşinden eve en çamurlu ha-

vada bile gelse, pırıl pırıl ayakkabılarının üzerine tek bir damla su olmazdı. «Nereye bastığını görmek gerek,» der, gülerdi. Sonra, genellikle küçük kardeşini antreye yollar, «Bak bakalım paltomun cebinde bir şey var mı?» derdi. Ah o günlerin on beş kuruşluk pralinli çukulataları...

Küçük kız gecikiyordu. Olsun, o da anasına benziyor: «Az savruk, az dalgacı...» Işık yakmak bir türlü içinden geçmedi; karanlıkta büfeye gitti. Az bir şey konyak doldurdu kendine. Köşesine döndü ve verdi kendini Çaykovski'ye. İçinden mektup yazmak geçiyordu köşe lâmbasını yakıp, ama birazdan ara vermek zorunda kalacağını bildiği için, başlamadı hiç. Oysa sayfalarca yazabilirdi. Olsun, gece herkes yatınca, dehşetli kısarak müziği ve yeni bir kadeh konyak alarak, yazacaktı saatlerce... Yazacaktı mutlak!

Büyük kızını düşündü birden. Boylu - poslu bir kız olmuştu. Çok güzel dans ediyordu ve derslerinde başarılıydı. Katıldığı dans yarışmasında onu izlemek çok heyecanlı olmuştu. Ne denli ayrı da olsa iki kızının kişilikleri, o denli yakındılar birbirlerine. Annelik büyük olay ama, genç insan anneliği çok büyük olay... Müzik bitmişti. Kalktı plâğın öbür yüzünü çevirdi. Küçük köşe lâmbasını açması gerekmişti artık.

Birazdan eve dönmeler başlayacaktı. «Pencereleri karanlık görünce evde yoksun sandım anne,» diyecekti ilk gelen kızı. Geciktiğine bakılırsa küçük, artık ablasıyla birlikte gelecekti. Ardından eşi küt diye içeri girecek, kapattığı gibi pikabı açacaktı televizyonu. O zaman tarlalar, yazılacak mektup ve çocukluğunun sokakları, tümü, çok uzaklarda, bir ışık - ses - görüntü dağdağasının ardında kalacaklardı. Yeniden, bir başka gün tarlalarına kavuşana dek...

Milton Friedman'ın gelişini bekleyen kalabalık, giderek yerinde duramaz hale geliyordu. Hava çok gerginleşmişti. Polisin yol boyunca yerleştirdiği demir parmaklıkları sallayan halk, çeşitli sert cisimleri parmaklıklara sürterek gürültü çıkarıyorlardı. Yağmakta olan yağmurun da katkısı ile polisler, «şu iş bir an önce bitse» havası içindeydiler. Parmaklıkları fazla itişti-renleri, «Geri! Geri!» uyarmaları ile durdurmaya çalışıyorlardı. Nobel Törenine çağrılıları getiren kara otomobiller peşpeşe geçerken, çeşitli büyükelçiliklerin arabaları, bayrakları ile göze çarpıyordu. Stockholm'ün en işlek caddelerinden biri olan Kungsgatan, bu olaydan ötürü diğer trafiğe kapatılmıştı. Genellikle sakin geçmesi ile tanınan ünlü Nobel Törenini böylesini güçleştiren gerçek, Milton Friedman'a ekonomi ödülünün verilmiş olmasıydı. Şili cuntasının ücretli danışmanlığını yapmış Amerikalı ekonomist, kaldırımları dolduran gençler ve yaşlılarca kınanmaktaydı.

Halk, iyi - kötü muşambalara, şemsiyelere sarılmıştı. Başı dertte olan, polislerdi. Şapkalarını çekiştirerek yağmurdan sakınacaklarını sanıyorlardı sanki. Demir parmaklıkların üzerinden uzanan ufak - tefek

bir oğlan, rulo haline getirdiği gazete ile pembe yanaklı, genç bir polisın başına vurdu, daha doğrusu, hafifçe ittirdi. Polisin şapkası uçtuğu gibi, ıslak asfalta düştü. Hiç bir tepki göstermeden, eğilip yerden aldı şapkasını. Başka yana, bitmek tükenmek bilmeyen konuk arabalarına doğru baktı. İşte o sırada bir kız bağırdı:

«Katil geliyor! Katil geliyor!» Bir yandan eliyle, Amerikan bayrağı takılmış bir arabanın arkasındaki siyah kadillağı gösteriyordu.

Birden karıştı ortalık; bir dalga gibi ileri uzanan halk, demir parmaklıkları devirdi. Yakındaki polisler geri kaçıştılar. İlk şaşkınlıkları geçince toparlandılar ve coplarını rastgele savurmaya başladılar. Konuk arabalarının iki yanında giden motosikletli polisler, apan-sız kendilerini halkın ortasında buluverdiler. Boynu Filistin işi şallarla sarılı genç kızlar, yırtık pırtık giysileri ile saz benizli oğlanlar ve görünüşlerinden Latin Amerikalı oldukları çıkarılabilecek yabancılar bir anda caddeyi dolduruverdiler. Aynı anda, daha önceden Konser Salonu'nun önünde toplanmış olan atlı polis ileri fırlayıverdi. Arkadan gelen bu saldırıyı geç algılayan halk, çil yavrusu gibi dağılınca Friedman'ın arabasının da önü açılmış oldu. Şoför tam gaza basıyordu ki birden, nereden çıktığı belli olmayan ama yüksek bir şeyin üzerinden atladığı anlaşılan birisi - bir genç kız - havada belirdi ve arabanın önüne düştü. Öylesine hızlı atlamıştı ki, kadillac durmuş olmasına karşın, kendisi arabaya çarptı. Uzun sapsarı saçlarının arasına incecik parmaklarını soktu; aynı zaman içinde fırlayan iki polis, onu kollarına girerek ilerde beklemekte olan minibüse sürüklediler.

Ben bu kızı tanıyordum...

Onun adı Anette'ti. Üç yıl önce, öyle sanıyorum henüz yirmi yaşını doldurmamıştı. Müthiş güzel, her olduğu yerde gözleri üzerinde toplayan, az şımarık, az sevimli ama dehşetli bir kızdı. Dolaştığı yerlerde sanki bir ışık yayılırdı ortalığa ve ondaki canlılık, nice gençte bulunmaz bir coşkudaydı. Birlikte katıldığımız dil kursunda her pazartesi, o haftasonu katıldığı partileri anlatır, hep yeni oğlan adlarını oraya buraya salıverirdi. Kendine olan büyük güveni, seçtiği giysilerdeki gözüpeklikten ve onların içindeki rahatlığından bangır bangır belli olurdu. Sınıfımızda en çok on beş öğrenciydik ama onunla pek konuşma durumum olmazdı. Çünkü, onu beğendiğim kadar, ona illet de oluyordum!

Sürekli keyifli birisi beni rahatsız ediyordu. Hiç mi görmüyordu gazetelerin birinci sayfalarını, televizyondaki haberleri? Bu denli neşeli olunacak bir dünya mıydı içinde yaşadığımız? Nerede yaşıyordu? Evet, oturup ağlaması hiçbir şeyi değiştirmezdi ama şu yaşanan günlerde ben, böylesine davulzurna bir mutluluk için gerekçe bulamıyordum! Ben ne denli köşemde asık suratla baykuşlaştıysam, o da o denli cıvıl cıvıl kanar-yalaştı... Sanki bana inat -değildi biliyorum, benim ne varlığımdan ne de yokluğumdan haberi vardı -. Yani, ters çizgilerin insanları olarak aynı sıralarda oturuyorduk. Aynı çizgilerde olacağımız, aklımın ucundan geçmezdi çünkü.

Bir gün dayanamadım, gittim onun sık sık konuştuğu bir kıza, Anna'ya sordum:

«Bu Anette'in, gırgırdan ve gezip tozmaktan başka ilgilendiği bir şey yok mu?» Anna ile aynı metroya binmiştik kurs çıkışı ve daha gidecek biraz yolumuz vardı.

«Çok yolculuk yapıyor yazları; öyle bir kız işte,

neşeli.» Sustu. Belli ki meraklılığımdan çekinmişti.

«İspanyolcayı da eminim gidip Kanarya Adaları'nda yatmak için öğreniyordur.»

Şöyle tatsız bir bakış attı bana, «Çok önyargılısın,» dedi. Ben yatmaktan, «kumda yatmayı» kastetmiştim ama...

Fazla bir şey çıkmadı Anna'dan. Kaldım olduğum yerde.

*
**

Aradan bir süre geçti. Çok sevdiğimiz öğretmenimizin, işten ayrılması gerekti. Üzüldük ve onu uğurlamak için bir toplantı yapmaya karar verdik. Çeşitli yaşlardan olan biz yetişkin öğrenciler, başladık bu gülegüle toplantısı için uğraşmaya. Dersanesini kullandığımız okulun idaresinden, alt kattaki bir salonu almak istedik şöyle bir üç - dört saatliğine. Epey uğraşıldı ama sonunda evet denildi. Her işi bizler kendimiz yapacaktık ve sıkı bir işbölümü yapıldı. Pat - küt derken, bu memlekette tüm alkollü içkilerin satıldığı Tekel dükkânından şarapları almak bana düştü. Yani, en azından yirmi - otuz şişe şarap... Yardımcı olarak da bana Anna verildi.

Toplantımızın olacağı günün öğleni, buluşma yerine gittiğimde karşımda Anna'yı değil, Anette'i buldum. «Anna hasta,» dedi, «Onun yerine ben geldim. Benim almam gereken yiyecekleri de sonra birlikte alırız.» Ne diyeceğim? «Hı,» dedim.

Bir tosağa Citroen arabası vardır, bindik ona. «Trafik kontrolü gelince, bir yere bırakıp kaçacağım arabayı,» dedi. Ben ise, arabanın o günü göreceğinden pek emin değildim. Dökülüyordu alet çünkü. Neyse, bizi Tekel'e attı ya...

Girdik dükkâna. Hangi şarabı alacağımızı düşün-

meye başladık. Kendisi, o denli güç durumunda değildi bu konuda. İlginç bir eleme yöntemi uyguladı, sonuca gayet kolay vardık:

«Yunan ve İsrail şaraplarını hemen atalım,» dedi. (O zamanlar Yunanistan'da albaylar cuntası baştaydı; İsrail de her zamanki rezilliği ileydi. Ne yalan söyleyeyim, böyle bir politik gerekçe aklıma gelmediği için, onun turistik bir neden ileri süreceğini sanmıştım ilk önce.) Sonra devam etti: «Fransız şaraplarını boşgeçelim, ucuzu çok adi, iyisi de çok pahalı.»

Haklı kız, «Hı,» dedim.

«İspanyolları ve Arjantinleri atalım,» dedi. Doğru, o zamanlar İspanya için de yanlış devirdi. Arjantin, zaten hep yanlış. Nede karar kılacağını merakla bekliyordum. Hani ortada pek seçenek kalmıyordu da. Ama çok sürmedi, «Hah işte,» dedi, «hem ucuz, hem de vasat bir şarap.» İnce parmakları, Macar şarabı Egri'yi gösteriyordu elindeki listede.

İçimden edepsizleniyordum. Az daha, «Gittiğin partilerde içtiklerini de böyle mi ince eliyorsun?» diyecektim, «ya da kumunda güneşlediğin ülkeleri...» Soramadım. Aldık Egri'leri.

Toplantımız neşeli geçti. Teypten çalınan müziğe dans edildi. Ne yana baktıysam, orada Anette'i gördüm. Ya da, o ne yandaysa ben o yana mı baktım?

Bu memlekette, malların geldikleri ülkelere karşı protesto yapma olayı alışılmış bir şeydir. Örneğin, Güney Afrika'nın portakallarını satan dükkânların önünde gençler toplanır, ellerinde ırkçılığı kınayan yazılar ve tabelalarla halkın oradan alışveriş etmesini önlemeye çalışırlar. Ne denli çaba göstersem de, Anette'i onların arasına yakıştıramıyordum. O dükkânların önünde gördüğüm yanakları soğuktan pembeleşmiş, burun-

larının ucu ıslak ve eldivenli elleri titreyen gençler arasında Anette gibi bir diskotek gülüne yer bulamıyordum.

O gecedен hemen sonra bir öğle arası Anette'i, «Filistin Cephesi» adlı dergiyi okurken gördüm. Hemen yanına gittim, «İyi bir dergiyi okuyorsun,» dedim. Mavi gözleri pırıl pırıl bana döndü, «Bak!» dedi - dehşetli bir mutlulukla - «içinde benim çevirdiğim şiir de var.» Eliyle bir şiiri gösteriyordu, Samih al Kasım'ın bir şiirini. Çeviren olarak Anette Cederqvist yazıyordu.

Çok şaşırdım ve çok sevindim. Ne düşünürken, ne bulmuştum! Pat diye öpebildirdim onu! Sağ elimle yavaşça omuzuna dokundum, «Çok güzel,» dedim, «ben de onu Türkçeye çevirdim!»

Öyle bir şaşırp kaldı ki!... Ağzı açık, baktı bana. Gizleyecek hali bile yoktu. Acaba o beni ne sanmıştı? Önyargısı neydi?

*
**

Kursu, iş durumundan ötürü apansız yarım bırakmak zorunda kaldım. Oradan ayrılmadan önce, Anette ile arkadaşlığı yine de artırmamıştım. Araya çeşitli engeller girmişti. O ise hep aynı zararsız kızdı. Gittiği klüpler, yeni oğlanlar şu-bu, günlük konuşma konularıydı. Ortak ilgimize karşı, gelip özel bir şey konuşmuyordu benimle.

Kursu bırakacağımı kimseye söylememiştim henüz. Bir gün apansız ona sordum: «İspanyolcayı niçin öğreniyorsun?»

«Koca bir kıta konuşuyor, bilmek gerek,» dedi. «Olanak bulursam, Küba'daki gençlik festivaline katılacağım.» Sonra ekledi: «O olmazsa, yazın sıkı çalışıp, bir Latin Amerika gezisi için para biriktireceğim.»

Dayanamadım orada, «Ya diskoteklerini ne yapa-

caksın?» dedim. Derdemez de pişman oldum. Oysa o, hiç bir taş aramadı sorumda. «Pop olmayan yerde rumba yaparız, n'olacak,» dedi. «Buradaki diskotekler nasılsa bir süre yok olmazlar.» Sustu. «Önemli olan yeni şeyler öğrenmek yaşamda. Yeni dostlar edinmek. Güç, birlikten doğar.» İlk kez, aylardır ilk kez, ciddileşmişti. Belki başka birşeyler de söyleyecekti ama sınıfın cıvık oğlanlarından birisi seslenince vazgeçti, bana eyvallah çekip gitti.

Kurstan ayrılacağımı ona söyleyemedim. Üstelik, katıldığım son derse de gelmemiştii. Başladığım bir şeyi yarım bırakmak kadar kızdığım şey olmadığı için korkunç tatsızdım o gün. Öğretmene bile durumu, son dersten önceki arada söyledim.

Bilmiyorum, Anette yok diye mi, yoksa benim son dersim olduğundan mı, berbat bir gündü o gün. Sonra, çok düşündüm gidip bir uğramayı ve Anette ile konuşmayı. Birtürlü olmadı. Hep görmek istedim onu. Bu kez, hayranlığımdan değil, merakımdan. Bazı şeyleri hâlâ aklım almıyordu. Sorularımın yanıtını almadan içim rahat etmiyordu.

Friedman'a ödül verildiği güne dek.

Böyle havalarda ev içinde oyalanmamalı; çıkıp yürümeli. Yeşilin en güzeline, mavinin en doyurucusuna ve geçici bir aylaklığa vermeli kendini insan. Tiryakiyse bir sigara yakmalı, değilse incesinden bir ıslık tutturmalı ama ille de açık havada yürümeli. Böyle havalarda kötü şeyler düşünmemeli, o kadını silip atmalı; böyle havalarda yeniden sevdalanmalı...

Adam pencerenin yanına gidip radyoyu açtı. Haber vaktidir şimdi, haberleri dinlemeli. Memleketten gelen hiçbir şey şaşırtmaz insanı ama her an yeni bir şey de duyulabilir. Dili paslı bir çark gibi dönen spiker engelini aşıp, uzaklara kulak vermeli.

Yok, hep bildiği şeyler kulaklarına gelen. Dış haberlere geçilince, çevirdi radyonun düğmesini. Elindeki sigaranın bitmesini beklemeden giydi ayakkabılarını, fırladı sokağa... Çok olmamıştı buralara geleli ama çabucak alışmıştı yollara. Belki kendi kentinin büyüklüğünü yaşamış biri için burası bir kasaba gibi kalıyordu, belki de çok dolaşıp çok düşündüğünden ötürü... Ya da her ikisi de...

Karşı köşeden sarışın bir çocuk belirdi, kısa pantolonlu bir oğlan; henüz okul yaşlarında değil. Koşup

geldi ve adamın önünde durdu. Bu ülkenin diliyle bir şey sordu ama adamdan yanıt alamadı. İki elini iki yana açan adamın sol kolunu yakaladı ve saate baktığı gibi koşup gitti. Adamın gözleri uzaklaşan çocukta kaldı ve aklının telefonları zır zır öttü...

«... ama ne zaman geleceksin baba?...»

«... bakkal amca diyor ki sen...»

«... yoksa kar yağınca mı geleceksin?...»

«... oralar güzel mi baba? Balon var mı?...»

Sonra tellerin hışırtısı, para yazıp duran tıktıklar, araya karışan sesler ve anlatımı güç düşünceler. Bir yandan aklın bir şey söylemesi, öte yandan yüreğin bir başka şey... Zoraki bir yatıştırma tümcesi ve birden ağırlaşan ahizenin yerine konması. Duvarları çıplak odalarda tavana bakarak geçirilen uzun geceler. Yeni dostlar, eski dostlar ve dost olmadıkları ancak şimdi anlaşılan insanlar. Bir de o kadın...

«... bu gün de seni sordular...»

«... iş arkadaşlarım anlamlı sözler ediyorlar...»

«... kâğıtlar daha gecikirse ne yapacağımı bilemem...»

Adam sigara paketi ile çakmağını odada unuttuğunu anımsadı. Bir an geri dönecek gibi oldu ama hemen caydı. Temiz hava ve sessizlik, sabahın ilk çayıyla yakılan sigara gibi etkilemişti onu. Ne zaman iyi bir şey yaşasa, hep başkalarıyla paylaşmak isterdi o şeyi. Hani demiş ya ozan «yarın yanağından gayri...» diye, işte öyle. Ama şu temiz havayı, içine çektiği oksijeni paylaşmadığı insanları düşündü. Hatta giderek kendini daha çok duyurmaya başlayan açlığın istediği ekmeği, bir tabak yemeği bile bazen kendine çok gördüğü olurdu. Evet, inadına cebindeki paranın tümünü postalayacaktı bu gün; ekmeğin iki kenarından uçları

çıkan bir sosis bile almayacaktı işte. Nasılsa bir çözüm bulurdu kendisi için...

Bugüne dek çok soruya yanıt bulmuştu ve yürüdüğü yolun doğruluğundan hiç kuşkuya düşmemişti. 'Başına iş açma' gibilerden sözde dost tavsiyelerine kulak asmamış, yanlışların üzerine gitmekten hiç şaşmamıştı. Bir yıl bile geçmemişti kadının sorularına kararlı ve güven verici bir şekilde yanıtlar verdiğinden buyana...

«... oğlan sorup duruyor, ne diyeyim ben ona?...»

«... ne zamana dek bekleyeceğiz burada?...»

«... senin işin kolay, asıl zor olan benimkisi...»

Ne kolayı ne zoru... Zor olan insanın kendini olayların tam içindeyken geçici acizliklerden ötürü saf dışı hissetmesi. Zor olan birbir yanlış dünyadan, doğru ve tek bir dünya yaratması... Ve en kolayı, ipin ucunu bırakmak, boşvermek; sağda solda bilgiçlik yapıp, 'ben bu işin buraya varacağını biliyordum' demek. Zor olanı, halt edilirken, halt etmemek... Ah, kadını, ah...

Girdi postaneye ve kasalardan birinin önünde kuyruğa geçti. Cebindeki paraları çıkardı, posta edelerini ayırıp gerisini saydı. Ardından, doldurmayı yeni öğrendiği para gönderme fişini, otobüs kartını altlık yaparak doldurdu. Ayaklarının arasında dolaşan küçücük, ıslak burunlu köpeğe sıkı bir tekme atmak geçti içinden ama kendini tuttu. Belli olmaz, başı belâya girer insanın sonra ha... Sen insana insan değeri verilmeyen ülkeden, hayvana insan değeri verilen ülkeye kalk gel!..

Postaneden çıktığı zaman bayağı acıkmıştı. Bir sigara olsa, biraz bastırırdı açlığını ama yoktu. Buradaki insanlar gibi yoldan geçen birinden tek sigara satın alacak da değildi; ki üstelik o kadarlık bile para-

sı kalmamıştı. Odaya dönse biraz ekmek, peynir filan bulabilirdi ama ayakları o yana götürmüyordu onu. İki sokak ilerde bir göl kıyısı çıkacaktı karşısına; bir kanepeye oturur biraz kafa dinlerdi. Belki de yarı yolda cayar, birine uğramaya karar verirdi; ya da derneğe gider bir çay içerdi.

Su kenarındaki kanepeye oturduğu anda yerinden kalktı. Yahu bu gün gazetenin gelme günüydü be! Şu sıralar postacı kız gelmiş olmalıydı. Hemen geri döndü, hızlı hızlı yürümeye başladı. İçinde para göndermiş olmanın huzuru vardı...

**

«... Bak benim için geliyorsan gel. Senin için fedakârlık yaptım diye yıllarca bana kakacaksan gelme. Benim durumum ortada. İlersi için hiçbir söz veremem. Ama seni seviyorum. Yavrumu seviyorum ve sizlerin burada olmanızı istiyorum. Ne ki söz konusu olan senin yaşamın. Kararını iyi düşün ve ona göre ver. İstersen yarın aynı vakit yine arayayım...»

«... Hiç gerek yok. Bugüne dek ben hep neleri düşünüyorum sanıyordun? Geliyorum işte. Oğlan da umarım az bir süre sonra gelebilecek. Konuşacak başka bir şey yok...»

Niye bu konuşmalar dolanıp duruyordu kafasında şimdi? Hızlı hızlı eve giderken yakasını bırakmayan şey neydi? Yoksa o karlı, hem de tipili öğleden sonra suçluluğun verdiği ipikoparmışlıkla başkasının evinden çıkan kadının kafa tutan hali mi yapışmıştı beynine?.. Denmiyen şeyleri apaçık ortaya koyan sözler mi? Kökünün hangi yılların nerelerinde yattığı bilinmeyen ama yeni ortamlarda, yeni olanaklar bulmanın verdiği gözmaşıklığı ile su yüzüne çıkan sorunların, içe işleyen bir soğukta alev alev haykırılması mı? «Beni sen

ittin,» diyordu. Ya; daha iyi yaşama, kısa yoldan kendine bu toplumda bir yer yapmaya ve bunları sana sağlayacağına inandığın pısrık ve kapalı kutu bilinen o adama ben ittim seni değil mi? Doğru; buraya ben getirtmedim mi seni? Çok doğru...

Kaldığı eve, devletin kendisi gibi olanlara ayırdığı bir çeşit otele yaklaşıırken, havaalanındaki o kalın camın ardından gülümseyen kadın gözlerinin önünden gitmiyordu. Öğrenci yıllarında olsa, belki de sol elini yumruk yapıp havaya kaldırırdı. Hiç değişmemiş gibiydi. Aynı yarı yorgun, yarı canlı görünüş, ağır yürüyüş ve ince dudaklarını hafifçe aşağı bükerek gülümseyiş... Nasıl karşılanmıştı o kadın?! Kim bilir kaç kişi gelmişti oraya. Birkaç ay sonra da küçük delikanlı öyle karşılanmıştı. O üstelik, nereden öğrendiyse, sol elini havaya da kaldırmıştı. Ya...

Yüreklerinin ikinci yarılarını buralarda bekleyen yalnız ama aynı inancın ortaklığındaki insanlara, «darırsı başınıza» deyip durmuştu. Evet, o tipili kış gününe dek geçerliydi bu dilek; milim ötesine, değil!

Yepyeni telefonlar gündemdeydi şimdi. Hiç de öncekiler gibi çok para yazmayan telefonlar.

«... ama baba sen annemi seviyor musun?...»

«... seni de arabayla gezdirelim gel de...»

«... ama baba...»

Merdivenleri hızla çıktı, açtı kapıyı. Gelmişti gazete. Yeni basılmış olmanın verdiği koku gelir gibi oldu burnuna. Ya da baskı makinesi başında geçirdiği yarım kalan güzel günler... Başka bir şey yoktu postada. Olmasın. Gazete vardı ya... Hemen açtı. Ayakkabılarını çıkarmadan ilişti yatağın kenarına...

Ne küçük insanlar, ne şu, ne de bu... Uğraşın bir yerindeydi ve taş gibi duruyordu.

O kadın yoktu.

Halim Ağabeye gitmeyi Hasan önerdi. Ben pek yanaşmamıştım ama, o üsteleyip duruyordu.

«Vallahi bizi kurtarırsa bir o kurtarır,» dedi, «sen bakma onun öyle çekingen durduğuna...»

Şaşırmıştım bu öneriye. Hasan'a handiyse kızırıyordum. «Yahu,» dedim, «adam sendika bildirisine bile imza atmadı. Nasıl olup da bula bula onu buluyorsun anlamıyorum!»

Hasan dönüp arkamıza baktı. Görünürde kuşku verici kimse yoktur. Arnavut kaldırımlarda bir tek bizim sesimiz duyuluyordu. İstanbul uykudaydı henüz. Biz, görevi uyuyanları yakalamak olanlardan kaçıyoruz.

«Başka kime gideceksin?» diye sordu Hasan. «Cemal olmaz. Belki o da aranıyordur. Ali Kemal desen, adamın derdi başından aşmış, bir de bizi saklayamaz. Eh, eş - dost akraba olsun istemiyoruz... Kala kala bir Halim Ağabey kalıyor. Ona da şükredeceğine bir de taş koyuyorsun birader!...»

Benden daha endişeli gibiydi, ya da ben bırakmıştım ipin ucunu. Öyle ya, nereye dek sürecekti bu kaç-göç.

Hava yavaş yavaş aydınlanıyordu. Yağmur sonrası İstanbul'u ile, sabah erken saat İstanbul'u birbirine karışmış, yepyeni bir gün doğmuştu tüm görkemi ile. Başka zaman olsa yürür Moda Burnu'na çıkardı insan. Başka zaman olsa...

«Nedir seni Halim Ağabey'den bu denli çekindiren?»

«Bilmem,» diye savdım başımdan ama gözümün önünden çok şey geçiyordu aslında. Anlatmaya üşenmiştim...

Bizden beş - altı yaş büyüktü Halim Ağabey. Pek kendi yaşlıları ile görmezdik onu. Arkadaşlar bunu, yaşlıları ile uyuşamadığına verirlerdi. Sonra sendikayı kurduğumuzda ona gittik ve bizlerle çalışmasını önerdik. Olumlu karşıladı. Sendikanın örgütlenmesinde, iç idaresinin yapılmasında canla başla çalışmasına karşın dışarıyla olan en küçük ilişkisinde adı geçsin istemezdi. Oturur sabahlara dek bildiri hazırlar, afişlerin yapılmasında önemli payı olur, nerede ne yapılacağında uzun uzun kafa patlatır ve kongre önceleri gecesini gündüzüne katardı. Ne ki bir gazeteye telefonla olsun sendika adına bir şey söylemeyi, bildiri dağıtmayı ve yürüyüşlere katılmayı aklının ucundan geçirmezdi. Böyle durumlarda hep bir özür bulur, kendini unuttururdu. Bana kalsa bu tavrının tek nedeni, şiddetten, karşı olduğu denli korkuyor olmasıydı. Bilinmez, belki de görüş sahibi olmakla eylemde bulunmayı ayrı yorumluyor, değerlendiriyordu.

«Bir yerde şöyle iki hafta kalabilsek yeter,» dedi Hasan, «durumumuz aydınlığa kavuşur.»

Belki de konuşarak kendi korkusunu bastırıyor. Onun evine ikinci kez baskın yapılmıştı. Karısı ve iki çocuğu kayınvaldesinde oldukları için ev boştu. Kom-

şuların dediklerine göre evi çelik yelekliler filan sarmışlardı.

Benim ilk aranışım. Tam evlenme öncesi, hiç umulmadan olmuştu. Belirli bir riski hepimiz göze almıştık ama, korktuklarımızın şimdi başımıza geleceğini pek sanmamıştık. Gazetelerde neler nelerle suçlandığını okuyunca söz konusu olanın kendim olduğuna inanmamıştım. Doğru olamazdı okuduklarımız. Bir yanlışlık olmalıydı ortada. Ne ki kimsenin doğrularla ilgilendiğine inanmadığım için kaçırıyordum.

Dün geceki otel çıkışımız gözlerimin önünden gitmiyordu. Sirkeci'de, tahtakurulu bir otelde dördüncü gecemizdi. Birden odamızın kapısı vuruldu. Açtık. Ortalığı temizlerken gördüğümüz sıfır traşlı oğlan gelmişti. «Ağbi, patron telefonla konuşurken duydum,» dedi telâş içinde, «patron da 'he burdalar' dedi. Benden söylemesi...»

«Sağol,» dedim oğlana, bir ellilik sıkıştırdım eline. Ummamıştı, şaşırdı, sonra paldır - küldür koştu merdivenlerden aşağı. Biz de fırladık dışarı hemen. Bavul mavul kaldı. Bir güzel benzettik patronu önünden geçerken. Borcumuz filân yoktu zaten. Parasını peşin almayı çok güzel biliyordu. Biz uzaklaşınca arkamızdan «Komünist pezevenkler!» diye bağırdı.

Sonrası bu. Arnavut kaldırımlar, ıslak yollar, kaçış... Bir ara sabahçı bir kahvede çay içtik, simit yedik. Bekçilerin sayısı artınca çıktık dışarı. Güya karşı çıkıyordum ama, bal gibi Halim Ağabey'e gidiyorduk işte!

«Ben konuşurum onunla,» dedi Hasan, «sen bir şey söyleme. Boşuna huylanmasın.»

«Olur. Fazla bir seçeneğimiz yok zaten.»

Yürüdük. Hasan'ın kanca burnuna, kıvırcık kara

saçlarına baktım. Çok severdim bu çocuğu. Delidolu, girişken ve müthiş güvenilirirdi. Cebindeki üç kuruşun üçünü de bir arkadaşı istese hiç düşünmeden verirdi. Evlenip çoluk çocuğa karıştığı halde bekârlık arkadaşları ile yakınlığı korumuş, aynı zamanda evini de ihmal etmemeyi başarmıştı... Onu evlenmeden önceki zamanından tanıyanlar, yıllarca bir kızı sevmiş olduğunu, bunu kimseye açmadan içinde sakladığını söylerlerdi. Şimdiki karısı değildi o kız. İçine gömdüğü sevdanın nasıl sonuçlandığını en yakın çocukluk arkadaşları bile öğrenememişti.

«Ne bakıyorsun?» diye yakaladı beni.

«Hiç,» dedim, «hoşuma gittin de.»

«O ne demek lan?»

«Ne olsun? Bir de sen olmasaydın diye düşündüm de...»

«Boşgeç öyle şeyleri! Yürümene bak...»

Yürüdük. Sabahın ilk simitçileri sokaklara yayılmışlardı. Ufacık bir çocuktan iki simit aldık. «Siftahı sizden, bereketi Allah'tan!» dedi. «İnşallah,» dedik biz de. İnşallah...

Saat altı oluyordu Halim Ağabey'in evine vardığımızda. Dış kapı kilitliydi. Ziller bozuk olduğu için çalamadık. İkinci katta oturuyordu. Ufak taş attı Hasan. Az sonra sarımsı yüzü ve herzamanki iki günlük sakalı ile pencerede gözüktü Halim Ağabey.

«N'oldu?» diye sordu ama yanıt beklemeden, «durun, geliyorum!» diye ekledi.

Az sonra üstünde fanila, altında pijama ile açtı dış kapıyı. Hemen girdik içeri. Çıktık bir üst kata. Önünden geçtiğimiz kapılardan biri arkamızdan açıldı. Sonra yine kapandı. Kimin baktığını göremedik. «Pis merakiler!» dedi Halim Ağabey. Midemiz bulandı.

Dairenin kapısını aralık bırakmıştı, «Geçin geçin,» dedi bize yol göstererek, «rahatınıza bakın.» Küçük bir salonu vardı. Masa, birkaç iskemle, üzeri işlemeli örtüyle örtülmüş bir divan ve tıkabasa kitap - dergi dolu bir kitaplık... Bir odası daha vardı sanırım. Kapısı kapalıydı.

Hemen gitti çay koydu ocağa. İçerki odaya girip üstünü değiştirdi. Birazdan yeniden mutfığa gidip çayı demledi. Azıcık oyalandıktan sonra bir tepsiye kızarmış francala, zeytin, beyaz peynir ve şeker koymuş olarak geri geldi. Elindekileri masanın üzerine koyduktan sonra çayları da getirdi. Geçti oturdu.

Demli çaylardan birer yudum aldık. «Ekmek soğumasın,» dedi, soğutmadan atıştırdık. Birazdan, ikinci çayları içerken Hasan söze girmek istedi:

«Ağbi, bizi arıyorlar...»

«Durumu boşver,» diye Hasan'ın lafını ağzına tıkadı, «benim ne yapabileceğimi söyle.»

«Birkaç gün burada kalabilir miyiz?» Bekar olduğu için Halim Ağabey'e daha da çok belbağlamıştık.

«Burda olmaz,» dedi, «ama yan komşuda olur.» İkimizin de şaşırdığını yüzümüzden anladı:

«Bir süre için başka yere gittiler. Çiçekleri sulamak, kediye bakmak gibi işler için anahtarları bana bıraktılar. Orada kalabilirsiniz.»

«Ağbi senin için güç bir durum olmasın...»

«Sen aldırma işin o yanına!.. Şimdilik durumu kurtaralım da bakalım o zaman ne olur.»

Ben bu kadarını da ummamış olduğum için hoşnuttum. Hasan'ın da gözlerinin içi güldüğüne bakılırsa o da aynı duyguları taşıyordu. Sessizce çaylarımızı içtik. Halim Ağabey'in gözlerine bakmakta güçlük çekiyordum nedense. Yanlış değerlendirmiştim onu.

Birden dışardan bir araba sesi duyuldu, jip motorunu andırıyordu. Taş kesildik. Ardından koşuşmalar oldu, insan sesleri geldi kulağımıza. Halim Ağabey eliyle kıpırdamayın anlamında bir işaret yaptı, ışığı kapalı olan içerki odaya geçti. Hemen geri döndü. «Gelmişler bile,» dedi, «gelin benimle!»

Doğru antreye koştu. Biz de peşinden. Kapının yanındaki çengelden iki anahtar aldı. Bize dönüp «Hadi!» diye seslendi, açtı kapıyı. Ceketlerimizi zar zor alabildik. O, yandaki dairenin kapısını açmıştı bile. «Hemen içeri girin!» dedi ve aynı anda otomat yandı. Merdivenlerden koşarak çıkanlar vardı. İçeri attık kendimizi, kapıyı arkamızdan kapattı Halim Ağabey. Kendi dairesinin kapısını kapattığını duyduk. Zifir karanlıkta kalakaldık. Arayanlarla aramızda tek bir kapı olarak ve hiç tanımadığımız birinin evinde... Nefes almaya korkuyorduk. Dışardan gelen sesleri dinliyorduk kulağımız kapıda. Kalın bir ses, «Bura!» dedi ve Halim Ağabey'in kapısının zili çalındı. Kapıyı açmış olmalı ki içeri hemen dalındığını belli eden sesler duyduk. Belki aralarında Halim Ağabey'in de sesi vardı ama duyulmadı.

Bir süre sessizlik oldu. Durup dururken adamın başını derde soktuğumuz için içim içimi yiyordu. Çıkıp teslim olmayı düşünüyordum. Hasan'dan hiç ses çıkmıyordu. Kara bir heykele dönmüştü sanki. Kulağına eğildim, «Halim Ağabey'i hırpalayacaklar!» dedim, «çaylardan anlarlar orada bulunduğumuzu. Şimdiden çıkalım dışarı.»

«Sus!» diye fısıldadı, «deli misin sen?» Artık olan oldu, burada yakalansak bile ondan bilecekler nasılsa...»

Sustuk. Yandan, birşeylerin kırıldığına benzer ses-

ler geldi. Ardından bir tokat sesi. Elim i kapıya attım, «Ben çıkıyorum!» dedim. Sarıldı elime Hasan, «Kendine acımıyorsan bana acı!» dedi. Sesi titriyordu. Ne yapacağımı bilemedim.

Kapının önünde ayak sesleri duyuldu. Demin duyduğumuz kalın ses, sunturlu bir küfür savurdu. «Biz seni konuşturmasını biliriz,» dedi. Halim Ağabey'den hiç ses çıkmıyordu. Birara bizim kapıya da çarptı birşeyler. Korktuğumu o zaman anladım. Bu kez, kendimden utanarak ve son derece alçak sesle, «Adamın başını yakıyoruz!» dedim. Ondan cesaret arıyordum. Yanıt gelmedi. Eli kapının kilidindeydi. Açıvermemden korkuyordu.

Çat diye kapandı bir kapı, Halim Ağabey'in kapısı. Gümbür gümbür ayak sesleri, merdivenlerden aşağı doğru uzaklaştılar. Öylece kala kaldık...

Bana ilk kez telefon ettiğinde hemen kendini tanıttı. Adı Katarina Nilsson'du ve altmış yedi doğumluydu. Arkadaşları ona «Kattis» diyorlardı. İşe yeni başlamıştı; gelir durumunu öğrenmek için çalıştığım ücret bürosuna telefon edince karşısına ben çıkmıştım.

Ne ki daha kendini tanıtır tanıtmaz, geçirmiş olduğu bir trafik kazasını anlatmaya başladı. Belinden biraz sakatlanmıştı. Doktor hastanedeki işine bir süre gitmemesini söylemişti. Yardımcı hastabakıcı olarak çalıştığı için, hastaları kaldırmak gerekiyordu sık sık.

İşim gereği, kapalı kutu gibi dolaşan bu insanlardan konu dışı şeyler dinlemeye alışmıştım artık, yine dinledim. Bir süre sonra konuyu gelirine getirdi. Gerekli bilgileri verdim, teşekkür etti, kapattı telefonu. Ücretini ödediğim beş yüz kişiden biriydi benim için, o kadar.

Katarina Nilsson'un birkaç gün sonra kendini hasta yazdırdığına değin kâğıt geldi. İki hafta kadar raporluydu. Aynı gün yine telefon etti.

«Ben Kattis», dedi, «bilmem anımsadınız mı?»

«Evet,» dedim, «nasıl oldunuz?»

«Dinlenmem gerekiyor. Yoksa işimi aksatmak istemezdim.»

Ne diyeyim? «Anlıyorum,» dedim.

İlk aylığı peşin olarak ödenmiş olduğu için, şöyle bir on on iki günlük borçlanmıştı bize. Onu sordu.

«Eğer birkaç ay içinde iyileşirseniz, ücretinizden keseriz,» dedim, «yoksa bir fatura göndermem gerekir.»

«Siz yine de faturayı hemen gönderin. Borçlu kalmak istemem. Hem bakarsınız hastalığım uzar.»

Anlaştık. Biraz daha kazayı anlattı. Telefonu kapamadan önce, faturayı iki taksit ödemesine anlayış gösterebilir miyim, onu sordu.

«Olur,» dedim.

Birkaç gün sonra faturayı hazırladım, ödeme çeklerini iki adet yazdım, gönderdim.

Ertesi gün telefon etti.

«Aldım, teşekkür ederim,» dedi. «İlk ödemeyi biraz geciktireceğim. Umarım bir güçlük olmaz sizin için. Göteborg'de, hasta kaldırması olmayan bir iş buldum. Aynı zamanda, erkek arkadaşımın oraya taşınıp, birlikte yaşamaya başlayacağız. Buradaki işimi seviyordum ama, belim izin vermiyor, haklı değil miyim?»

Sağlık her şeyden önce gelir gibilerden bir yanıt verdim. Artık biraz sıkılmaya başlamıştı beni. Ne personel danışmanıydım bu kızın, ne psikiyatrisi, ne de doktoru.

«Peter ile birbirimizi seviyoruz,» dedi, «Peter, yani erkek arkadaşım,».

«Hayırlı olsun,» dedim, «kolay değil hem iş, hem kent değiştirmek ve birisi ile birlikte yaşamaya karar vermek.»

«Öyle, ben de heyecanlanıyorum.»

Borcunun ilk yarısını bir ay içinde ödeyeceğini

söyledi. Bölüm başkanlığına da çıkışını verdiğini ekledi. Bana, gösterdiğim anlayıştan ve yardımseverliğimden ötürü bol bol teşekkür etti.

**

Ne kolay diye düşündüm sonra. Pat diye birisi ile yaşamaya başlayıvermek. 21 yaşındaki bir genç kız topu topu. İş, ev, kent değiştiriveriyor bir çırpıda...

Bir hafta geçmeden ondan yeni bir telefon gelince şaşırdım doğrusu.

«Göteborg'den arıyorum,» dedi, «çok mutsuzum.»

«Ne oldu?» diye içten bir merakla sordum. Sesinde hiç iş yoktu. Bana, ağlamaklı gibi geldi.

«Peter ile olamıyoruz. Geçenlerde bana fena halde vurdu. Üstelik ilk kez olmuyor bu. Tepesi attı mı, gözü dünyayı görmüyor. Eşyaları parçalıyor, fırlatıyor. Şu anda yüzümü bir görsen. Kolumda da koca bir morluk var.»

Şaşırp kaldım. İsveçliler, siz demeyi çabuk bırakırlar, ona şaşırmadım ama, böylesine kişisel bir durumu, yüzünü hiç görmediği bir belediye görevlisine telefonda açması akıl alır gibi değildi.

«Nasıl olur? Madem daha önce sana vurabilecek denli gözükara birisi o, nasıl gidip yerleştin onunla başka bir kente?»

«İsteği olunca yumuşar sandım.»

«Bana bak, sen hangi ülkede yaşadığını unuttun mu? Artık benim memleketimde bile, hiç değilse kentli kadınlar dayığa başkaldırıyorlar.»

Dayanamamış, angaje oluvermiştim yüzünü görmediğim bir genç kızın sorununa.

«Stockholm'e geri dönmek istiyorum. Zaten bütün eşyalar benim eşyalarım. Taşıma şirketi ile anlaştım bile. Bir de bu geceyi geçirsem kavgasız, yeter. Pe-

ter'e söyleyemem kararımı. Bana yeniden vurur diye korkuyorum. Yarın sabah, o işe gidince taşımacılar gelip alacaklar eşyalarımı, ben de doğru istasyona gideceğim.»

«O kentte polis yok mu? Dağbaşı mı orası?»

«Haklısın bana kızmakta. Polise gidersem ya beni bulup öldürürmüş, ya da kendini öldürürmüş, öyle diyor.»

«Sen bakma onun dediğine. Çık hemen, kal bir tanıdığının evinde. Hattâ ucuz bir otele bile çıkabilirsin. Bir kez bir kadını döven erkek, bir daha mutlaka yeniden yapar aynı şeyi.»

«Burada hiç tanıdığım yok. Ekonomik durumumu biliyorsun, otele gidemem. Kadınlarevi var ama, oradaki orta yaşlı, hırçın kadınlara yalvaracak gücüm yok.»

«Sen bilirsin. Unutma, canını sokakta bulmadın!»

«Sağol. Seninle konuşmak güç veriyor bana.»

Birazdan yeni bir istek geldi ondan:

«Ben eski işimi istiyorum. Acaba benim bölüm başkanını arayıp, çıkışımı geri almak istediğimi söyleyebilir misin? Bana bu iyiliği de yapabilecek misin?»

Olumlu yanıt verdim. Dokunsan ağlayacak denir ya, aynen öyleydi sesi. Büroda çalışıp eşyalara benzememeye gayret eden birisinin insan yanını etkiliyordu doğrusu.

Stockholm'e dönünce beni hemen aramasını söyledim, söz verdi.

Telefonu kapattığım zaman bayağı kaygılıydım. Nerden nereye... Kadınların erkekler tarafından dövüldüğü burada da bilinen gerçekler arasındaydı ama, ilk kez karşılaşmıştım ben.

*
**

Bu tür olayların, daha çok birbirlerinden bıkmış orta yaşlı çiftler ile, sevgili değiştiren eski kadınlarını unutamayan kıskanç erkekler tarafından çıkarıldığını sanıyordum. Yitirdiği kadını zorla geri getirmek isteyen erkekler vardı. Ya da, içip içip öfkesini, yıllardır yüzünü görmekten bıktığı kadından çıkarmaya çalışanlar. Oysa ortada 21 yaşında bir kız ile ondan birkaç yaş büyük bir erkek vardı. İnsanın doğasında var galiba şiddete başvurmak. Var da, bazıları engellemeyi başarıyorlar, bazıları başaramıyorlar. Ya da bilmem...

Katarina Nilsson, beni epey kaygılandıran bir haftalık bir sessizlikten sonra telefon etti. Evini geri taşımıştı. Ben, çıkışını durdurmuş olduğum için, ona büyük iyilik yapmıştım; böylesine büyük yakınlığı hiç kimseden görmemişti. 15 yaşından beri kendi yağıyla kavrulan birisi idi. Annesi alkolik bir kadındı. Katarina'nın babasından ayrıldıktan sonra, kendi öz kızını görmek istememişti. Babası ise hemen yeniden evlenmiş, çocukları olmuştu. O da Katarina'yı defterden silmişti. «Yardım için herkese giderim de onlara gitmem,» diyordu.

«Peter n'oldu?» diye sordum.

«Her gün sabah akşam telefon ediyor. Bu haftasonu da gelmek istiyor.»

«Aman ha! Bir daha kalkışma aynı işe.»

«Yok, hayır! Bir daha kimse vuramaz bana!» Sonra sordu:

«Yarın vaktin var mı?»

«13 - 14 arası zaten bizim görüşme saatimiz. Sana da uyuyorsa, gelirsın.»

«Yarın görüşürüz,» dedi.

Telefonları kapattık. Ertesi günü neredeyse iple çekiordum. Birdolu sorunun karşılığını bulacakmışım

gibi. Henüz kafamın içinde formüle edemediğim birdolu sorunun...

*
**

«Ben, Kattis,» dedi kapımı aralayan kız. Kısacık saçları açık sarı, mavi gözlü, ince ve zarif çeneli, küçücük ve kalkık burunlu tatlı bir şey. Ağzı ve ince gülümseyişi sırasında gözüken dişleri çok çok güzeldi. Kapak kızı denebilirdi kendisine. Gerisine pek dikkat etmedim. Ya da, pek dikkat çekici değildi.

Karşılادم, el sıkıştık. Gelen gideni bol biri olduğum için, çarpıcı güzelliğinden etkilendiğimi gizlemeyi başardığımı sanıyorum. Öyle sanıyorum, o da pek alışkındı karşılaştığı erkekleri çabucak etkiliyor olmaktadır. Bana biraz öyle geldi.

Sol yanağında artık geçmekte olan bir morluk vardı. İki gözünün altı da hafif şişti. Ben sorar sormaz, hemen kazağını sıyırdı, kolundaki koca mor lekeyi gösterdi.

«Kimseye vurulmaz mutlaka ama, bu güzel yüze nasıl vurabilmiş, anlıyamıyorum. Güzeller ayrıcalıklı olmalıdır demiyorum, yanlış anlama; ne ki bir başkasının oturup resmini çekeceği, tuvale çizeceği bu yüze vurmak...»

Yok, bunları böyle söylemedim, hiç değilse hemen söylemedim. Bir süre ekonomik sorunlarını konuştu, Peter'in onu nasıl rahatsız ettiğini anlattı, epey sonra yukardakine benzer bir şeyler söyledim ona.

Sinemalarda gösterilen bir diş macunu reklâmında yer aldığını söyleyince, kapak kızı olabileceği konusundaki düşüncelerimde kendime hak verdim.

«Artık beni kimse dövemez,» diyordu sık sık. «Haklı değil miyim? Bir şeye kızgın diye gelip bana vurmaya hakkı var mı?»

«Yok, bin kez yok!»

«Bir daha asla!»

Zaman zaman, oğlanın Göteborg'den çiçek gönderdiğini, telefonlarda ağladığını söylerken, gözlerinin derinliklerinde garip bir ışık görür gibi oluyordum. Genel yorgun ve heyecan haline uymayan, hınzırca bir ışık.

«Aman, ha», dedim bilmem kaçınıcı kez. «Kadına bir kez el kaldıran erkek, bu haltı yapmayı sürdürür. Acırsan, intihar tehditlerine filan kapılırsan, hapı yuttun demektir. O zaman, beni arama.»

«Ben ona son şansı işimi bırakıp Göteborg'e taşınarak verdim. Kullanamadı. Artık geç. Yeni bir kız bulunca unuttur beni; başka çaresi yok.»

Masamın üzerinde yığılı kâğıtlara, zırt pırt çalıp duran diktafona aldırmadan çeşitli konularda konuşmaya başladı. Borçlarını ödeyemez halde olduğunu, yakında ikinci elden kiraladığı dairesinden çıkması gerekeceğini anlattı. Bu arada, boyu gereken ortalama kısı olduğunu için, defilelere çıkan modeller arasına alınmadığını da ekledi. En sonunda, ben işlerimin çokluğuna biraz değinince, son bir isteği daha olduğunu söyledi:

«Bana bedeni olarak ağır olmayan bir iş bulabilir misin?»

İş ilişkilerim içinde, bölümlere personel alan kişiler de vardır. Bu nedenle, birkaç kişi ile bir görüşeceğimi, durumu ona sonra bildireceğimi söyledim.

Keyiflendi, umutlandı ve gitti.

Bir hafta içinde, ona yeni bir iş bulmuştum bile...

**

Bu arada, bazı şeyler beni rahatsız etmeye başlamıştı. Bunca borç içinde yüzüyordu ama, her gördüğümde kuaförden yeni çıkmış hali vardı. İki adımlık

yere otomobiliyle gidiyordu. Evet, bu ülkede sigortalı birisi hastayken gelirinin %90'ını oradan alabiliyordu ama, bunca borcu olan birisinin kent merkezinde otururken her an araba kullanabilmesi biraz garipti. Yeni çalışacağı bölüme bir başka arkadaş bakıyordu. Orada başlar başlamaz, Katarina Nilsson'u unutabilecektim.

Bir ay sonra yeni bölümdeki işine başlamıştı. Bendeki kâğıtları o bölüme bakan arkadaşına devredildi. Araya Noel tatili girdi. Bir öğleden sonra bana geldi ve kocaman bir çiçek verdi. Çok yardımcı olmuştum; bunca yardımı ilk kez görmüştü. Gülümseyişi bana birazcık prefabrik gibi geldi ama, ses etmedim. Gönderdiğim faturayı ödememiş olduğu için, yakında bizden de icraya verilecekti. Ödemediği çok daha yüksek borçları olduğu için, aldırmiyordu.

Birkaç ay geçti aradan. Arkadaşım, Katarina Nilsson'un sürekli hasta olduğunu söyledi. Bıraktığı raporlarda, bel rahatsızlığı yazıyordu. «Dalgacının biri canım,» dedi laf aramızda gibilerden, «hastaları dinlemekten başka görevi yok, yine de belim diye tutturup kalıyor evde.»

Bu konuşmadan kısa bir süre sonra, öğle arası gi-diverdiğim yakın bir mağazada rastladım ona. Girişte birden burun buruna geldik. Saçları yine kısacıktı ve yeni bakımdan geçmiş gibiydi. Hemen kapakkızı gülümsemesini patlattı. Ben nasıl olduğunu sorduğum anda elini, sol yanağının üzerine götürdü. Orada, çenesinin az üzerinde, yanda, geçmeye başlamış bir morluk gördüm.

«İyiyim,» dedi, kaçırıldı gözlerini.

O gözler, bir kapakkızının değil, altmışlı yılların sonlarında doğmuş, bocalama içinde olan küçük bir kızın gözleriydi.

Delikanlı pencereye gitti, sıkı sıkıya kapalı perdeyi ağır ağır açtı. Gökyüzü mosmordu, yağmur damlaları cama çarpıyordu. Havanın kararmasına daha çok vardı ama, ortalık bayağı alaca karanlıktı. Pencereyi azıcık araladı, yağmurun kokusunu ciğerlerine doldurdu. Telâşlı damlalar içeriye giriyor, delikanlının gömleğini ıslatıyordu. Sanki inat eder gibi, daha da açtı pencerenin iki kanadını. Avuçlarını yukarı doğru açtı, ıslanmalarını izledi. Sonra serin avuçlarını, sıcak alına sürdü. Pencereyi olduğu gibi bırakıp odanın ortasına çekildi. Halının ıslanmasına hiç aldırılmıyordu. Serinliği sevmiştii. Güzeldi serinlik.

«Anneanne! Üşümezsin değil mi?» diye yan odaya seslendi. Ne ki hiç yanıt bekler hali yoktu. «Biraz temiz hava girsin istedim de... Yağmur kokusunu sen de özlemiştir.»

Yeniden pencereye yanaştı. Sokakta, şarıl şarıl akan sulara keyifle oynayan çocuklara baktı. Ayakbıları ellerinde, yalnayak dalmışlardı sulara. Karşıdan karşıya geçmeye çalışan şemsiyeli bir kadın çaresizlik içinde bakınıyordu. Yağmurun duracağı yoktu, suların da... Bir an hoşuna gitti delikanlının suya ve sokağa olan uzaklığı. Sanki bir çeşit ayrıcalık tanın-

mıştı kendisine. Üçüncü kattan ve uzaktan baktığı için. Gömleğinin önü sıırıslıklamdı artık. Hiç kılını kıpırdatmadı. Yağmur, çocukların sesleri, pencere kenarında çalışan daktilo ve mosmor bir gökyüzü. Bir de çaresiz, şemsiyeli o kadın.

«Yağmur kesilince istersen çıkıp biraz dolaşalım,» dedi yine içeriye seslenerek. «Sabah bir şey yemedin, şimdi de yemezsen, çıkarmam ha! İlaçlarını boş karına alman yasak, biliyorsun. Yok şekerdi, tansiyonu söylenme bana. Hem söz dinlemiyorsun, hem de ilgi istiyorsun!»

Delikanlı banyoya doğru yürüdü. Bir yandan gömleğinin düğmelerini çözüyordu.

«Kızdırdım mı seni anneanne?» diye sordu, «konuşmayı kestir ama, haklı olduğumu biliyorsun. Bak ben, daha sen söylemeden ıslak gömleğimi çıkarmaya gidiyorum. Sen de söz dinle biraz.»

Banyoya girince, kirlilerin olduğu büyük plastik sepetin üzerindeki örtüyü kaldırdı, hızla çıkardığı gömleği birikmiş çamaşırların üzerine attı.

Adaleleri gelişmemiş, yaşından küçük gözüken bir bedeni vardı. Kaburga kemikleri tek tek sayılabilecek gibiydi. Yanakları çökük yüzü, ağırbaşlı, güven verici bir anlam taşıyordu. Yirmili yaşların başlarındaydı belli.

Banyodan çıkarak, koridorun sonundaki komodinin üst çekmecesini çekti. Biraz karıştırdı, aradığını bulamayarak çekmeceyi geri itti. Bir alttaki çekmeceyi de karıştırdı, yine bir şey bulamadı. O zaman, içerki odaya seslendi:

«Hiç temiz gömlek kalmadı mı, anneanne?»

Yanıt yok yine. Kendi kendine, «Yine uyudu herhalde,» dedi. Gerisin geriye banyoya döndü, ıslak göm-

leğini sepetten aldı. Salona gidip, yüksek arkalıklı bir iskemleye koydu.

Açık pencereden giren serinlik çıplak göğsünü ürpertti. Pencereye gitti, dışarı baktı. Şemsiyeli kadın bir çözüm bulmuştur derdine, yoktu. Çocuklar birbirlerine su atıyorlardı. Yağmur hafiflemişti. Güneş, mor bulutların bir köşesini yırtmaya çalışıyordu. Hızla kapattı pencereyi; perdeyi sıkı sıkıya çekti. Pencerenin altında biriken su çoraplarını ıslatmıştı. Çıkarttı, onları da bir iskemle arkalığına koydu.

O an kapı açıldı. Önce kısa bir «pling», sonra peşpeşe «pling pling». Donup kaldı salonun ortasında. İlk tepkisi, koşup anneannesinin yattığı odanın kapısını kapatmak oldu. Sonra iskemleden yarı ıslak gömleğini aldı, yalan yanlış giydi. Kapıya seyirtti. Gelen kimse, ısrarla çalıyordu kapının zilini.

«Kim o?» diye sordu.

«Oğlum açsana kapıyı, ben Nezahat Teyzen».

«Şimdi açıyorum teyzeciğim.»

Kapıyı araladı. Nezahat Hanım, anneannesinin en eski komşusuydu. Kapı aralığından konuştu delikanlı.

«Ne oldu? Bir şey mi var? Anneannem uyuyor, en iyisi uyandırmamak. Çok rahatsız bir gece geçirdi.»

«Yok bir şey oğlum, ben de nasıl olduğunu soracaktım. Alışverişe gidiyorum, bir şey gerekiyorsa alayım demiştim.»

«Sağol teyzeciğim, her şey var. Hem birazdan ben de çarşıya ineceğim.»

Kadının gitmeye niyetli yoktu:

«Oğlum üçtür geliyorum anneanneni göremeden. Bir bakayım ateşi var mı?»

«Yok teyzeciğim, merak etmeyin. Ben bakıyorum ona.»

«Oğlum, bak ben yabancı değilim. Senin annelerle görüşmediğini biliyorum. Benden bir şey saklama. Eğer Şükriyanım bir yere gittiyse söyle. Bazen ahretliğim dediği birine gidiyor ya.»

«Yok teyze. Anneannem yalnızca yorgun, uyuyor. İşte o kadar!»

Sesi, uysal görünüşünden beklenmeyecek sertlikte çıkmıştı. Komşu kadın irkildi, bir adım geri çekildi. Delikanlının ıslak gömleğine baktı, arkasını döndüğü gibi merdivenlerden inmeye başladı. İki üç basamak inince durdu, başını arkaya çevirip, «Sen bilirsin oğlum,» dedi, daha doğrusu, söylendi.

Kapıyı küt diye kapatan delikanlı doğru salona geçti. Pencereye gidip, perdenin köşesini azıcık aralayarak aşağıya bakmaya başladı. Az sonra, alt katın balkonunun bittiği yerde gözüktü Nezahat Hanım. Balkonun altında kaldığı için gözükmeyen birine birşeyler anlatıyor, bir yandan da eliyle üst katı işaret ediyordu. Birazdan konuştuğunun kapıcı olduğu, adamın uzanan kasketli başından anlaşıldı. Her ikisi de öyle dikilmiş, delikanlının gözükmekten bakmaya çalıştığı pencereye bakıyordu.

Geri çekildi oğlan. «Pis merakı karı!» dedi, «Alahtan telefonumuz yok! Yoksa on saniyede bir arardı insanı.»

O an ayırımına vardı yağmurun dinmiş olduğunun. Yağmur da bitmişti, serinlik de. Gömleğinin ıslaklığına aldırmadan antreye gitti, ayakkabılarını giymeye başladı. Kapıcı mapıcı, çıkıp alışverişini yapacaktı. Ki-me neydi?! Duvardaki çengelden anahtarı aldığı an, beş kuruş parası olmadığı aklına geldi. Ayakkabılarını çıkarmadan salona döndü, anneannesinin yattığı yan odanın kapısını yavaşça araladı. İçerisi loş ve havasızdı.

Yüzü duvara dönük olarak yatan kadın, küçük bir kümbet oluşturunuyordu. Yorgan öylesine yukarı çekilmişti ki, kadının yalnız tepesi gözüküyordu. Delikanlı, aynalı dolabın üst çekmecesini sessizce çekti, sağ köşeye elini soktu. Mendil yığının altında para bulamadı. Biraz daha bakındı, para yoktu. Oysa anneannesini parasını hep oraya koyar, gerektiği zaman torunun almasını isterdi. Delikanlı daha fazla gürültü yapmaktan çekindi, odadan geldiği gibi sessizce ayrıldı. Kapıyı çekecekken biraz duraladı, aralık bıraktı. Doğru pencereye koştu, hızla açıp derin bir soluk aldı. Hemen geri kapattı.

«Bir ekmek, bir kap yoğurt,» dedi kendi kendine, «bu kadarını parasız da alırım bakkaldan. Evde unutmuşum derim, n'olacak?!» Sokak kapısına yöneldi. Anahtarı daha önce alıp cebine koyduğunu unutmadığı halde, eliyle bir kez daha kontrol etti, sonra açtı kapıyı. Apartmanın loş sahanlığına çıktı, kapıyı arkasından kapattı. Merdivenlerden inmeye başladığı an aşağıdan Nezahat Hanım'ın sesi geldi. Hızlı hızlı birşeyler anlatıyordu. Cinayet yerinden kaçan katil gibi koştu, titreyen elleriyle cebinden anahtarı çıkarttı. Ayak sesleri yaklaşırken kilidi çevirdi, içeri girdi. Hemen kapattığı kapıya sırtını dayadı. Alnından aşağı soğuk ter aktığını duyumsadı.

Çok geçmeden kapının zili çalındı. Dışardan gelen seslere bakılırsa, o meraklı kadın dışında kapıcı ile en az bir kişi daha vardı. Açmadı kapıyı. Yalnızca seslendi:

«Kim o? Ne istiyorsunuz?»

Yanıt kapıcıdan geldi:

«Aç kapıyı delikanlı, teyzanımı epeydir görmedik. Bir halini soralım hele.»

Delikanlı epey sinirlenmişti. Bağırды:

«Sen kendi işine bak Yakup Efendi! Anneanneme ben bakmayı bilirim!»

«Kardeş, şikayat var yahu!»

«Ne şikayeti?», diye sordu oğlan, «Kim karışıyor? Bizim ekmeğimizin nereden geldiğine karışıyorlar mı onlar? Ne burnunuzu sokuyorsunuz elalemin evine? Çekip gidin kapımdan!»

Kısa bir sessizlik oldu. Karşı komşunun da kapısını açtığı ve büyük bir zevkle olaya katıldığı gelen seslerden belli oluyordu.

«Pis akbabalar!», dedi oğlan kendi kendine, «leş kargaları!»

«Oğlum, anneannen hasta kadın. Bırak bir yardımımız olsun.» Bu ses Nezahat Hanım'ındı. «Ona çok düşkün olduğunı biliyoruz. Hadi uzatma, aç şu kapıyı. Bir bakıp gideceğiz.»

«Kapı mapı açmam!», dedi oğlan, «hepiniz gidip kendi işinize bakın! Ne zamandır başkalarını düşünür oldunuz? Daha dün kapınızın önünde insanlar vurulur, kanlar içinde yatarlardı da hiçbir şey görmez, duymazdınız.»

Kapının öbür yanındaki sesler artmıştı. Kapıcının olmayan bir erkek sesi karakoldan söz ediyordu. Polis çağırılım filan diye.

«Aman Galip Bey, susun, o sözü etmeyin,» dedi Nezahat Hanım, «bu çocuk bu hale kafasına cop yedikten sonra geldi.»

O sırada delikanlı, sırtı kapıya dayalı olarak yavaşça, kayarak önce çömeldi, sonra oturdu, başını dizlerinin arasına sakladı. Elleri ile kulaklarını kapadı. Dış dünya ile arasında yalnızca bir tahta kapı vardı.

İçerden ağır bir koku geliyordu.

Kadın, belinden dışarı sakmış gömleğini içeri tikiştirirken hızlı hızlı ortalığı topluyordu. Henüz yapmadığı yatağın çevresi, çocukların bir önceki gece fırlattıkları giysilerle doluydu. Yan odadan, çocukların sesleri geliyordu. Onları bastırmak için yüksek sesle bağırdı:

— Kesin oyunu artık! Elinizi çabuk tutun biraz! Babanızın gelmesine az kaldı.

İçerden gelen seslerde en küçük bir azalma olmayınca, katlamakta olduğu yorgani hırsıyla yatağa bıraktı, çocukların odasına doğru koştu. Alelacele topladığı saçının bir kısmı kurtulmuş uçuşuyordu peşisıra.

İki haftada bir her cumartesi görüntü buydu: Babalarının geleceğini bildikleri halde birtürlü kendi başlarına giyinmeyen iki kız ve adama olduğundan da perişan gözükmeme derdinde olan bir kadın. Kızlardan büyüğü ilkokulun ikinci sınıfına gidiyordu. Ötekinin okula başlamasına daha bir yıl vardı. Anneleri ile babalarının ayrılmalarından sonra epey hırçınlaşmışlardı. Cuma akşamından hazırlanıp bir köşeye konan giysilerini giyene dek kadını deli ederlerdi. Oysa babaları gelecek diye sevinçten uçarlardı ama... Boşanma

kararınca, her ayın iki haftasonu çocuklar babalarının da kalıyorlardı.

Kadın büyük kızının sırt çantasına, her ikisinin diş fırçalarını, ufak tefeklerini yerleştirirken, çocuklar da giyinmeye başlamışlardı sonunda. Bir an önce hazırlanırlarsa, kadın da rahat edecek, biraz üzerine başına çekidüzen verecekti. Ayrıca, o akşam dışarda yemeğe davetli olduğu için yapacağı bazı şeyler vardı. Uygun bir kılık buluşturma, saç yıkayıp şekillendirme gibi.

Büyük kız, elinde bir etekle geldi:

— Bunu mu giyseydim acaba?

— O da nerden çıktı şimdi? Baban geldi gelecek, sen hâlâ...

Sözünün sonunu getirmede kadın. Ters bir yüz yapıp, çat diye kapattı kızın çantasını.

— Bakıyorum ayağının altından çekilelim diye acelen var...

— Defol şurdan!

Kız, elindeki eteği kızgınlığını belli etmek için yere fırlatıp fırladı gitti. Kadın onun arkasından koşacak gibi oldu ama, caydı. Daha fazla sinirlenmek istemiyordu. Büyük kızının, yüksek sesle kadının randevuları konusunda söylendiğini duydu.

— Ayağının altında olmayalım diye bütün öfkesi.. Kadın içeri seslendi:

— Ne diyorsun kızım? İyi duymadım...

— Yok bir şey!, diye bağırdı kız içerden.

Kendi kendine, «Randevu! Randevu!» dedi kadın hafifçe. Mahkeme kararının çizdiği takvime göre insan görme, tanıma... Peryodik olarak uygulanma, tüm çevresini ona göre ayarlama... «Randevu!»

Nasıl, iki haftasonundan birine kısıvrak bağlı ol-

duğunu bilen erkeklerle, eşit koşullar altında beraber olmaya çalışma... Atılan irili ufaklı taşları kabullenme, ya da «yalnızlık başına vurmuş!» olma...

Oysa ayrılmadan önce, gerekli bir adımı attığına kuşkusu yoktu. Günden güne uzayan bir eziyet halini almış bir beraberliği bitirmişti acı çekerek. Özellikle çocukların durumu işi güçleştirmişti. Sorularına yanıtlar bulmak her zaman kolay olmuyordu.

Daha otuzlu yılların başındaydı kadın. Yaşamının, tek bir günün tatsız bir tekrarı olduğunu görmüştü. Yuvaya çocuk bırakma, işe koşma, dönerken yiyecek alışverişi yapma ve koşa koşa yuvadan çocuğu alma... İşinde bunalan bir kocanın yüzünü çekme. Başbaşa, huzur içinde bir lokma ekmek yiyememe. Dışarı çıkma denen şeyi unutmuşlardı. Sinema, tiyatro anılar defterinde koyu harflerle yazılı zevkler halini almıştı. Sonunda, kırk yılda bir, eski birkaç arkadaşı ile geceleri çıkmaya başlamıştı. Önceleri anlayışlı davranan kocası, daha sonra onu ikinci bir genç kızlık yaşamakla suçlar olmuştu. Böyle günlerin birinde birden, yeni çevre edinmekte daha çok şey bulduğunu anladı. Çocukların en küçük aksilikleri fena halde tepesini attırmaya başlayınca kararını verdi: Kendi yaşamını kendi kuracaktı.

Ama birtürlü bırakamadığı çocuklarla bu ne denli gerçekleşti, o başka! Önce bir bocalama devresi geçirdi. Eskiden çok ilginç gözüken öneriler sanki bir gecede tüm güzelliklerini yitiriverdi. Aylarca içine kapanık, öncesinden ayrımı olmayan günler yaşadı. Oysa ayrıldığı kocası giderek kendine iyi bakmaya başlamıştı. İlk cumartesileri gözlerinin altında gördüğü halkalar artık yok olmuştu. Giysilerini özenle seçiyordu, garip bir sakinlik içindeydi. Kadın bazen, «Şunları za-

manında yapsaydın ya!» diyecek gibi oluyordu. Adamın yaşamında yeni bir kadın vardı herhalde. Bir de yüzü tutup sorabilse...

Yatağı yaptıktan sonra, çocukların odasına geçti. Yanlarında hangi yumuşak hayvanı götüreceklerini tartışıyordu kızlar. Küçüğün saçlarını düzeltti biraz; pantolonuna daha uygun bir renkte çorap bulup giydirdi. Büyük kız, sanki başkası ile konuşmuş gibi, bir soru attı odanın ortasına:

— Dün akşam telefon eden adama mı gideceksin?

Donup kaldı kadın. Kendini, çok ayıp bir şey yaparken yakalanmış duyumsadı o an. Ah bir kurtulabilse bu duygudan! Hele bir de özür bulmayı bıraksa en doğal ilişkileri konusunda. Nerde... Yine yenildi kızının sorusunu duyunca.

— Evet ama, yalnız çıkmıyoruz. İş arkadaşlarıyız hepimiz. Hem sana ne kızım?

Küçük bir başkaldırma girişimi işte. Küçük başkaldırmalar ve büyük yenilgilerle dolu bir yaşam...

Adam... Çocuklarının görmedikleri adamlar. Onlar yokken gelip onu alan, çoğu kez aynı akşam, neredeyse gizlice getirip bırakan adamlar. İş arkadaşları, flört girişimleri... Başarısız biten geceler. (Nedeni neydi acaba? Kendi mi hâlâ 'rutine yatıyordu', yoksa erkekler mi yağmurdan mal kaçırır gibiydiler? Yalnız ve mutlu kadın yok muydu?) Bir gece, epeydir beğendiği birinin evine gitmeyi kabul etmişti. O ana dek çok güzeldi gece. Mumlu, kırmızı şaraplı, hafif müzikli bir yemek. Dans. Kulağına güzel şeyler fısıldayan bir ses; çürük diş ya da boş mide kokmayan nefes. Adamın evinde durum hızla değişmişti. Çok çabuk öpmek istemişti adam. O ana dek sanki bunun için centilmence davranmış gibiydi. Önce gitmeyi düşünmüştü. Sonra gidip yeni bir

yenilgiyi düşünerek uykusuz geçireceği geceden korktu. Belki de en doğrusu kalmaktı; fazla tantanalı biri olarak kazanacağı hiçbir şey yoktu. Bir suç işler gibi, kaldı. Biraz karşılık verdi adama. Titreyen ellerle üzerindeki kilerin çıkartılmasına razı oldu. Ne ki adam giderek artan derecede ilgi beklemeye başlayınca hızla soğuduğunun bilincine vardı. Yabancı bir yatakta, yabancı görmeye başladığı bir erkekle yatan, kendine yabancı bir kadındı o artık. Adama kendini açtığı zaman, gitmeyerek kaçındığı yenilginin bir başka türlüünü yaşıyordu. Hele adamın alelacele 'işini bitirip' saate bakmaya başlaması yok muydu... Ona sormadan telefona sarılıp taksi çağırarak denli değişmişti adam. «Böyle tatsız bir kadın olduğunu bilseydim, bütün günümü sana hiç harcamazdım!» demediği kalmıştı bir tek. Eve dönüşü, bedenini parçalarcasına yıkanışı, buz gibi yatakta kalın yorgana sarılı olarak titreyişi. Hele ertesi gün eski eşi çocukları getirince doğal gözükme için gösterdiği o çaba! Saçmalığına inandığı halde yaşadığı o utanç duygusu!

Çocukların babası her zamanki dakikliğinde geldi. Nazik bir şekilde kadının nasıl olduğunu sordu. Çocukları nereye götürmeyi düşündüğünü anlattı. Önce bir çocuk tiyatrosuna gideceklerdi. Telefonda büyük kızına söylemişti zaten birkaç gün önce. Akşam pizza yiyeceklerdi dışarda. Çocukların pek bayıldığını bildirdi pizzaya. Ertesi gün sabah ise, hava izin verdiği takdirde doğal park olarak korunan bir göl kıyısında dolaşacaklardı. Öğleden sonra saat üç civarında getirecekti çocukları. O saat ona uygun muydu?

Pencereden çocuklara el salladı kadın. Hızlı hızlı otobüs durağına doğru gidiyorlardı el ele. İçinde bü-

yük bir yalnızlık duygusu büyümeye başlamıştı. Evet, savaşa girmeyen yenilmezdi ama, kazanamazdı da.

Tiyatrodan çıktıkları zaman kurt gibi açtı çocuklar. Pizzacıya giderlerken, pizzalarında neler olacağını tartışıyorlardı. Adam ise gülerек onları izliyor, şaka-laşıyordu. Büyük kız birden babasına döndü:

— Pizzaları alıp evde yesek daha iyi olmaz mı?

— Olur, nasıl isterseniz. Soğumasınlar diye taksi-ye bineriz hem de.

— Çok pahalı olmaz mı baba?

— Yok yavrum, bize pek uzak değil pizzacı.

Kız yavaşlattı yürüyüşünü. Neredeyse duracaktı.

— Ben orayı düşünmedim, dedi.

Durdular. Sokak lambasının ışığında kızın kahve rengi gözleri ıslak ıslak parlıyordu. Küçük önüne bak-maktaydı.

— Size mi gidelim demek istiyorsun yavrum? An-nen çıkacaktı ya akşam...

Kız başını yukarı kaldırdı, duyulur duyulmaz bir sesle konuştu:

— Hayır, çıkmayacak, dedi, sen gelmeden az önce telefon etti, gelmeyeceğini söyledi.

Yeniden yürümeye başladılar. Pizzacının ışığı gö-zükmüştü artık. Konuşmadan yürüyorlardı. Pizzacı-nın önüne geldikleri zaman, baba alçak sesle sordu:

— Annen hâlâ en çok ton balıklı pizza mı seviyor?

İçeri girdiler.

Yaşam bir uğultu gibi geçiyor yanımdan. Hiçbir şekilde yetişemiyorum ona. En yakın izleyicisi benim, hiç kuşku yok. Ne ki birtürlü içine almadığı tek insan da benim. Geride kalıyorum. Olmuyor ne yapsam.

Yaşam bir uğultu gibi geçiyor yanımdan.

*
**

Bu büyük kentin dış mahallelerinden birinde yaşıyorum. Bir cumartesi sabahı alışveriş merkezine indim, dolaşıyorum. En yorgun, en mutsuz gözükenler, çocuklu aileler. Hallerinden belli oluyor. Kılıklarından. Çabuk sinirlenmelerinden. Çocukların tutturmalarından. İçlerinden, «Ben bunun için çoluk çocuğa karışmadım,» geçiyor hiç kuşku yok. Aynı insanları, aynı bezgin yüzleri her dükkânda görüyorum.

Sonra, haftasonu babaları görünmeye başlıyorlar. Sürekli olarak güleryüz maskesi takmış babalar. Durumun bilincinde olup, hiçbir şeyden hoşnut olmayan irili ufaklı çocuklar. Yürümeyen beraberliklerin meyveleri.

Metro çıkışındaki bir kâhvede oturup çay içiyorum. Ilık, tatsız bir torba çay; endüstri çayı. Akşamdan

mı, gecedен mi, son birkaç yıldan mı kalma birisi geliyor içeri; F'in aksanı ile kahve istiyor. Tezgâhın arka tarafındaki topluca kadın, «Olmaz,» diyor ve kapıyı gösteriyor adama. Adam, orta yaşlı; yüzü üç günlük sakallı. Pantolonunun arka cebi dışarı sarkmış, kısa montunun altından gözüküyor. Fince bir küfür ediyor adam, pek tanınmış bir küfür:

«Pergele!», diyor ve kapıya yöneliyor.

Kahveci kadın, «Nedir bunlardan çektiğimiz?!» yüzü yapıyor bizlere. Torunuyla köşede oturan teyze, başıyla haklısın gibi bir işaret yapıyor.

Ben, tepki göstermiyorum. İçimden, «Az bile!» diyorum oysa. Çünkü, ne bu dış mahalle yaşamından hoşnutum, ne de içtiğim ılık çaydan.

Az sonra kalkıyorum, çıkıyorum dışarı. En yakın büyük mağazanın önünde Kuzey İsveç'in solcuları gazetelerini satıyorlar. Bir adet alıyorum. Başlık, «Bofors'un gizlice sattığı silâhlar».

Onların az gerisinde, mavi - kara bayrak açmış birileri Finceyi andıran sözlerle şarkı söylüyorlar. Estonyalılar belli. Hitler ile işbirliği yapmış olduklarını unutmuşlar, bağımsızlık istiyorlar.

Onlara içimden ne dediğimi burada yazmıyacağım.

Meydanın ortasındaki fıskiye havuzun kenarında Nisse'yi görüyorum. Yanında berduş biri, ayaklarının altında içki torbası, devrilip duruyor. Arada bir, şarkı söylemeye kalkışıyorlar ama, ayrı şarkılara giriştikleri için, olmuyor.

Nisse'yi tanıyorum ben. Üç ya da dört yıl önce, birlikte aynı büroda çalışmıştık. O sıralar, eşinden yeni ayrılmıştı. Sıkı içiyordu. Bir akşam birlikte olduk, ona evin yolunu tutturana dek canım çıktı! Sonra, posta

idaresinde bir işe başvurdu. Gitmek istiyordu bu kentten.

«Bana bak Hasan,» diyordu, «çıkıp gideceğim buralardan. Sala gibi küçücük bir yerde yaşayacağım. Bulurum kendim gibi birini, yatıştır otururum. Çekilmiyor buralar, bu işler.»

Sala'nın postanesine bir görevli aranıyordu. Benim büroda çalışmadan önce bir süre postacılık yapmıştı. Sonra ayrılmış, politik çalışmalara girişmişti. Küçük bir komünist grubun çıkardığı on beş günlük dergide düzeltmen olmuş, zaman zaman da yazılar yazmıştı. Sonunda grup bin parçaya bölününce, o da etken politikayı bırakmış, benim büroda çalışmaya başlamıştı. Şimdi, boşanma sonrası Sala işi ona, bir çeşit yeniden yaşama gibi gözüküyordu.

Önce, sözlü görüşme yapacaklar arasına seçildi. Sonra, son dört adaydan biri oldu. Aradan birkaç gün geçti. Telefon ile ona, seçildiğini söyleyip, kutladılar. Üstelik, Sala'da bir personel dairesi bile bulmuşlardı. Nasıl mutluydu.

Şimdi burada, bu dış semtin meydanında yerlere devrildiğini yazdığım için, sonunda o işin de yattığını anladınız. İki hafta geçince, kısa bir mektup aldı Nisse:

«Bir devlet kuruluşu olan Posta İdaresi'nde çalışabilmek için gerekli güvenlik soruşturması yapılmıştır ve işe alınmanız uygun görülmemiştir.»

Devlet güvenliği için tehlikeliydi demek!...

Gerisi' ortada; yazmaya gerek yok.

*
**

Ayrılıyorum kendi semtimden. Kent merkezine gitmek için trene biniyorum. Cuma gecesi saldırıları ile perişan bir hale gelmiş vagona bakıyorum. Yazılar, boş bira kutuları, şarap şişeleri, ırkçı amblemler, plastik

torbalar... Barış içinde savaş yaşayan bir toplumun izlerini görüyorum çevremde. Dün kim bilir kaç kişi, yaşı on altıyı bulmadığı için cezalandırılamayan gençlerden oluşan çetelerin saldırısına uğradı. Dazlak kafalar yabancı avına çıkmışlardır mutlak. Kayıp nesil denilen gençlerden oluşan yabancılardan çeteleri de, saldıracak İsveçli aramıştır ortalıkta.

Cebimden, daha bir gün önce aldığım mektubu çıkarıyorum. Yazan, üniversite öğrencisi bir yakınım. Bu yozluk müzesi gibi vagonda tıngır mıngır giderken, başka bir yozluk ortamına alıp götürüyor beni:

«Buradaki, ne yapacağını bilmeyen bir gençlik. Yapacakları hiçbir halt yok bunların. Ya G.S. - Fener konuşuyorlar, ya da gidip zaman öldürmek için oyun oynuyorlar kahvelerde. Çünkü bir sorumlulukları yok. Onlara sorumluluk verecek derecede güvenen bir toplum yok. Boş, aptal ve amaçsız bir lümpenlik en ideali onlar için. Türban giyme giymeme; kadın erkek eşitliği ya da Özal'ın uyanıklığı ile uğraşsınlar, yeter. Çok bile. Oysa bir gelecek var önlerinde, haberleri yok!»

Büyük olmayan bir üniversite kentinden yazıyor yakınım. Anlattığı insanlara yaşıttır.

Neler oluyor orada? Neden bir paralele çıkıyor bu «refah ülkesi» ile yollar?

Yıllardır yorgun düştüm yanıtlar aramaktan, bulmaktan, yazmaktan, tartışmaktan.

Kent merkezine varmadan iniyorum trenden. Biraz dolasıp, soluk almak istiyorum. Genç bir anne, mavi renkli bir arabaya oturttuğu mavi gözlü bebeği ile yanımdan geçiyor. Annenin arkası bana dönük ama, bebeğin yüzü benden yana bakıyor. Basımla bir sessiz «hışşt!» hareketi yapıyorum bebeğe. Bir yaşında yok hınzır, gülümsüyor. Annesi çabucak başını arkaya çe-

vırıp, bana bakıyor. Beni, bebeğe el sallarken yakalıyor. O da gülümsüyor. O da maviş. O da tatlı...

İndiğim yerin adı Eski Kent, yani Stockholm'ün ilk yerleşme yeri. Olduğu gibi korunmuş arnavut kaldırımlar, birbirlerine yaslanan evler ve sokak çalgıcıları bu semtin çok sevilmesine yol açıyor. Ortalık, turistler ve onlara benzemeye çalışan insanlarla dolu. Geceleri dazlak kafalılar, burayı anavatan olarak ilân ettikleri için epey olay çıkarıyorlar. Şu anda, onları düşünmek istemiyorum. Ne ki, uygarlık ile vahşiliğin bu denli içiçe olduğu bir yeri daha önce görmediğimi belirtmeden geçemiyeceğim...

Yıllar önce, üniversite yıllarımda buralar için edilen sözleri anımsıyorum. «Saatini düşürsen, ilk bulan yolun kenarına, bir duvarın üzerine koyar», derlerdi. Bu inancı, ülkemizde az da olsa gördüğümüz açık sarı saçlı, güneşe güç bakan insanlarla özdeşirirdik. O zaman kimin aklına gelirdi yüz yetmiş yıldır savaş yaşamamış olmaları ve nüfuslarının bizimkinin beşte birini bile bulmaması..

Eski Kent'in üzerine kurulduğu adacığı, kent merkezi ile birleştiren köprünün tam ortasında, Nusret'le karşılaşıyorum. Hafif toplu, kara ve gür saçlı, orta yaşa daha birkaç adımı olan bir tanıdığım o. Beni her gördüğünde, kendi bulduğu adlardan biriyle çağırır:

«Vay Kaptan, n'aber?»

Bu kez kaptan oldum. Gemilerle ilgim, barlarında iki tek atmaktan daha samimi olmadığı halde.

«İyilik sağlık,» dedim, «sen nasılsın?»

«Bomba gibiyim ağbi. Hangi rüzgâr attı seni buralara? Pek böyle acelesiz dolaşmazsın da...»

«Bu gün izinliyim,» diye geçiştirdim sorusunu. Bir an önce ondan sıyrılmak istiyordum. Onun küçük he-

saplarını dinleyecek halim yoktu.

«Vatla Kaptan, senin o işinde sana yazık oluyor! Bak bana!... Şu benim Kululu İbrahim Hoca'nın bir reçeteye ihtiyacı oldu. Gittim Acil'e, biraz ağlaştım, yazdı adam o reçeteyi. Acil'e 50 verdim, ilâca 55. Hoca'ya götürüyorum şimdi. Özel'e gittim diyeceğim. Yaz bir 200 kâat onun için, ilâca da 55. Eder 255; verdiğim 105. Al sana kısa günün kârı 150 kâat! Allah bereket versin!»

Yanıma takılmış yürüyor. Omuzunda bir askılı çanta. Burada, Tekel alışverişi çok olanların taşıdığı cinsten. O hiç içmez, bilirim. Nasıl savacağımı düşünürken, atılıyor:

«Ağbi, çanta ister misin? Hırsızdan aldım az önce. Bak, hakiki deri. Aldığım paraya veririm sana; yabancım değilsin.»

Dediği hırsız, kent merkezinde, büyük mağazalardan mal kapıp kaçan ve ilk gördüğü kişiye yok pahasına satarak doğru kendi satıcısına koşan esrarkeşlerden biri. Bizimki de, onların nerelerde ticaret yaptığını bilen bir alıcı.

«Yok, sağol,» dedim, «çantam var. Kendin kullan.»

«Bende çanta çokook be Kaptan! İstersen saat de var.»

«İstemem!»

«Sen bilirsin. Elimi öpene kâr koyarak satıyorum yoksa.»

«Sen onlara sat, Nusret,» dedim, «bana izin.»

Hemen ilk karşıma çıkan sokağa saptım. Biraz bozuldu, biliyorum ama, yatışır sonra. Onu da biliyorum.

*
**

Yavaş yavaş, akşam gazeteleri çıkmaya başlıyor.

En büyüğünün ilan sayfasında - tütüncülerin camlarına asıkları - Palme cinayeti konusunda «yepyeni bir tanışın», azıcık neredeyse üç yıl sonra, ortaya çıktığı yazıyor. Ötekinin birinci sayfası ise, bir «özel dinin» kurucusunun, «çocuklarınızı dövün!» demiş olmasına ayrılmış.

Belki kanlı ve renkli fotoğraflar, manda gibi yıldızların çıplak resimleri yok ama, bizdeki boyalı basından hiç de uzak değiller. Yok, olmuyor. Üzerime üzerime geliyor her şey. Duramayacağım buralarda. Bari kaçıp, kendi başıma kalabileceğim bir yere gideyim birkaç günlüğüne. Yine kaleme sarılayım. Dostlara telefon edeyim. Katılayım güzel girişimlere, imzalar atayım en doğal hakları isteyen yazıların altına.

Yoksa, yaşam bir uğultu gibi geçiyor yanımdan.

Giderek küçülen dünyamızda insanları sınırlarla birbirinden ayırmak güçleşiyor. Ortak acıları çeken insanlar, ortak sevinçleri yaşıyorlar. Bu kitaptaki öykülerin insanları, ceplerindeki pasaporta göre değil, günlük yaşamda karşılarına çıkan sorunlara göre seçildiler -o tek başımıza göğüslediğimiz ama, yüzlerini görmediğimiz binlerce başkaları ile paylaştığımız sorunlara göre...

Bu kitabın, edebiyata “Gurbet Edebiyatı”, “Mapusane Edebiyatı” gibi etiketler takanlara vereceği hiçbir şey yok. İçi boş bir “Sıla Hasreti” arayanlar da kitabın sayfalarını hiç karıştırmazlar.

Sözüm, dayanışma ve paylaşmayı bilen güzel insanlara... Sıcak bir ‘Merhaba!’nın tadını çıkarmayı bilenlere. Onlara, ‘Buyrun!’ diyorum, ‘Hoşgeldiniz!’. *Gürhan Uçkan*